

Institutul Național de Cercetări Economice

TENDINȚE în ECONOMIA MOLDOVEI

Nr. 35 (trim. III) 2019

ISSN 1857-3126

Chișinău

ISSN 1857-3126

ECHIPA TEM:

Alexandru Stratan, Alina Ianioglo, Alexandru Ceban, Olga Timofei, Popa Viorica, Tatiana Iațișin, Alexandra Novac, Tatiana Colesnicova

Echipa **TEM** este recunoscătoare pentru cooperare instituțiilor publice din Republica Moldova: Ministerul Economiei, Ministerul Finanțelor, Banca Națională a Moldovei, Biroul Național de Statistică.

Toate drepturile sunt rezervate. Nici o informație din această publicație nu poate fi retipărită sau reprodusă sub nici o formă fără permisiunea scrisă a INCE.

© Institutul Național de Cercetări Economice

Pentru informații adiționale Vă rugăm să ne contactați:

Institutul Național de Cercetări Economice

2064, RM, Chișinău, Str. Ion Creangă, 45

Tel: (+ 373 22) 50-11-00, Fax: (+ 373 22) 74-37-94

e-mail: info@ince.md, web site: www.ince.md

CUPRINS

Principalele evenimente politice, economice și sociale din Republica Moldova	9
Rezumatul ediției	12
Capitolul I. PRODUCȚIA	16
Capitolul II. PREȚURI, RATE DE SCHIMB ȘI POLITICA MONETARĂ	25
Capitolul III. FINANȚE	33
Capitolul IV. SECTORUL EXTERN	42
Capitolul V. MEDIUL DE AFACERI	49
Capitolul VI. SECTORUL SOCIAL	51
ANEXE STATISTICE	55

DATE GENERALE

Denumirea oficială	REPUBLICA MOLDOVA
Capitala	Chișinău
Președinte	Igor Dodon
Președintele Parlamentului	Zinaida Greceanîi
Prim-ministru	Ion Chicu (Maia Sandu – până în 12 noiembrie 2019)
Parlamentul Republicii Moldova	101 deputați: Frațiunea Partidului Socialiștilor din Republica Moldova – 36 Frațiunea Partidului Democrat din Moldova – 29 Frațiunea PAS, Blocul ACUM – 14 Frațiunea ACUM PLATFORMA DA – 11 Frațiunea Partidului ȘOR – 7 Deputați neafiliați – 3
Obținerea independenței	27 august 1991
Suprafața	33,8 mii km ²
Unități administrative	32 raioane, 13 municipii, UTA Găgăuzia, Unitățile administrative-teritoriale din stânga Nistrului
Populația stabilă	3542,7 mii locuitori (la începutul anului 2019)
Principalele religii	ortodoxă (93,34%), protestantă (1,98%), creștină de ritm vechi (0,15%), catolică (0,14%) etc.
Moneda națională	Leu moldovenesc (cursul mediu de schimb, trimestrul III, 2019: 1 USD = 17,8 MDL; 1 EUR = 19,7 MDL)

ABREVIERI

ACECL	Acordul Central European al Comerțului Liber
ACR	Avantajul Comparativ Relevant
AGCS	Acordul General asupra Comerțului cu Servicii
AHPCC	Analiza hazardului și punctul critic de control
AID	Asociația Internațională pentru Dezvoltare
ALSAC	Acord de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător
ATP	Preferințe Comerciale Autonome
APC	Acordul de Parteneriat și Cooperare
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIM	Biroul Internațional al Muncii
BMA	Biroul Migrație și Azil
BNM	Banca Națională a Moldovei
BPN	Bugetul Public Național
BNS	Biroul Național de Statistică
BPA	Bune practici agricole
BTC	Barriere Tehnice în Comerț
CBN	Certificatele Băncii Naționale
CE	Comisia Europeană
CFA	Consumul Final al Autorităților Publice
CFP	Consumul Final al Populației
CNPF	Comisia Națională a Pieței Financiare
CNT	Capital Normativ Total
CPE	Coeficientul Protecției Efective
CSCI	Clasificatorul Standard de Comerț Internațional
CSI	Comunitatea Statelor Independente
CT	Contingent Tarifar
DPI	Drepturile Proprietății Intelectuale
DST	Drepturi Speciale de Tragere
EAD	Echivalent ad-valorem
FMI	Fondul Monetar Internațional
INCE	Institutul Național de Cercetări Economice

IHH	Indicele Herfendahl-Hirschman
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
IPC	Indicele Prețurilor de Consum
IPP	Indicele Prețului de Producție
IPPI	Indicele Prețurilor Producției Industriale
ISD	Investiții Străine Directe
IVF	Indicele Volumului Fizic
IVU	Indicele Valorii Unitare
MAIA	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
MAIB	Moldova Agroindbank
MDL	Leu Moldovenesc
MF	Ministerul Finanțelor
MSF	Măsuri sanitare și fitosanitare
NCMF	Națiunea cea mai Favorizată
NEER	Rata Nominală Efectivă de Schimb
NPC	Coeficientul Protecției Nominale
OCEMN	Organizația Cooperării Economice a Mării Negre
ODIMM	Organizația pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii
OIM	Organizația Internațională a Migrației
OMC	Organizația Mondială a Comerțului
ONU	Organizația Națiunilor Unite
PIB	Produsul Intern Brut
RC	Rata de concentrare
REER	Rata Reală Efectivă de Schimb
SGP	Sistemul Generalizat de Preferințe
TEM	Tendințe în Economia Moldovei
TN	Transnistria
TVA	Taxa pe Valoare Adăugată
UE	Uniunea Europeană
USD	Dolar SUA
UTA	Unitate teritorial-administrativă
VAB	Valoare Adăugată Brută
VMS	Valorile Mobiliare de Stat

TABELE

- Tabelul 1.1. Activitatea sectorului industrial în ianuarie – septembrie 2019
 Tabelul 1.2. Principalele tipuri ale producției animaliere, ianuarie – septembrie 2019, %
 Tabelul 1.3. Structura investițiilor în active imobilizate în perioada ianuarie – septembrie 2019
 Tabelul 1.4. Structura investițiilor în active imobilizate pe surse de finanțare în perioada ianuarie – septembrie 2019
 Tabelul 1.5. Volumul mărfurilor transportate în perioada ianuarie – septembrie 2019
 Tabelul 1.6. Numărul de pasageri transportați pe moduri de transport public ianuarie – septembrie 2019
 Tabelul 1.7. Turiști și excursioniști participanți la turismul organizat prin intermediul agențiilor de turism și a turoperatorilor
 Tabelul 2.2.1. Activitatea BNM pe piața valutară interbancară în perioada ianuarie 2019 – august 2019
 Tabelul 5.1. Dinamica principalilor indicatori ai activității întreprinderilor în perioada 2017-2018
 Tabelul 5.2. Principalii indicatori ai sectorului IMM în anul 2018

FIGURI

- Figura 1.1. Evoluția PIB în ianuarie-septembrie 2009-2019, %
 Figura 1.2. Contribuția componentelor de resurse la formarea PIB în ianuarie – septembrie 2019 și la creșterea acestuia față de ianuarie – septembrie 2018, %
 Figura 1.3. Contribuția componentelor de utilizări la formarea PIB în perioada ianuarie – septembrie 2019 și la creșterea acestuia față de ianuarie – septembrie 2018, %
 Figura 1.4. Indicii producției industriale în ianuarie-septembrie 2009-2019, %
 Figura 1.5. Evoluția volumului producției agricole în ianuarie-septembrie 2009-2019, %
 Figura 1.6. Indicele roadei medii la hectar la principalele culturi agricole în primele 9 luni ale anului 2019, față de perioada similară a anului precedent, %
 Figura 2.1.1. Ritmul anual de creștere a IPC și a componentelor sale, %
 Figura 2.1.2. Ritmul anual de creștere al IPC și inflației de bază, %
 Figura 2.1.3. Ritmul anual de creștere a prețurilor producției industriale și a componentelor sale, %
 Figura 2.1.4. Ritmul anual de creștere a prețurilor la produsele agricole, %
 Figura 2.1.5. Evoluția cursului nominal de schimb mediu lunar al MDL comparativ cu USD și EUR
 Figura 2.2.1. Evoluția ratelor la instrumentele de politică monetară ale Băncii Naționale a Moldovei
 Figura 2.2.2. Evoluția activelor oficiale de rezervă și volumului de valută procurată de BNM de pe piața interbancară a Republicii Moldova
 Figura 2.2.3. Structura masei monetare M3
 Figura 3.1.1. Evoluția veniturilor și cheltuielilor BPN în anul 2019
 Figura 3.1.2. Structura veniturilor curente în BPN la 30.09.2019, mil. MDL
 Figura 3.1.3. Datoria sectorului public în perioada 2018-2019, mil. MDL
 Figura 3.1.4. Dinamica datoriei externe în perioada 2018-2019, mil. USD

- Figura 3.2.1. Evoluția activelor bancare
Figura 3.2.2. Evoluția calității capitalului bancar
Figura 3.2.3. Evoluția rentabilității și profitabilității bancare
Figura 3.2.4. Nivelul lichidității sectorului bancar
Figura 3.2.5. Evoluția creditelor neperformante în sectorul bancar
Figura 3.2.6. Evoluția structurii depozitelor atrase de bănci
Figura 3.2.7. Evoluția creditelor după valuta în care sunt acordate și categoria debitorilor
Figura 3.2.8. Evoluția marjei bancare nete, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite noi atrase în MDL, %
Figura 4.1. Poziția investițională internațională în dinamica, 2014-2019, mil.USD
Figura 4.2. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova pe trimestre, în anii 2011-2019, mil. USD
Figura 4.3. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice conform provenienței geografice în trimestrul III a. 2019, %
Figura 4.4 Proveniența transferurilor bănești în favoarea persoanelor fizice, în distribuția pe state, în trimestrul III a. 2019, %
Figura 4.5. Tendințele comerțului exterior de mărfuri, ianuarie-septembrie 2015-2019, mil. lei
Figura 4.6. Structura exporturilor pe grupe de țări, %
Figura 4.7. Structura importurilor pe grupe de țări, %
Figura 5.1. Ponderea IMM-urilor în PIB, a. 2008-2017, %
Figura 6.1. Evoluțiile numărului populației ocupate, al șomerilor și a ratelor de ocupare și a șomajului populației de 15 ani și peste, în T III din anii 2014-2019
Figura 6.2. Dinamica salariului nominal în sectorul bugetar și în cel real în perioada T I 2018 – TIII 2019, MDL

BOXE

Boxa 6.1. CNAS lansează un nou serviciu electronic

Boxa 6.2. Modificarea și completarea Regulamentului privind evidența plătitorilor de contribuții la bugetul asigurărilor sociale de stat

PRINCIPALELE EVENIMENTE POLITICE, ECONOMICE ȘI SOCIALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Trimestrul III al anului 2019 a fost marcat de o serie de evenimente importante atât de ordin politic, cât și economic și social.

8 iulie

Guvernul SUA, acționând prin Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID), va majora finanțarea pentru guvernare democratică și creștere economică în Republica Moldova cu 29 mil. USD. Două scrisori de implementare în acest sens au fost semnate de către Maia Sandu, Prim-ministrul Republicii Moldova, și Brock Bierman, Adjunctul Administratorului Biroului USAID pentru Europa și Eurasia. Finanțarea acordată va facilita crearea unor instituții funcționale și implicarea cetățenilor în luarea deciziilor, va promova eficientizarea și transparența administrațiilor locale, va promova economia orientată spre export, sporirea competitivității etc. Din anul 2016 sprijinul financiar oferit Moldovei ajunge la peste 96 mil.USD.

10 iulie

Guvernul a aprobat proiectul de lege pentru ratificarea Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Canadei privind promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor, semnat la Ottawa la 12 iunie 2018. Tratatul respectiv va contribui la asigurarea protejării și promovării investițiilor de către cele două state, impulsivitatea relațiilor comerciale moldo-canadiene în domenii de interes reciproc, inclusiv în domeniul politic și socio-cultural.

10 iulie

Fondului Monetar Internațional (FMI) a decis alocarea a 46,5 mil. USD Republicii Moldova pentru o serie de măsuri în vederea creșterii economiei și a nivelului de viață al cetățenilor țării noastre. Mijloacele financiare vor fi utilizate pentru menținerea ritmului de implementare a reformelor, protejarea cheltuielilor prioritare pentru reducerea sărăciei și investiții publice, precum și întreprinderea unor măsuri decisive pentru combaterea corupției. Totodată, a fost aprobată extinderea programului cu FMI până în luna martie 2020.

19 iulie

Irina Vlah a fost investită oficial în funcție de bașcan al UTA Găgăuzia. Ceremonia a avut loc în cadrul unei ședințe extraordinare a Adunării Populare a autonomiei. La ceremonie au fost prezenți și președintele Igor Dodon, premierul Maia Sandu, președintele Parlamentului, Zinaida Greceanii. De menționat că Irina Vlah a fost aleasă pentru al doilea mandat consecutiv de bașcan al autonomiei găgăuze, de aproape 92% dintre participanții la vot. Scrutinul a fost validat la 11 iulie.

24 iulie

Prim-ministra Maia Sandu și comisarul european pentru Politica Europeană de Vecinătate și Negocieri pentru Extindere, Johannes Hahn, au semnat la Bruxelles trei acorduri de finanțare din partea UE în domenii extrem de importante pentru Republica Moldova, cu o valoare totală de 40,25 mil. EUR. Primul Acord se referă la consolidarea statului de drept și a mecanismelor anticorupție; cel de-al doilea Acord prevede susținerea economică a anumitor regiuni din țară, în

special îmbunătățirea mediului de afaceri local și a accesului la servicii publice; cel de-al treilea Acord are ca obiectiv general sprijinul Moldovei pentru participarea în diverse programe ale UE.

31 iulie

Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a decis, cu vot unanim, să majoreze cu 0,5 p.p. rata de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt până la 7,5% anual. Deasemeni a fost adoptată majorarea cu 0,5 p.p. a ratelor de dobândă la creditele overnight până la 10,5% anual, precum și la depozitele overnight – de la 4,0% până la 4,5% anual. De asemenea se mențin norma rezervelor obligatorii din mijloace atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă la nivelul actual de 42,5% din baza de calcul și norma rezervelor obligatorii din mijloace atrase în valută liber convertibilă la nivelul actual de 17,0% din baza de calcul.

1 august

Guvernul a aprobat Programul național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020-2023 și Planul de acțiuni privind implementarea acestuia. Programul are drept obiective: sporirea eficienței sistemului de cercetare și inovare; antrenarea potențialului uman competitiv în cercetare și inovare; îmbunătățirea infrastructurii de cercetare corespunzător standardelor internaționale; accesul deschis pentru societate la sistemul de cercetare și inovare; precum și elaborarea unei politici coerente de cooperare europeană și internațională. Prioritățile strategice propuse pentru finanțarea, urmare a concursului național de proiecte sunt: sănătate; agricultura durabilă, securitate alimentară și siguranța alimentelor; mediu și schimbări climatice; provocări societale; competitivitate economică și tehnologii inovative. De asemenea, a fost aprobată și Metodologia de finanțare a proiectelor din domeniile cercetării și inovării

7 august

Guvernul a votat aprobarea Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Consiliul Federal Elvețian privind serviciile aeriene regulate, întocmit la Berna la 4 aprilie 2019. Documentul stabilește cadrul legal de cooperare în domeniul transporturilor aeriene dintre ambele state, reglementând principiile de funcționare a serviciilor aeriene, inclusiv normele privind securitatea aviației, taxele și certificatele de navigabilitate și competență. Relațiile de cooperare stabilite pentru prima dată în domeniului transportului aerian între cele două țări, vor contribui la deschiderea pieței serviciilor aeriene din Republica Moldova și diversificarea destinațiilor din Aeroportul Internațional Chișinău.

9 august

Guvernul a aprobat o serie de măsuri fiscale pentru deblocarea asistenței financiare și echilibrarea bugetului. Principalele măsuri fiscale adoptate presupun eliminarea scutirilor personale pentru persoanele fizice cu venituri mai mari de 360 000 MDL anual; aplicarea impozitării generale la creșterea de capital, 100% pentru persoane juridice, 50% pentru persoane fizice; anularea amnistiei fiscale; eliminarea scutirii TVA de 10% pentru sectorul HORECA (hotele, restaurante, cafenele), respectiv aplicarea cotei-standard în mărime de 20%; aplicarea taxelor pentru protejarea mediului; impunerea contribuțiilor de asigurări sociale asupra tichetelor de masa, achitate de angajator (18%) și angajat (6%), dar nu și impozitul pe venit și contribuții la servicii medicale; revizuirea tratamentului fiscal al mărfurilor transportate prin servicii poștale internaționale. Proiectul are ca scop asigurarea concurenței loiale, respectarea principiului echității fiscale și acumularea adițională a veniturilor bugetare, pentru a fi direcționate în domeniul social-economic.

15 august

Parlamentul a aprobat în lectură finală revenirea la sistemul electoral proporțional pe liste de partid, sistemul electoral mixt fiind anulat. Astfel a fost votat în lectura finală modificarea Codului electoral, Legii privind partidele politice, Legii privind statutul deputatului în Parlament și Codului contravențional. Totodată, modificările legislative vizează îmbunătățirea sistemului electoral proporțional, ce ține de modul de votare în diasporă, transparentizarea finanțării partidelor și a campaniilor electorale, stabilirea unor proceduri clare și transparente la întocmirea listelor de candidați. A fost modificat și pragul minim de reprezentare, constituind 5% pentru un partid, 7% - pentru un bloc electoral, 2% – pentru un candidat independent.

11 septembrie

Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a adoptat menținerea ratei de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt la nivelul actual de 7,5% anual. Se mențin ratele de dobândă la creditele overnight la nivelul actual de 10,5% anual și la depozitele overnight la nivelul actual de 4,5% anual. De asemenea se mențin norma rezervelor obligatorii din mijloace atrase în lei moldovenesti și în valută neconvertibilă la nivelul actual de 42,5% din baza de calcul și norma rezervelor obligatorii din mijloace atrase în valută liber convertibilă la nivelul actual de 17,0% din baza de calcul.

13 septembrie

Guvernul a votat proiectul de lege pentru Reforma Procuraturii, prin care a fost modificat mecanismul de numire a Procurorului General. Scopul proiectului este de a crea o comisie independentă în cadrul Ministerului Justiției care va preselecția candidații pentru funcția de Procuror General. Cea de-a doua etapă va consta în selecția candidatului de către Consiliul Superior al Procurorilor. Comisia va fi constituită din 5 membri: Ministrul Justiției, un fost procuror sau un fost judecător, un expert internațional, un expert național și un reprezentant al societății civile, precum și un expert desemnat de Președintele Parlamentului.

REZUMATUL EDIȚIEI

Producția

Produsul intern brut în perioada ianuarie – septembrie 2019, a atins în valori nominale 155212mil. MDL în prețuri curente de piață, astfel comparativ cu aceeași perioadă a anului 2018 aceasta a înregistrat o creștere cu 4,8% în termeni reali. Creșterea dată se datorează în mare parte comerțului cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor; transport și depozitare; activități de cazare și alimentație publică (+1,2%), construcțiilor (+1,7%), Industriei extractive și industriei prelucrătoare; producției și furnizării de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuției apei; salubrității, gestionării deșeurilor, activități de decontaminare (+0,6%), Informații și comunicații (+0,4%) și Agriculturii, silviculturii și pescuitului (+0,3%).

În perioada ianuarie – septembrie ale anului 2019 **industria** a înregistrat o creștere de 2,7% comparativ cu perioada similară a anului precedent. Acest fapt se datorează creșterii industriei prelucrătoare ce în perioada respectivă a crescut cu 3,1% f.p.s.a.p. și a producției și furnizării de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat ce de asemenea a avut creșteri însă mi modeste +0,7% f.p.s.a.p. În același timp industria extractivă a înregistrat reduceri cu 1,5% față de ianuarie – septembrie 2018.

Producția **globală agricolă** în gospodăriile de toate categoriile pentru perioada ianuarie – septembrie 2019 a însumat 24141 mil. MDL (în prețuri curente), ceea ce constituie o creștere cu 3,2% (în prețuri comparabile) față de perioada similară a anului precedent. Rezultatul obținut se datorează în mare parte producției vegetale, care în perioada respectivă a sporit cu 7,4% f.p.s.a.p., însă în același timp producția animalieră a înregistrat reducere cu 4,9%.

Investițiile în active imobilizate în perioada ianuarie – septembrie 2019 au însumat cifra de 15784,9 mil. MDL (în prețuri curente), astfel înregistrând o creștere de 15,6% (în prețuri comparabile) față de perioada similară a anului precedent. Această creștere se datorează în mare parte investițiilor în imobilizări corporale, care au constituit 15393,9 mil. MDL sau cu 14,8% mai mult f.p.s.a.p. și investițiilor în imobilizări necorporale care deși nu dețin o cotă semnificativă, au însumat 391,0 mil. MDL și o creștere sporită cu 59,2% f.p.s.a.p.

În perioada ianuarie – septembrie a anului 2019 **volumul de mărfuri transportate** pe toate tipurile de transport a înregistrat o cantitate de 13,8 mil. tone de mărfuri. Acest volum este net superior celui din perioada similară a anului precedent cu 1,5%. De asemenea, în perioada respectivă se înregistrează și o creștere la capitolul parcursul mărfurilor, cu o valoare de 3663,3 mil. tone-km ce este cu 4,9% mai mare față de ianuarie – septembrie 2018.

În ianuarie – septembrie 2019 **turismii și excursioniștii** care au profitat de serviciile acordate de agențiile de turism și a turoperatorilor au atins cifra de 319,2 mii, sau altfel spus, o cifră cu 15,3% mai mare comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. Rezultatul obținut se datorează tuturor tipurilor de turism care au contribuit la creștere în mod diferit, astfel la turismul receptor au participat circa 15,7 mii de turiști și excursioniști (cu 4,2% mai mult f.p.s.a.p.), la turismul emițător au participat 270,3 mii de turiști și excursioniști (cu 15,9% mai mult f.p.s.a.p.) și la turismul intern au participat 33,3 mii de turiști și excursioniști (cu 15,6% mai mult f.p.s.a.p.).

Prețuri și rate de schimb

Rata medie anuală a inflației în primele nouă luni ale anului 2019 a constituit 4,1% fiind în creștere cu 0,3 puncte procentuale f.p.s.a.p., evoluțiile lunare oferind semnale de creștere a acestui indicator și pe viitor. Trendul ascendent al ritmului de creștere a prețurilor s-a stabilit de la începutul anului curent și este determinat în mare măsură de cererea agregată proinflationistă, ca urmare a reformei salarizării în sectorul bugetar operate la sfârșitul anului precedent.

Inflația de bază în trimestrul III, 2019 a constituit 5,9% f.p.s.a.p. fiind în creștere cu 2,7p.p. Similar IPC pe în primele nouă luni ale anului 2019 inflația de bază s-a menținut pe trend ascendent.

Cursul mediu nominal de schimb față de principalele valute de referință în trimestrul III, 2019 a fost de 17,5 MDL/USD și 19,3 MDL/EUR, depreciindu-se comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 6,4% față de dolarul SUA și cu 1,8% față de moneda unică europeană.

Politica monetară

În trimestrul III, 2019 BNM a înăspriț ușor condițiile politicii monetare: rata dobânzii de politică monetară a fost majorată în luna iulie de la nivelul de 7 la sută la 7,5 la sută, amplitudinea coridorului simetric format în jurul său de ratele dobânzilor la facilitățile permanente a rămas nemodificată (± 3 puncte procentuale). În așa mod rata dobânzii la creditele overnight a sporit până la 10,5% iar rata dobânzii la depozitele overnight – 4,5%.

Totodată, la sfârșitul anului 2019, anticipându-se o reducere a inflației în anul 2020, BNM a venit cu o decizie de ajustare a politicii monetare în direcția unei relaxări. În luna decembrie 2019, ratele de politică monetară au fost diminuate cu 2 p.p.

Nivelul rezervelor oficiale pe parcursul în primele nouă luni ale anului 2019 s-au menținut la o valoare optimă conform tuturor cerințelor de adecvare a acestora, asigurând un nivel suficient de acoperire a importurilor de mărfuri și servicii. La sfârșitul trimestrului III 2019, activele oficiale de rezervă s-au diminuat față de datele înregistrate la sfârșitul perioadei similare a anului precedent, cu cca. 79,8 mil.USD și au constituit 2942 mil.USD, fiind în descreștere cu 2,6% f.p.s.a.p.

În primele nouă luni ale anului 2019 **masa monetară** înregistrează o accelerare de ritm, comparativ cu dinamica înregistrată în ultimii ani. O contribuție mai semnificativă la creșterea masei monetare, similar situației înregistrate în anul precedent, au avut-o componentele agregatului monetar M1, în special volumul banilor în circulație.

Finanțele publice

Problemele sectorului financiar din ultimii ani, lăsă amprentă negativă în anul bugetar 2019. Astfel, ritmul de creștere al veniturilor s-a plasat sub media înregistrată în anul 2018 și a fost inferior dinamicii cheltuielilor publice în acest an. Totuși, în nouă luni ale anului 2019, veniturile bugetului public național, în pofida constrângerilor existente au avut o ascensiune moderată în jur de 6% f.p.s.a.p. La majorarea încasărilor bugetului public, au contribuit atât veniturile fiscale cât și nefiscale dar și majorarea unor taxe și impozite. În acest context, cheltuielile realizate din BPN în al III-lea trimestru 2019, au sporit cu ritmuri inferioare veniturilor încasărilor susținute preponderent de ponderea cheltuielilor sociale (58,3%). Prin urmare, executarea bugetului public național în nouă luni ale anului 2019 a rezultat cu un deficit în mărime de 1483,1 mil. MDL, în creștere cu 19,4% comparativ cu perioada similară a anului precedent. Cât privește datoria publică, la finele lunii septembrie 2019, se observă o creștere modestă a ponderii datoriei sectorului public în PIB (0,21 p.p. față de anul 2018).

Iar în nouă luni ale anului 2019, granturile au crescut până la 491,6 mil. MDL. Deci, ultimele evoluții ale mediului economic și a cadrului legislativ în vigoare, s-au reflectat negativ asupra veniturilor și cheltuielilor bugetare din ultimele nouă luni ale anului 2019. Astfel, finanțele publice sunt în impas din cauza finanțării externe întârziate.

Sectorul bancar

În primele nouă luni ale anului 2019, se înregistrează tendințe de îmbunătățire a calității activului și capitalului bancar. Astfel, activele totale la nivelul sistemului bancar moldovenesc au crescut în primele nouă luni ale anului 2019 cu 6,3%, până la 87497,19 mil. MDL f.p.s.a.p. În structura activelor cea mai semnificativă contribuție la creșterea acestora au avut creditele, care au sporit cu 14,5% f.p.s.a.p. Prin urmare, rata fondurilor proprii totale este net superioară minimului impus de cerințele prudențiale de 10% ajungând la nivelul de 25,65% în mediu pe sistem. În această perioadă se observă redresarea sectorului bancar prin creșterea profitabilității bancare. Astfel, în luna septembrie 2019, trei bănci comerciale au contribuit mai mult de 73,3% la profitul pe întregul sector, constituind 1771 mil. MDL, mai mult cu 32,5%, față de perioada similară a anului 2018. Iar, rezervele de lichiditate ale sectorului bancar depășesc în continuare limitele prudențiale impuse de BNM, pentru a face față unor eventuale evoluții nefavorabile. Lichiditatea curentă ca medie pe sistem la sfârșitul trimestrului III 2019 a fost de 50,41%, în scădere ușoară față de anul precedent. Volumul creditelor neperformante este în descreștere continuă, însă ponderea acestora persistă la nivel înalt. În acest context, în primele nouă luni ale anului 2019, se atestă o creștere a volumului depozitelor atrase atât în monedă națională cât și în valută străină. Totalul depozitelor constituite la bănci de către populație și companii a crescut față de anul trecut, unde depozitele totale la bănci au însumat 66 miliarde MDL la 30.09.2019, în creștere cu 6,6% față de p.s.a.p.

Sectorul extern

Soldul contului curent al balanței de plăți în perioada ianuarie-septembrie 2019, a înregistrat un deficit de 938,26 mil.USD, care a scăzut cu 12,3% comparativ cu perioada similară a anului precedent. Soldului pozitiv al balanței serviciilor a crescut cu 4,6% până la 282,17 mil.USD. Această creștere sa datorat creșterii exporturilor cu 6,1%, în raport cu perioada similară a anului 2018. Contul de capital a înregistrat un sold negativ de 42,04 mil.USD, care a scăzut cu 57,1% față de perioada ianuarie-septembrie 2018. Contul financiar al balanței de plăți pe parcursul primelor nouă luni ale anului 2019 s-a soldat cu intrări nete de capital în valoare de 1008,93 mil.USD ca urmare a majorării nete a pasivelor rezidenților față de nerezidenți cu 510,32 mil.USD generate de tranzacțiile efective, concomitent cu scăderea netă a activelor financiare externe ale rezidenților cu 498,61 mil.USD.

Poziția investițională internațională a înregistrat un sold net debitor de 4875,38 mil.USD, care s-a aprofundat cu 16,1% față de finele anului precedent. Transferurile de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice au dat semne de revenire în trimestrul III al acestui an, fiind în scădere cu 0,2% față de perioada similară anului precedent și o creștere reală de 2,2%, după scăderile sensibile în primele două trimestre ale anului 2019.

Comerțul exterior cu bunuri a constituit 6298,5 mil.USD. Comparativ cu perioada similară a anului precedent comerțul exterior a crescut cu 2,6%. Exporturile de mărfuri în perioada ianuarie-septembrie 2019 s-au majorat cu 3,4%, iar importurile de mărfuri au înregistrat o creștere cu 2,3%.

Soldul negativ al balanței comerciale a constituit 2246,1 mil.USD, cu 28,1 mil.USD mai mult, comparativ cu cel înregistrat în perioada corespunzătoare a anului 2018. Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în perioada ianuarie-septembrie 2019 a fost de 47,4%, comparativ cu 46,9% în perioada similară a anului 2018.

Mediul de afaceri

La finele anului 2018, BNS avea la evidență 56,4 mii de întreprinderi active, cu o ușoară creștere de 4,0 % f.p.s.a.p. În perioada 2017-2018 numărul total de salariați la toate întreprinderile din RM, per total, luate la evidență de organele statistice, a continuat tendința de creștere din perioada precedentă, indicând o creștere cu 2,2%, ca urmare a evoluțiilor pozitive atestate în întreprinderile mari, mici și micro care au marcat o creștere cu 3,3%, 4,4%, respectiv 3,6%.

În cadrul sectorului IMM, doar întreprinderile mici și micro au marcat o creștere a numărului mediu de salariați în anul 2018 f.p.s.a.p. Similar anilor precedenți (2015-2017), și în perioada analizată (2017-2018) veniturile din vânzări a întreprinderilor continuă trendul de creștere, inclusiv sectorul IMM a înregistrat în această perioadă o majorare a cifrei de afaceri. În anul 2018 rata anuală de creștere a veniturilor din vânzări în sectorul IMM a constituit 4,8% f.p.s.a.p.

Sectorul social

Piața forței de muncă. T III din anul 2019 este caracterizat de o majorare a numărului șomerilor și a populației economice inactive, precum și a ratei de șomaj, având loc și descreștere a populației economice active și a celei ocupate, precum și a ratelor de activitate și de ocupare. Grupul NEET în T III din anul 2019 a avut o pondere de 27,6% din populația din grupa de vârstă de 15-29 ani (în afară de populația plecată peste hotare la lucru sau în căutarea unui loc de muncă) față de 24,9% în T III din 2018.

Remunerarea muncii. În T III din anul 2019 câștigul salarial nominal mediu lunar brut a constituit 7385,0 MDL, majorându-se cu 13,5% față de T III din anul 2018, iar în termeni reali – cu 7,4%. În sectorul bugetar salariul mediu lunar (6456,4 MDL) s-a majorat f.p.s.a.p. cu 14,8%, într-o mai mare măsură decât câștigul salarial mediu lunar din sectorul real (7726,6 MDL), care a crescut f.p.s.a.p. cu 12,9%. Cele mai bine plătite tipuri de activități economice sunt: Informații și comunicații (16174,6 MDL), Activități financiare și de asigurări (13087,2 MDL) și Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (12854,6 MDL).

Protecția socială a populației. Conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 octombrie 2019 a constituit 700,5 mii persoane sau cu 8,3 mii persoane mai puțin comparativ cu 1 octombrie 2018. Mărimea medie a pensiei lunare stabilite la 1 octombrie 2019 a constituit 1899,1 MDL, fiind în creștere cu 14,2% față de 1 octombrie 2018.

Capitolul I

PRODUCȚIA¹

Produsul intern brut

Produsul intern brut în perioada ianuarie – septembrie 2019, a atins în valori nominale 155212mil. MDL în prețuri curente de piață, astfel, comparativ cu aceeași perioadă a anului 2018, înregistrând o creștere cu 4,8% în termeni reali.

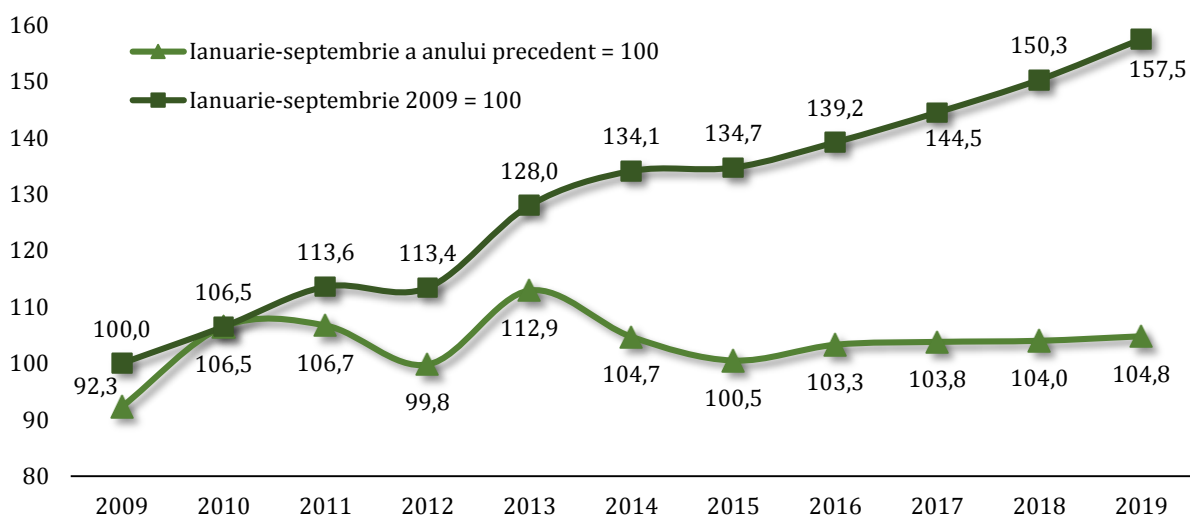

Figura 1.1. Evoluția PIB în ianuarie-septembrie 2009-2019,%

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

În perioada ianuarie – septembrie a anului 2019, PIB-ul a avut ritmuri diferite de creștere. Astfel, în trim. I, acesta a înregistrat o majorare de 4,4%, urmată de o creștere de 5,8% în trim. II și o micșorare a ritmului de creștere în trim. III, atingând 4,8% f.p.s.a.p. (în serie brută). Valoarea adăugată brută pe economie în perioada respectivă, de asemenea, a înregistrat o creștere comparativ cu perioada similară a anului precedent (+5,4%), astfel contribuind la creșterea și formarea PIB cu 4,7% și cu 87,2% respectiv.

Activitățile principale ce au contribuit la creșterea PIB-ului în perioada respectivă au fost:

- Comerțul cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor; transport și depozitare; activități de cazare și alimentație publică au favorizat la sporirea PIB-ului cu 1,2%, având o pondere de 21,3% în formarea lui și o majorare a VAB cu 5,8%;
- Construcțiile au majorat PIB-ul cu 1,7%, cu o pondere mai redusă la formarea PIB de 9,9%, dar care au înregistrat o creștere semnificativă a VAB +19,0%;
- Industria extractivă și industria prelucrătoare; producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare au contribuit cu +0,6% la sporirea PIB-ului, cu o pondere la formarea lui de 14,2% și o majorare a VAB cu 3,8%.

¹ Analiza este prezentată fără datele întreprinderilor și organizațiilor din partea stângă a Nistrului și mun. Bender, pe baza statisticilor oficiale, elaborate de către Biroul Național de Statistică. În unele cazuri, special menționate, sunt prezentate datele disponibile vizând regiunea transnistreană, difuzate de către organul de statistică din regiune.

- Informațiile și comunicațiile au favorizat creșterea PIB-ului cu 0,4%, deținând o pondere în formarea PIB de 4,8% și o majorare a VAB cu 9,5%;
- Agricultură, silvicultura și pescuitul au contribuit cu 0,3% la sporirea PIB-ului, cu o pondere de 8,8% la formarea PIB și o majorare a VAB cu 3,2%

De asemenea, volumul impozitelor nete pe produse a crescut cu 1,2% f.p.s.a.p., astfel contribuind la creșterea și formarea PIB cu 0,2% și cu 12,8%, respectiv.

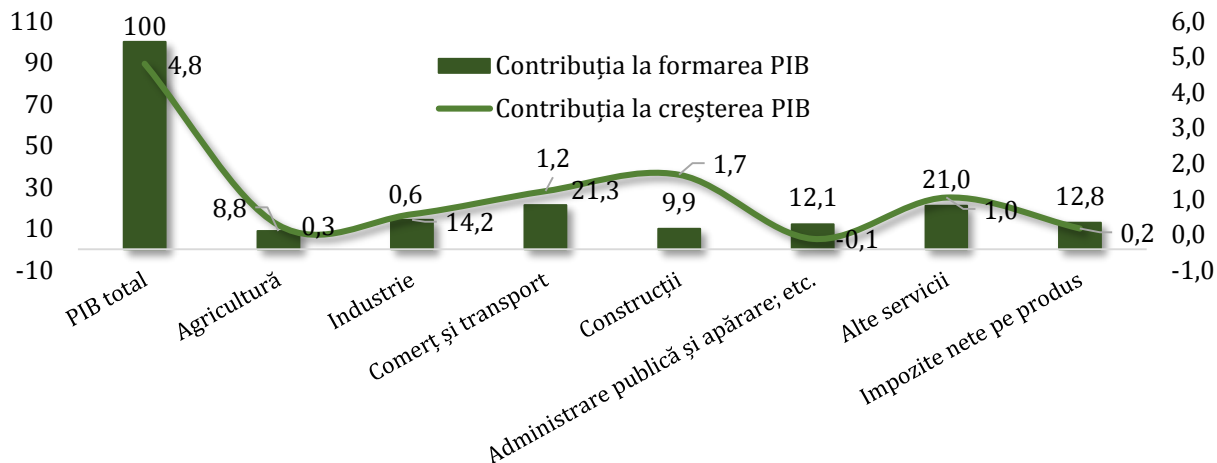

Figura 1.2. Contribuția componentelor de resurse la formarea PIB în ianuarie - septembrie 2019 și la creșterea acestuia față de ianuarie - septembrie 2018, %

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Sub aspectul **categoriilor de utilizări**, creșterea PIB-ului a fost posibilă datorită sporirii consumului final al gospodăriilor populației +2,7% având o contribuție de 80,5% la formarea PIB și o majorare a volumului cu 3,2%. Aspecte pozitive au fost întâlnite în cadrul formării brute de capital fix, ce a contribuit la creșterea PIB-ului cu 4,0%, 26,7% la formarea PIB și ce a marcat o sporire cu 16.1% f.p.s.a.p.

Pe de altă parte, exportul net de bunuri și servicii a avut o contribuție negativă la creșterea PIB (-1,2%), dat fiind faptul că importurile de bunuri și servicii au avut o contribuție mai semnificativă la formarea PIB decât exporturile, cu 54,7% și 30,1%, respectiv.

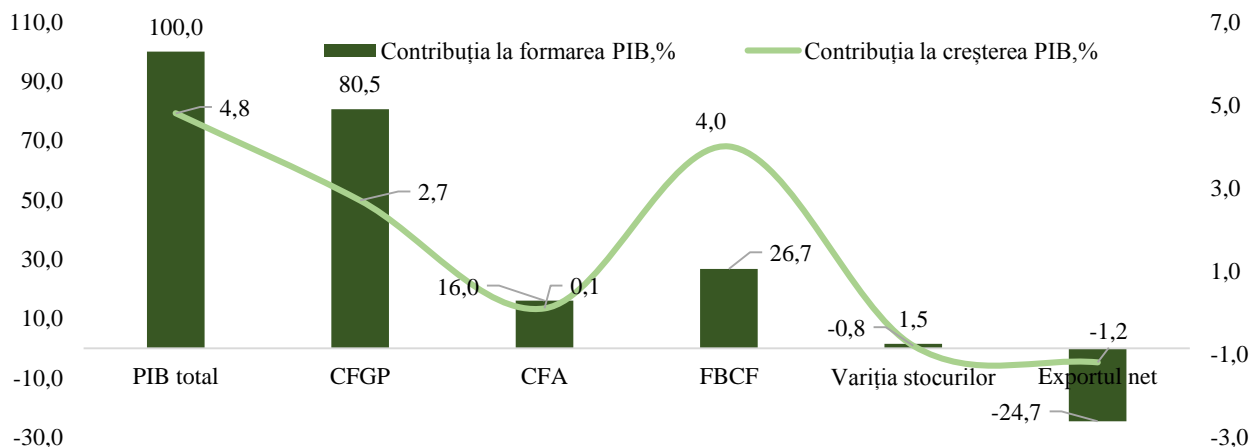

Figura 1.3. Contribuția componentelor de utilizări la formarea PIB în perioada ianuarie - septembrie 2019 și la creșterea acestuia față de ianuarie - septembrie 2018, %

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Industria

În perioada ianuarie – septembrie a anului 2019, industria a înregistrat o creștere de 2,7% comparativ cu perioada similară a anului precedent. Acest fapt se datorează sporirii industriei prelucrătoare, ce în perioada menționată a crescut cu 3,1% f.p.s.a.p. și a producției și furnizării de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat ce de asemenea a avut creșteri însă mai modeste +0,7% f.p.s.a.p. În același timp, industria extractivă a înregistrat reduceri cu 1,5% față de ianuarie – septembrie 2018.

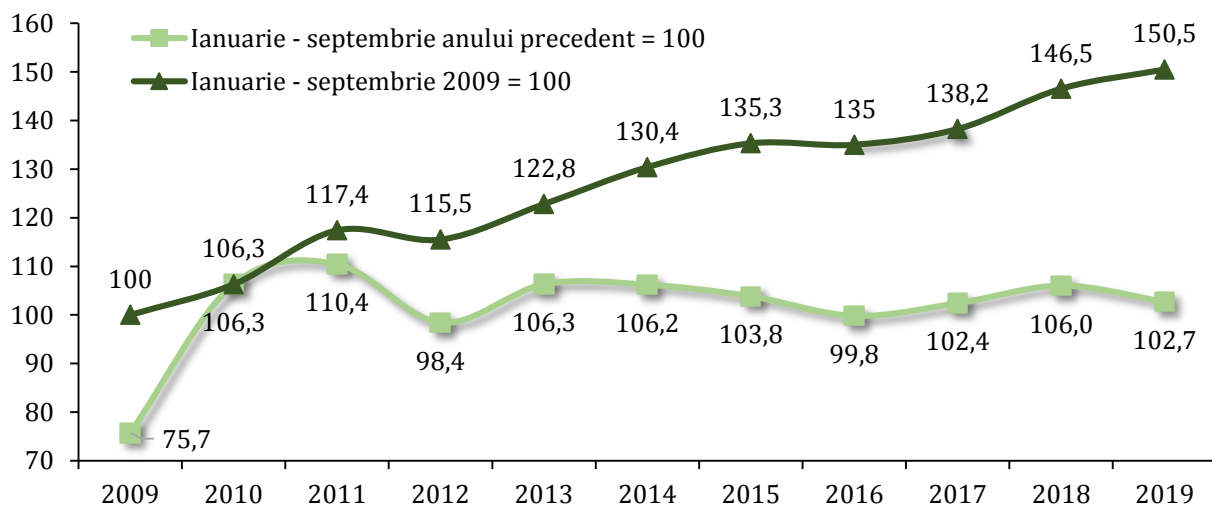

Figura 1.4. Indicii producției industriale în ianuarie-septembrie 2009-2019,%

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică.

În cadrul industriei prelucrătoare, în perioada respectivă, practic toate activitățile industriale au avut parte de creșteri, cele mai mari însă, fiind înregistrate de activitățile „Fabricarea autovehiculelor, a remorcilor și semiremorcilor” (+43,7%), „Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice” (+20,9%), „Repararea întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor” (+19,8%), „Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații” (+16,6%), „Industria metalurgică” (+12,5%).

Tabelul 1.1. Activitatea sectorului industrial în ianuarie – septembrie 2019

	Ianuarie-septembrie 2019 față de ianuarie-septembrie 2018
INDUSTRIE - TOTAL	102,7
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	98,5
Alte activități extractive	98,7
INDUSTRIA PRELUCRATOARE	103,1
Industria alimentara	103,9
Fabricarea băuturilor	102,1
Fabricarea produselor de tutun	C
Fabricarea produselor textile	88,3

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

Fabricarea de articole de îmbrăcăminte	90,8
Tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțăminte; prepararea și vopsirea blănurilor	80,3
Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și pluta, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite	90,4
Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	100,6
Tipărire și reproducerea pe suporturi a înregistrărilor	95,7
Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului	C
Fabricarea substanțelor și a produselor chimice	102,3
Fabricarea produselor farmaceutice de baza și a preparatelor farmaceutice	111,0
Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	120,9
Producția altor produse din minerale nemetalifere	92,6
Industria metalurgică	112,5
Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	116,6
Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	109,4
Fabricarea echipamentelor electrice	93,9
Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	85,3
Fabricarea autovehiculelor, a remorcilor și semiremorcilor	143,7
Fabricarea altor mijloace de transport	C
Fabricarea de mobila	112,0
Alte activități industriale n.c.a.	106,2
Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor	119,8
PRODUCTIA ȘI FURNIZAREA DE ENERGIE ELECTRICĂ ȘI TERMICĂ, GAZE, APĂ CALDĂ ȘI AER CONDIȚIONAT	100,7
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	100,7

C = Date confidențiale (mai puțin de 3 unități raportoare)

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică.

Agricultura

Producția globală agricolă în gospodăriile de toate categoriile pentru perioada ianuarie – septembrie 2019 a însumat 24141 mil. MDL (în prețuri curente), ceea ce constituie o creștere cu 3,2% (în prețuri comparabile) față de perioada similară a anului precedent. Rezultatul obținut se datorează în mare parte producției vegetale, care în perioada respectivă a sporit cu 7,4% f.p.s.a.p. Însă, în același timp, producția animalieră a înregistrat o reducere cu 4,9% f.p.s.a.p.

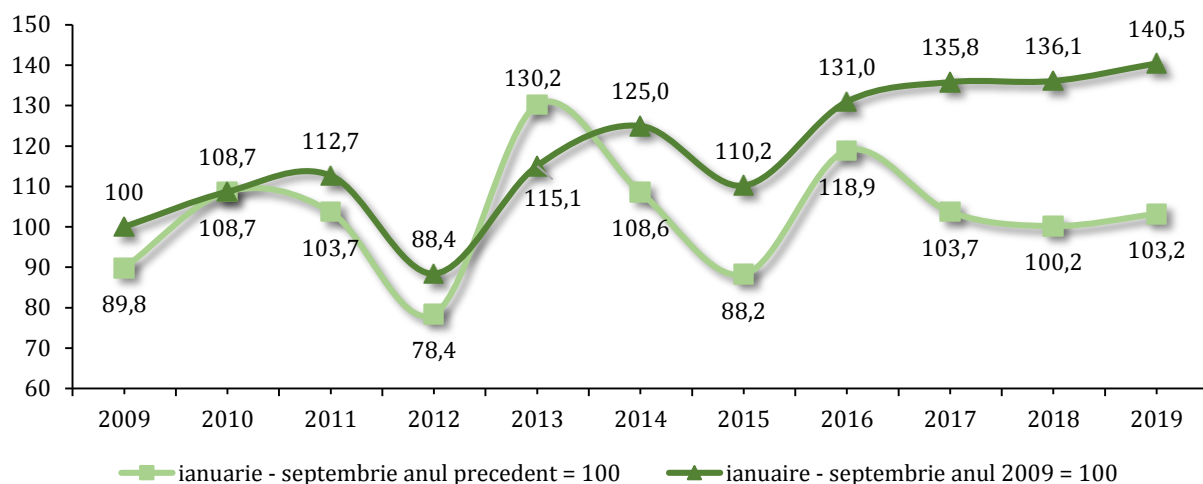

Figura 1.5. Evoluția volumului producției agricole în ianuarie-septembrie 2009-2019,%
Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Recolta globală a culturilor cerealiere și leguminoase boabe în perioada ianuarie – septembrie a avut parte de o creștere cu 8,2% ca rezultat al creșterii recoltei de porumb cu 37,7% și leguminoase boabe cu 25,5%. Reduceri au fost înregistrate de recolta de grâu cu 2,9% și recolta de orz cu 4,6%.

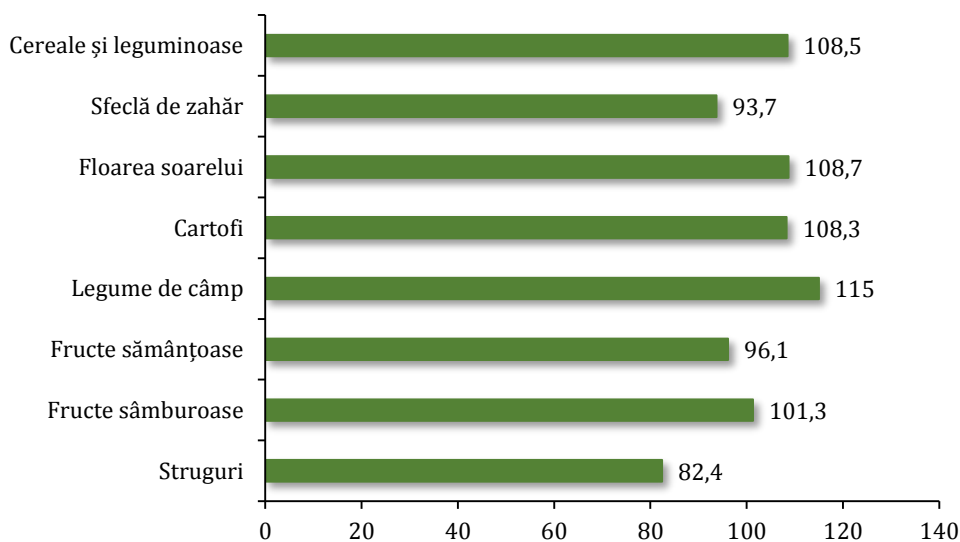

Figura 1.6. Indicele roadei medii la hectar la principalele culturi agricole în primele 9 luni ale anului 2019, față de perioada similară a anului precedent, %
Sursa: În baza datelor Biroului Național de Statistică.

În primele 9 luni ale anului 2019 în zootehnie a fost înregistrată o reducere a producției vitelor și păsărilor (în masă vie) cu 5,1% și o reducere a producției de lapte cu 9,3% ca rezultat al scăderii a efectivului mediu de animale și păsări în gospodăriile populației.

Tabelul 1.2. Principalele tipuri ale producției animaliere, ianuarie – septembrie 2019, %

	total	în % f.d.s.a.p 2018	ponderea în % față de total
Creșterea vitelor și păsărilor în masă vie - total(mii tone)	145,6	95,1	100
din care:			
întreprinderile agricole	63,3	99,8	43,5
gospodăriile populației	82,3	91,6	56,5
Lapte - total (mii tone)	309,8	90,7	100
din care:			
întreprinderile agricole	17,8	103,4	5,7
gospodăriile populației	292,0	89,8	94,3
Ouă - total mil. buc	587,4	109,0	100
din care:			
întreprinderile agricole	248,8	110,9	42,4
gospodăriile populației	338,6	107,7	57,6

Sursa: În baza datelor Biroului Național de Statistică.

Investițiile în active imobilizate

În perioada ianuarie – septembrie 2019 investițiile în active imobilizate au însumat cifra de 15784,9 mil. MDL (în prețuri curente), astfel înregistrând o creștere de 15,6% (în prețuri comparabile) față de perioada similară a anului precedent. Această creștere se datorează în mare parte investițiilor în imobilizări corporale, care au constituit 15393,9 mil. MDL sau cu 14,8% mai mult f.p.s.a.p. și investițiilor în imobilizări necorporale care deși nu dețin o cotă semnificativă, au însumat 391,0 mil. MDL și o creștere sporită cu 59,2% f.p.s.a.p.

Ca rezultat al analizei tipurilor de investiții în imobilizările corporale, concluzionăm cu ușurință creșterea tuturor tipurilor de investiții care au marcat creșteri cu tempouri diferite. Astfel, investițiile în construcțiile ingineresti au crescut cu 13,5%, în mijloace de transport cu 13,1%, în clădiri nerezidențiale cu 28,2%, în clădiri rezidențiale cu 12,4%, în alte imobilizări corporale cu 12,2% și în mașini, utilaje și instalații de transmisie cu 11,0%.

Tabelul 1.3. Structura investițiilor în active imobilizate în perioada ianuarie – septembrie 2019

	Realizări, mil. MDL	în % față de ianuarie - septembrie 2016	în % față de total
Investiții în active imobilizate - total	15784,9	115,6	100
Imobilizări necorporale	391,0	156,2	2,5
Imobilizări corporale	15393,9	114,8	97,5
din care:			
- clădiri rezidențiale	2216,8	112,4	14,0
- clădiri nerezidențiale	2909,0	128,2	18,4
- construcții ingineresti	3104,1	113,5	19,7
- mașini, utilaje, instalații de transmisie	4906,1	111,0	31,1
- mijloace de transport	1493,7	113,1	9,5
- alte imobilizări corporale	761,2	112,2	4,8

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Sursa principală a investițiilor, ca și în perioadele precedente, au fost mijloacele proprii ale investitorilor, care în perioada respectivă au atins cota de 61,0% din totalul investițiilor în activele imobilizate și care au înregistrat o creștere cu 11,7%, comparativ cu perioada similară a anului 2018. Cele mai mari creșteri față de aceeași perioadă a anului 2018 au fost înregistrate din partea surselor din străinătate (+49,0%), altor surse (+35,5%) și autorităților administrativ-teritoriale (+25,3%).

Tabelul 1.4. Structura investițiilor în active imobilizate pe surse de finanțare în perioada ianuarie – septembrie 2019

	Realizări mil. MDL	în % față de ianuarie - septembrie 2017	în % față de total
Investiții în active imobilizate - total	15784,9	115,6	100,0
care sunt finanțate din contul:			
- bugetul de stat	1303,8	104,6	8,3
- bugetul unităților administrativ-teritoriale	943,3	125,3	6,0
- mijloacelor proprii	9624,6	111,7	61,0
- surselor din străinătate	747,1	149,0	4,7
- altor surse	1668,2	135,5	10,5

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Comerț și alte servicii destinate pieței

În perioada ianuarie – septembrie 2019, cifra de afaceri din **comerțul cu amănuntul** (cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete) își menține vectorul de orientare comparativ cu perioada similară a anului 2018, astfel înregistrând o creștere cu 14,1% (în perțuri comparabile). De asemenea, și cifra de afaceri pentru **serviciile de piață prestate populației** comparativ cu aceeași perioadă a anului 2018 a sporit cu 16,1%.

Comerțul cu autovehicule și motociclete în perioada respectivă și-a majorat semnificativ cifra de afaceri cu 25,0% (în prețuri curente) față de ianuarie – septembrie 2018. La fel și **comerțul cu ridicata** în perioada dată își mărește cifra de afaceri cu 16,8% față de perioada similară a anului 2018.

Transportul

În perioada ianuarie – septembrie a anului 2019 **volumul de mărfuri transportate** pe toate tipurile de transport a înregistrat o cantitate de 13,8 mil. tone de mărfuri. Acest volum este net superior celui din perioada similară a anului precedent cu 1,5%. De asemenea, în perioada respectivă se înregistrează și o creștere la capitolul parcursul mărfurilor, cu o valoare de 3663,3 mil. tone-km, ceea ce reprezintă un indicator cu 4,9% mai mare față de ianuarie – septembrie 2018.

În marea lui parte, rezultatul obținut se datorează transportării de mărfuri pe **cale rutieră**, care în perioada respectivă, fiind transportate 10,4 mil. tone de mărfuri a obținut un rezultat cu 5,3% mai mare f.p.s.a.p., fiind urmată de transportarea mărfurilor pe **cale feroviară**, unde au fost transportate 3,3 mil. tone, marcând o reducere cu 8,8% față de perioada corespunzătoare a anului 2018. Cu toate că transportarea de mărfuri pe **cale fluvială** și cea **aeriană** nu au o cotă

semnificativă la compartimentul dat, și ele se bucură de o creștere cu 0,5% și 30,3% față de perioada ianuarie – septembrie 2018.

Tabelul 1.5. Volumul mărfurilor transportate în perioada ianuarie – septembrie 2019

	Ianuarie - septembrie 2019	în % față de ianuarie - septembrie 2018	Cota din totalul mărfurilor transportate
Mărfuri transportate - total, mii tone	13773,3	101,5	100
din care pe modul de transport:			
- feroviar	3319,5	91,2	75,2
- rutier	10352,9	105,3	71,71
- fluvial	99,7	100,5	0,72
- aerian	1,2	130,3	0,01

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Transportul public în Republica Moldova în perioada respectivă se bucură de creșteri modeste cu 1,5% comparativ cu aceeași perioadă a anului 2018. Astfel, ca de obicei, principalul mod de deplasare rămâne prin intermediul autobuzelor și microbuzelor, care în perioada ianuarie – septembrie 2019 a atins cifra de 74546,4 mii pasageri sau cu 2,1% mai mult f.p.s.a.p., fiind urmată de calea aeriană de transport cu un număr de 1292,1 mii pasageri ce au profitat de acest tip de transport, înregistrând, însă, o reducere cu 1,4%. Cu toate că deplasarea pasagerilor pe cale feroviară nu este cea mai răspândită, aceasta în perioada respectivă a avut cele mai semnificative reduceri (cu 26,0%), comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Tabelul 1.6. Numărul de pasageri transportați pe moduri de transport public ianuarie – septembrie 2019

	Mii pasageri	în % față de ianuarie - septembrie 2017
Transport public:	76912,0	101,5
Autobuse și microbuze	74546,4	102,1
Aerian	1292,1	98,6
Feroviar	967,7	74,0
Fluvial	105,8	99,7

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Turismul

În ianuarie – septembrie 2019 turiștii și excursioniștii care au profitat de serviciile acordate de agențiile de turism și a turoperatorilor au atins cifra de 319,2 mii, sau altfel spus, o cifră cu 15,3% mai mare comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. Rezultatul obținut se datorează tuturor tipurilor de turism care au contribuit la creștere în mod diferit, astfel la turismul receptor au participat circa 15,7 mii de turiști și excursioniști (cu 4,2% mai mult f.p.s.a.p.), la turismul emițător au participat 270,3 mii de turiști și excursioniști (cu 15,9% mai mult f.p.s.a.p.) și la turismul intern au participat 33,3 mii de turiști și excursioniști (cu 15,6% mai mult f.p.s.a.p.).

Tabelul 1.7. Turiști și excursioniști participanți la turismul organizat prin intermediul agențiilor de turism și a turoperatorilor

	turiști și excursioniști în perioada ianuarie -septembrie 2018	% față de ianuarie - septembrie 2017
TOTAL	319 245	115,3
Turism receptor (primirea cetățenilor străini în țară)	15 695	104,2
Turism emițător (deplasarea rezidenților Republicii Moldova în străinătate)	270 269	115,9
Turism intern (deplasarea rezidenților Republicii Moldova prin interiorul țării, în scop turistic)	33 281	115,6

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică.

Din totalul persoanelor străine ce au vizitat Republica Moldova prin intermediul agențiilor de turism și a turoperatorilor în perioada ianuarie – septembrie 2019, 86,1% au vizitat țara cu scop de odihnă, recreere și agrement, 11,0% cu scop de afaceri și scopuri profesionale și 2,9% cu scop de tratament. Majoritatea nerezidenților au fost originari din: Austria (15,3%), România (14,6%), Germania (8,2%), Ucraina (7,0%) și Federația Rusă (6,8%).

Persoanele rezidente ce au plecat din țară în perioada similară au avut scopul principal de odihnă, recreere și agrement (98,5%), principalele direcții fiind țările: Turcia (34,2%), Bulgaria (30,8%), România (11,1%), Grecia (7,0%) și Egipt (5,9%).

Participanții la turismul intern au ales în special agenții de turism și turooperatori din mun. Chișinău (54,9%), din regiunile de dezvoltare Centru (23,4%) și Sud (21,6%).

Capitolul II PREȚURI, RATE DE SCHIMB ȘI POLITICA MONETARĂ

2.1 PREȚURI ȘI RATE DE SCHIMB

Prețuri

Rata medie anuală a inflației în primele nouă luni ale anului 2019 a constituit 4,1% fiind în creștere cu 0,3 puncte procentuale f.p.s.a.p., evoluțiile lunare oferind semnale de creștere a acestui indicator și pe viitor.

Trendul ascendent al ritmului de creștere a prețurilor s-a stabilit de la începutul anului curent și este determinat în mare măsură de cererea agregată proinflaționistă, ca urmare a reformei salarizării în sectorul bugetar operate la sfârșitul anului precedent.

În trimestrul III, 2019 ritmul de creștere a IPC a fost de 5,7%, în creștere față aceeași perioadă a anului precedent cu 2,8 p.p. Pentru componentele IPC în lunile iulie-septembrie 2019 s-au înregistrat următoarele evoluții: produse alimentare – 8,7%, produse nealimentare – 4,7%, servicii – 2,4% f.p.s.a.p. Majorarea IPC s-a produs în special pe seama intensificării presiunilor inflaționiste cauzate de majorarea prețurilor la produsele alimentare. Prețurile la produsele alimentare în această perioadă au crescut preponderent pe fundalul majorării costurilor de producție și impactului negativ al condițiilor meteorologice asupra anumitor culturi agricole.

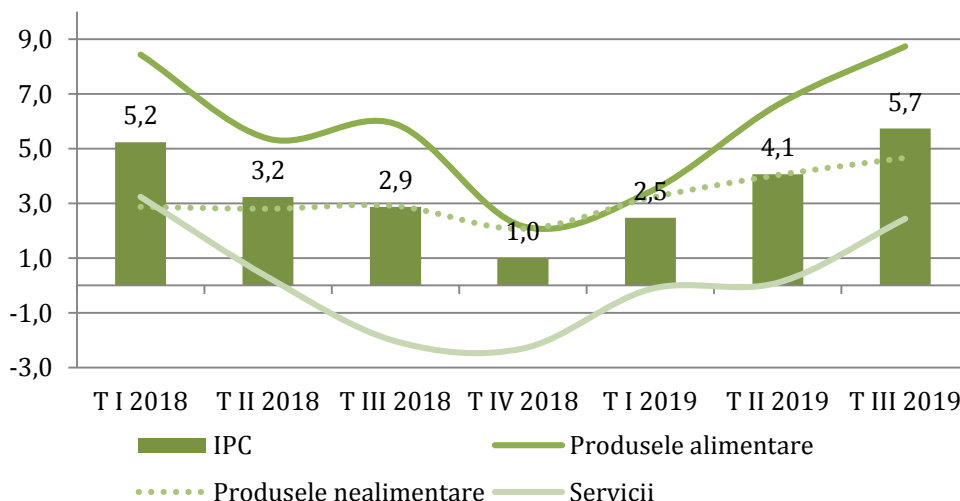

Figura 2.1.1. Ritmul anual de creștere a IPC și a componentelor sale, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

În trimestrul III, 2019 prețurile la produsele alimentare s-au majorat cu 8,7% ceea ce reprezintă o accelerare a ritmului de creștere cu 2,8 puncte procentuale față de nivelul înregistrat în trimestrul III al anului precedent (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, s-au produs următoarele majorări: în iulie – 8,6%, în august – 8,3%, în septembrie – 9,3%). În trimestrul III al anului 2019 f.p.s.a.p., au crescut prețurile la unele legume, așa ca ceapa

cu 12,2%, cartofii – 27,8%, castraveți cu 17%, tomate cu 66% etc. Au crescut și prețurile la fructele proaspete cu 19,5% , în special pe contul citricelor prețul la care a crescut în perioada vizată cu 19,3% f.p.s.a.p.

Prețurile la produsele nealimentare în trimestrul III, 2019 s-au majorat cu 4,7% f.p.s.a.p, valoarea indicatorului dat majorându-se cu 1,8p.p. față de aceeași perioadă a anului 2018 (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, creșterile au fost de: 4,6 în iulie, de 4,8% în august și de 4,6% în septembrie). Similar trimestrului precedent, au înregistrat creșteri de preț majoritatea produselor nealimentare, cu excepția medicamentelor. Cele mai mari majorări de preț au fost înregistrate la: țigări – cu 30,9%, inventar pentru sport și odihnă – 11,6%, țesături – 6,4% etc. Prețurile la produsele nealimentare au crescut pe seama majorării ușoare a prețurilor la produsele reglementate precum și schimbărilor realizate în politica fiscală ce au condus la majorarea accizelor unor produse.

Creștere au înregistrat și prețurile la servicii. În trimestrul III al anului 2019 prețurile la servicii au crescut cu 2,4% f.p.s.a.p și cu 4,4p.p. peste nivelul indicatorului respectiv în anul 2018. În expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent prețurile la servicii au avut următoarea evoluție: în iulie – 1,4%, în august – 2,2% și în septembrie –3,7%. În perioada de referință, comparativ cu trimestrul III al anului precedent scumpiri semnificative au fost înregistrate în special la transportul de pasageri feroviar – cu 12,6%, la educație și învățământ – 11,1%. Tot în această perioadă pe fundalul ajutării prețurilor la energia electrică în luna august 2019, au crescut prețurile la serviciile comunal-locative cu circa 2,3%, inclusiv energia electrică cu 4,3% și chiria cu 6,9%. O diminuare ușoară a prețurilor a fost înregistrată în turism, serviciile în acest domeniu s-au ieftinit în această perioadă cu circa 4,3% f.p.s.a.p.

Rata inflației de bază în trimestrul III, 2019 a constituit 5,9% f.p.s.a.p. fiind în creștere cu 2,7p.p. Similar IPC pe în primele nouă luni ale anului 2019 inflația de bază s-a menținut pe trend ascendent.

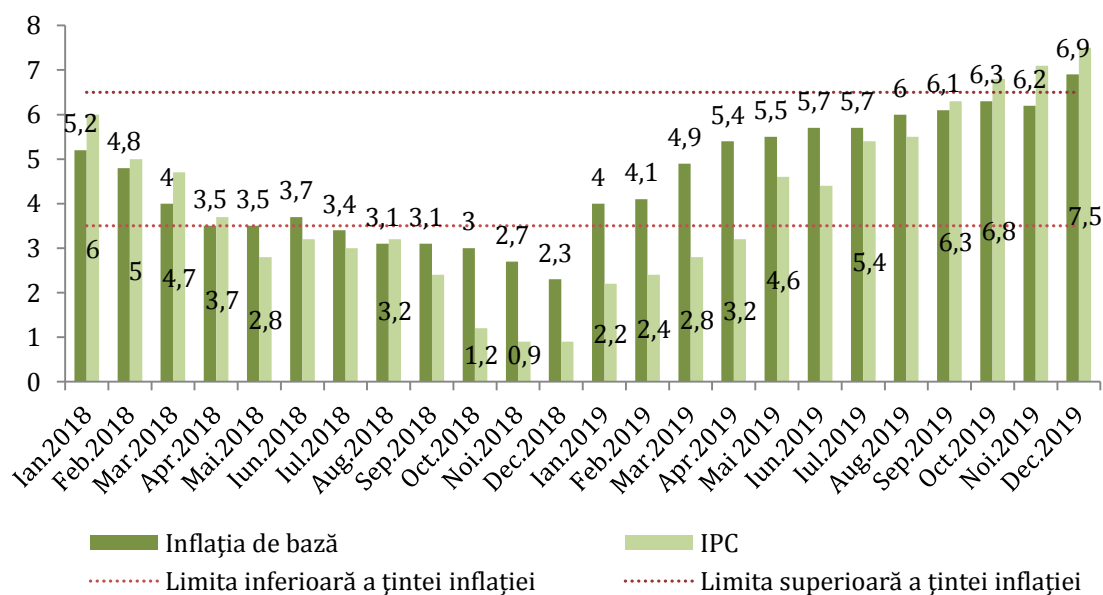

Figura 2.1.2. Ritmul anual de creștere al IPC și inflației de bază, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

În expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, ritmul de creștere a inflației de bază a înregistrat următoarele majorări: în iulie – 5,7%, în august – 6% și în septembrie – 6,1%. Inflația de bază a crescut în perioada vizată sub influența menținerii unui nivel înalt al cererii agregate precum și sporirea prețurilor în sectoarele subcomponente, cum ar fi îmbrăcămintea, alimentația publică, educație și învățământ etc.

Prețurile producției industriale în trimestrul III al anului 2019 au crescut cu 2,7% f.p.s.a.p. ceea ce reprezintă o accelerare a ritmului de creștere cu 2,9p.p.

În ramurile industriei s-au înregistrat următoarele majorări f.p.s.a.p.: industria extractivă – 16%, industria prelucrătoare – 2,6%, sectorul energetic – 0,3%. Accelerarea creșterii prețurilor producției industriale au fost determinate de creșterea prețurilor în industria prelucrătoare, în special în industria alimentară și industria extractivă.

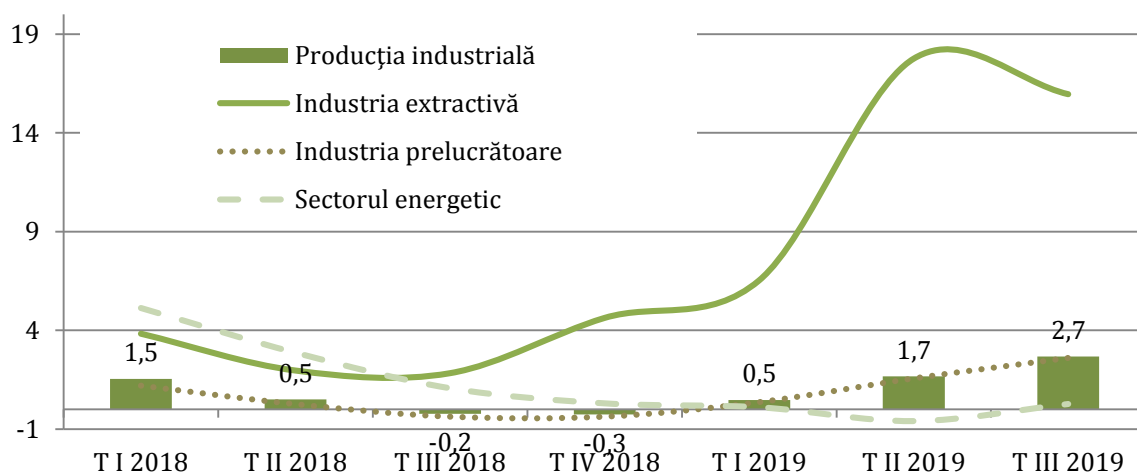

Figura 2.1.3. Ritmul anual de creștere a prețurilor producției industriale și a componentelor sale, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Prețurile la produsele agricole în trimestrul III al anului 2019 au înregistrat o creștere de 0,7% f.p.s.a.p. ceea ce constituie cu 5,3 p.p. peste nivelul înregistrat în anul precedent în aceeași perioadă.

La creșterea prețurilor la produsele agricole au contribuit în special prețurile la produsele animaliere care au înregistrat o accelerare de ritm de circa 5,8%, comparativ cu perioada similară a anului trecut. Prețurile la produsele vegetale sunt încă în ușoară scădere, cu minus 0,2% f.p.s.a.p. însă se observă deja o tendință de creștere a acestora pe viitor.

Discrepanța dintre ritmul de creștere a prețurilor la produsele alimentare și cele agricole indică existența unor probleme majore în evoluția și dezvoltarea sectorului agricol din țară, ceea ce poate submina, respectiv, contribuția acestuia în creșterea economiei țării pe viitor.

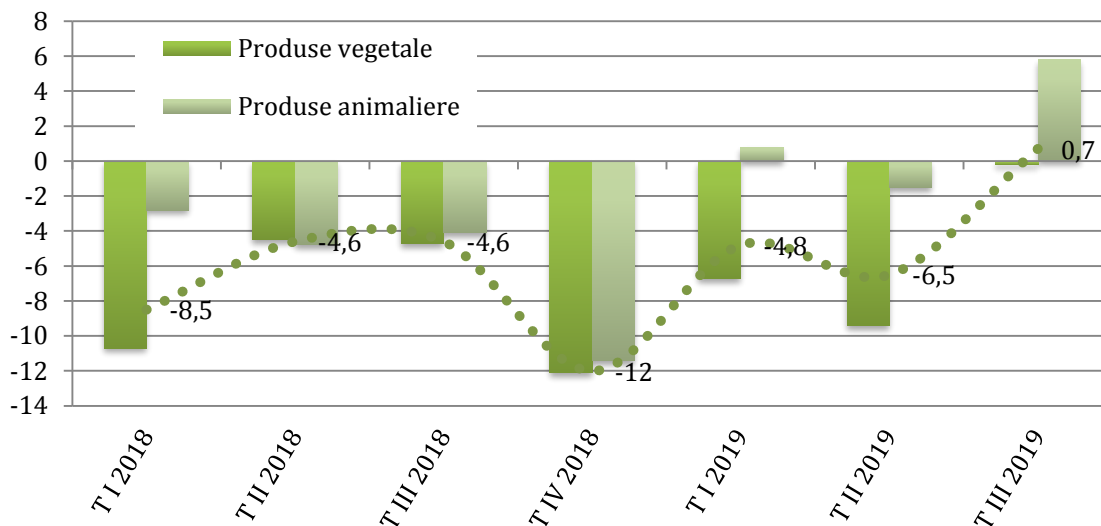

Figura 2.1.4. Ritmul anual de creștere a prețurilor la produsele agricole, %
 Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Rate de schimb

Dacă în prima jumătate a anului 2019 a cursul de schimb a monedei naționale față de principalele valute de referință a manifestat o tendință de depreciere, spre sfârșitul anului moneda națională dă semnale de apreciere ușoară.

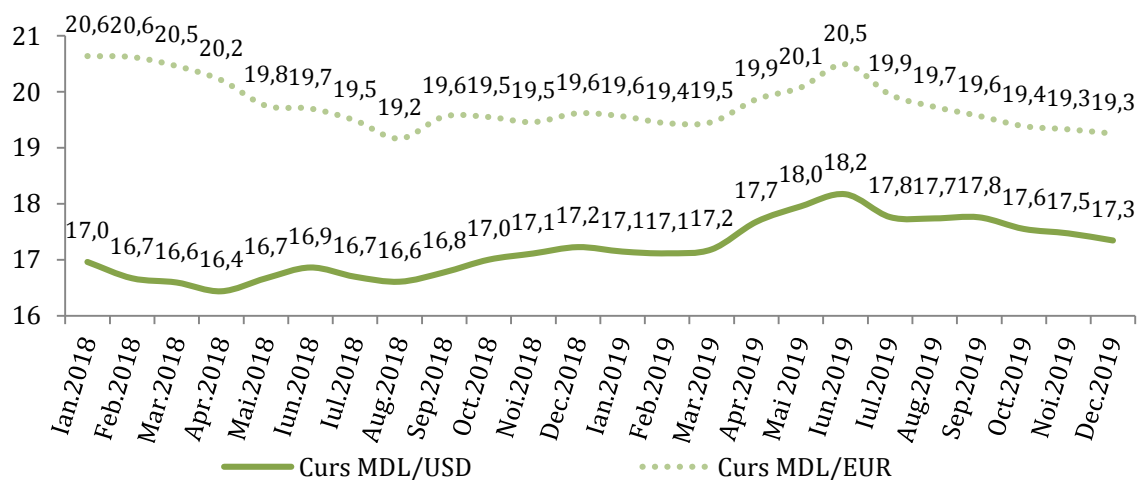

Figura 2.1.5. Evoluția cursului nominal de schimb mediu lunar al MDL comparativ cu USD și EUR

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În trimestrul III, 2019 cursul mediu nominal de schimb față de principalele valute de referință a fost de 17,5 MDL/USD și 19,3 MDL/EUR, depreciindu-se comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 6,4% față de dolarul SUA și cu 1,8% față de moneda unică europeană.

Evoluția cursului nominal de schimb în trimestrul III, 2019 a determinat devalorizarea monedei naționale și în termeni reali cu 2,1% față de USD (comparativ cu perioada similară a anului trecut) și aprecierea monedei naționale cu 1,9% față de moneda Euro comparativ cu p.s.a.p.

2.2. POLITICA MONETARĂ

Politica monetară promovată de Banca Națională a Moldovei în primele nouă luni ale anului 2019 a urmărit să asigure menținerea ratei anuale a inflației în limitele coridorului de variație a țintei staționare, într-o manieră care să sprijine creșterea economică inclusiv, prin consolidarea încrederii și a activității de creditare.

Instrumentele politicii monetare

În trimestrul III, 2019 BNM a înăspriț ușor condițiile politicii monetare: rata dobânzii de politică monetară a fost majorată în luna iulie de la nivelul de 7 la sută la 7,5 la sută, amplitudinea coridorului simetric format în jurul său de ratele dobânzilor la facilitățile permanente a rămas neschimbată (± 3 puncte procentuale). În așa mod, rata dobânzii la creditele overnight a sporit până la 10,5% iar rata dobânzii la depozitele overnight – 4,5%.

Totodată, la sfârșitul anului 2019, anticipându-se o reducere a inflației în anul 2020, BNM a venit cu o decizie de ajustare a politicii monetare în direcția unei relaxări. În luna decembrie 2019, ratele de politică monetară au fost diminuate cu 2 p.p.

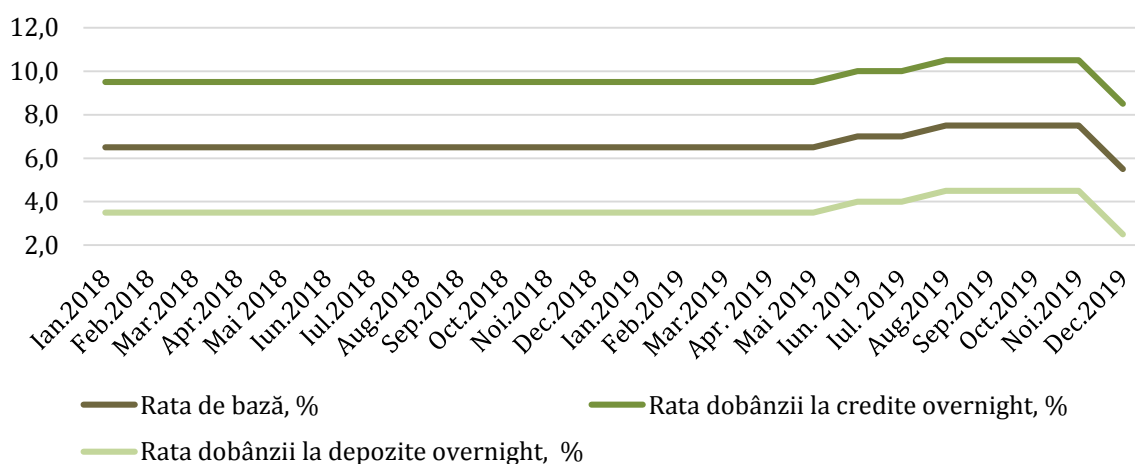

Figura 2.2.1. Evoluția ratelor la instrumentele de politică monetară ale Băncii Naționale a Moldovei

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Rezervele obligatorii

În scopul gestionării lichidității excesive de pe piața monetară BNM a menținut în prima jumătate a anului 2019 neschimbată rata rezervelor obligatorii din mijloace atrase în lei moldovenesti și în valută neconvertibilă, la nivelul de 42,5 la sută iar rata rezervelor obligatorii de la mijloacele atrase în valute convertibile, la nivelul de 14 la sută. În luna iulie 2019, BNM a adoptat o nouă majorare a ratei rezervelor obligatorii la mijloacele atrase în valute convertibile, aceasta a fost majorată până la 17%. Majorarea are drept scop descurajarea intermedierei financiare în valută.

Operațiunile de piață deschisă și facilitățile permanente

În trimestrul III al anului 2019, BNM a continuat să absoarbă excedentul net de lichiditate din sistemul bancar prin vânzarea de CBN-uri și intermediul facilității de depozit. Pe parcursul

trimestrului III, 2019 soldul mediu lunar al operațiunilor de sterilizare s-a situat la un nivel inferior perioadei similare a anului precedent (în descreștere cu 3,6 mld. MDL) și a constituit 5,1 mld. MDL. Cel mai înalt sold a fost înregistrat în luna septembrie, când soldul mediu zilnic al vânzărilor de CBN-uri a fost – 5,3 mld. MDL.

Intervențiile pe piața valutară și rezervele oficiale

Tabelul 2.2.1. Activitatea BNM pe piața valutară interbancară în perioada ianuarie 2019 – august 2019

Luna	Volumul procurărilor, (echivalentul în mil. dolari SUA)	Volumul vânzărilor, (echivalentul în mil. dolari SUA)
Ianuarie 2019	0	92,7
Februarie 2019	0	84,8
Martie 2019	59,3	0
Aprilie 2019	59,9	5,6
Mai 2019	7	29
Iunie 2019	27,9	5,9
Iulie 2019	23	0
August 2019	14	4,2
Septembrie 2019	0	0
Octombrie 2019	15	0
Noiembrie 2019	11	0

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În trimestrul III, 2019 BNM a intervenit pe piața valutară preponderent ca cumpărător de valută. Volumul procurărilor de valută în trimestrul III, 2019 a constituit în sumă circa 37 mil.USD. Volumul vânzărilor pe piața valutară internă au constituit în această perioadă 4,2 mil.USD.

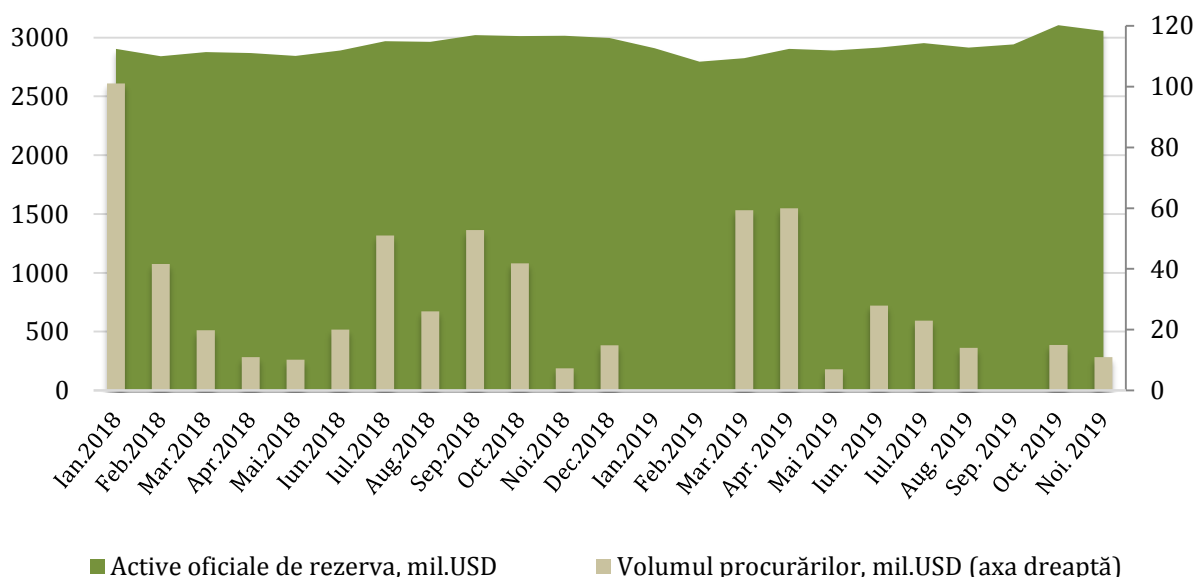

Figura 2.2.2. Evoluția activelor oficiale de rezervă și volumului de valută procurată de BNM de pe piața interbancară a Republicii Moldova

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Nivelul rezervelor oficiale pe parcursul în primele nouă luni ale anului 2019 s-au menținut la o valoare optimă conform tuturor cerințelor de adecvare a acestora, asigurând un nivel suficient de acoperire a importurilor de mărfuri și servicii.

La sfârșitul trimestrului III 2019, activele oficiale de rezervă s-au diminuat față de datele înregistrate la sfârșitul perioadei similare a anului precedent, cu cca. 79,8 mil.USD și au constituit 2942 mil.USD, fiind în descreștere cu 2,6% f.p.s.a.p. Spre finalul anului 2019 rezervele oficiale cresc, depășind cu circa 63,8 mil.USD nivelul acestora de la sfârșitul anului precedent.

Indicatorii monetari

În primele nouă luni ale anului 2019 masa monetară înregistrează o accelerare de ritm, comparativ cu dinamica înregistrată în ultimii ani. O contribuție mai semnificativă la creșterea masei monetare, similar situației înregistrate în anul precedent, au avut-o componentele agregatului monetar M1, în special volumul banilor în circulație.

În acest context, stocul agregatelor monetare la data de 30.09.2019, comparativ cu datele înregistrate la data de 30.09.2018 a evoluat după cum urmează:

- agregatul monetar M0 a înregistrat o creștere cu 14,9% și a constituit aproximativ 22,7 mld. MDL;
- agregatul monetar M1 s-a majorat cu 15,3% și a atins un nivel de 41,5 mld. MDL;
- ritmul de creștere a agregatului monetar M2 a fost de 8,6% și a constituit cca. 60,9 mld. MDL;
- agregatul monetar M3 a înregistrat o creștere de 9,1% și s-a cifrat la 87,5 mld. MDL.

La sfârșitul trimestrului III al anului 2019, volumului bazei monetare a înregistrat un spor de 12,1% f.p.s.a.p. și a constituit 45,6 mld. MDL.

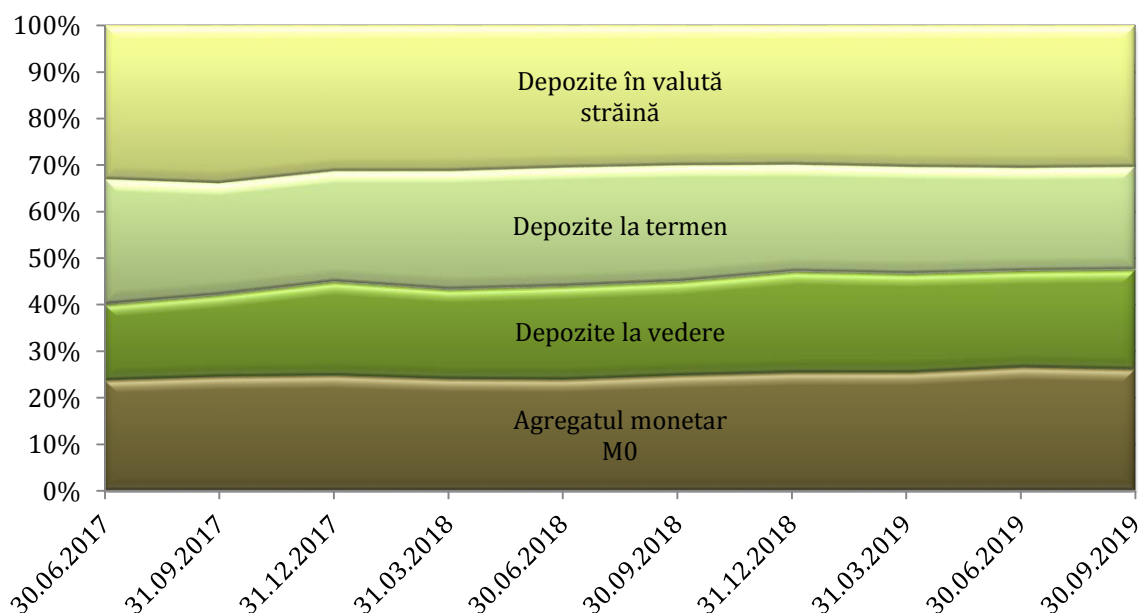

Figura 2.2.3. Structura masei monetare M3

Sursa: Calcule conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Masa monetară în monedă națională își menține ponderea în total masă monetară, în special din contul majorării volumului banilor în numerar puși în circulație. Astfel în trimestrul III, 2019 s-au produs unele schimbări în distribuția ponderilor diferitelor componente în cadrul masei monetare în sens larg, care au vizat în special masa monetară în monedă națională.

La 30.09.2019 componentele masei monetare erau distribuite în felul următor: agregatul monetar M0 (bani în circulație) – 26,1%; depozite la vedere – 21,5%; depozite la termen – 22,2% și depozite în valută – 30,3%. Comparativ cu datele de la sfârșitul trimestrului III al anului 2018, menționăm o creștere ușoară a ponderii depozitelor în valută străină (cu 0,4 p.p.) și o reducere a ponderii depozitelor la termen în monedă națională cu 2,9 p.p. f.p.s.a.p. Totodată ponderea agregatului monetar M0 și depozitelor la vedere s-a majorat cu 1,4 p.p. și 1,3 p.p. corespunzător.

Expansiunea masei monetare poate avea efecte pozitive pe termen scurt, însă pe termen lung aceasta crește anticipațiile inflaționiste și poate genera prețuri mai mari, atât pentru factorii de producție, cât și pentru bunurile de consum.

Capitolul III

FINANȚE

3.1. FINANȚE PUBLICE

În primele nouă luni ale anului 2019, Veniturile Bugetului public național au fost caracterizate printr-o tendință pozitivă de ascensiune, ritmul de creștere oscilând în jurul mediei de 6 % f.p.s.a.p.

În primele nouă luni ale anului 2019, Veniturile Bugetului public național au constituit 45278,6 mil. MDL, în creștere cu 2632,8 mil. MDL comparativ cu perioada similară a anului 2018. La majorarea încasărilor bugetului public în primele nouă luni ale anului 2019, au contribuit impozitele și taxe (însușind 29223,4 mil. MDL) în creștere cu 5,4%, contribuții și prime de asigurări (însușind 13461,7 mil. MDL) cu 6,7%. Prin urmare, granturi primite s-au majorat cu 185,1 mil. MDL și alte venituri cu 2086,9 mil. MDL în primele nouă luni ale anului 2019. Din veniturile totale ale bugetului public național, veniturile bugetului de stat au constituit o pondere de 62,87%, veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat au avut o pondere de 37,02%, respectiv, veniturile din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală au avut o pondere de 11,46% și veniturile din bugetele locale au constituit o pondere de 26,64%.

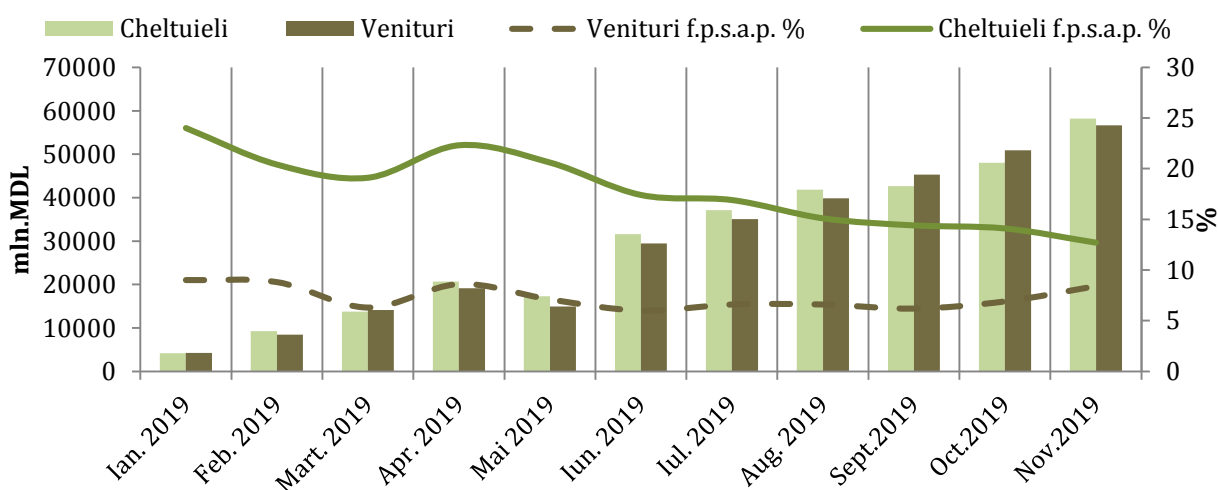

Figura 3.1.1. Evoluția veniturilor și cheltuielilor BPN în anul 2019

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

În ultima perioadă 2017-2019, aportul cel mai mare asupra veniturilor publice le-au impozitele și taxe pe mărfuri și servicii. Astfel, în primele nouă luni ale anului 2019, impozitele și taxe pe mărfuri și servicii au înregistrat o pondere de 45,3%, acest fapt denotă dependenței acestora de tranzacțiile comerțului exterior. De altfel, începând cu anul 2017 se atestă o creștere continuă a ponderii veniturilor din impozitarea persoanelor juridice, atingând nivelul de 8,86% la 30.09.2019 (+1,14 p.p. comparativ cu 30.09.2017). În 9 luni ale anului 2019 impozitele pe venit au înregistrat o pondere de 6,42% - impozitele din venitul persoanelor fizice și 9% din venitul persoanelor juridice, iar accize 9,53%.

Pe de altă parte, în perioada analizată a anului curent am putut asista la o creștere a contribuțiilor și prime de asigurări obligatorii cu 7% f.p.s.a.p. Respectiv, la data de 30.09.2019 a constituit suma de 13461,6 mil. MDL sau 30% din total venituri. De altfel, se observă o creștere a contribuției de asigurări sociale de stat obligatorii cu 3,5% f.p.s.a.p. și respectiv a prime pentru asigurările obligatorii de asistență medicală cu 17% f.p.s.a.p. În primele nouă luni ale anului 2019, Republica Moldova a primit granturi în sumă de 491,6 mil. MDL mai mult cu 282 mil. MDL f.p.s.a.p. Respectiv, în luna noiembrie 2019, granturile au crescut până la 1559,1 mil. MDL.

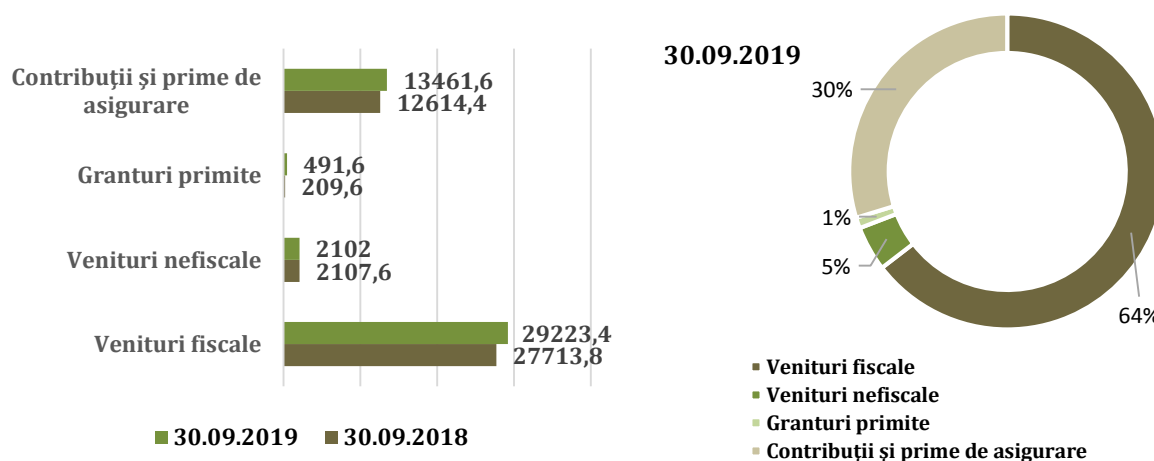

Figura 3.1.2. Structura veniturilor curente în BPN la 30.09.2019, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

În 9 luni ale anului 2019, veniturile totale ale bugetului de stat au constituit 28462,8 mil. MDL, inclusiv: veniturile generale și colectate – 28000,20 mil. MDL și veniturile proiectelor finanțate din surse externe – 462,6 mil. MDL. Comparativ cu perioada similară a anului 2018, veniturile totale ale bugetului de stat sunt mai mari cu 6,4% (1719,2 mil. MDL), în urma creșterii veniturilor generale și colectate cu 5,4% și a veniturilor proiectelor finanțate din surse externe cu 75,2%.

Veniturile totale ale bugetului asigurărilor sociale de stat au constituit 16760,4 mil. MDL, care comparativ cu perioada respectivă a anului trecut sunt mai mari cu 14,3% (2098,2 mil. MDL). Transferurile primite de la bugetul de stat au constituit 6687,0 mil. MDL, fiind în creștere cu 34,3% (1707,9 mil. MDL) față de aceeași perioadă a anului trecut.

Veniturile totale ale fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală au constituit 5188,3 mil. MDL, fiind mai mult cu 2,7% (134,4 mil. MDL) comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut. Circa 68,2% din această sumă sau 4896,2 mil. MDL au constituit veniturile proprii. De la bugetul de stat au fost primite transferuri în sumă de 1651,6 mil. MDL.

Veniturile totale ale bugetelor locale la finele lunii septembrie 2019 au constituit 12059,4 mil. MDL cu 18,1% (1846,7 mil. MDL) f.p.s.a.p. În 9 luni, autoritățile publice locale au acumulat venituri din impozite și taxe în sumă de 2723,6 mil. MDL (22,6% din veniturile totale). De asemenea, au fost obținute alte venituri în sumă de 474,8 mil. MDL și granturi primite în sumă de 29 mil. MDL.

În primele nouă luni ale anului 2019, cheltuielile realizate din BPN au înregistrat ritmuri inferioare veniturilor încasărilor, susținute preponderent de dinamica cheltuielilor sociale.

Partea de cheltuieli a bugetului public național în nouă luni ale anului 2019 s-a realizat în sumă de 46761,7 mil. MDL, fiind în creștere cu 14,4% comparativ cu perioada similară a anului 2018. În nouă luni ale anului 2019, ponderea cea mai mare au avut-o finanțările atribuite sectorului social:

- ✓ protecția socială cu o pondere de 37,5%, însumând 17526 mil. MDL;
- ✓ învățământ cu o pondere de 18,5%, însumând 863,8 mil. MDL;
- ✓ ocrotirea sănătății cu o pondere de 12,3%, însumând 5751,4 mil. MDL;
- ✓ servicii în domeniul economiei o pondere de 10%, însumând 4702,7 mil. MDL.

În ansamblu, cheltuielile publice de ordin social au însumat în primele nouă luni ale anului 2019 - circa 28843,9 mil. MDL ceea ce reprezintă în jur de 78,3% (14,7 p.p. f.p.s.a.p.) din valoarea totală a cheltuielilor publice realizate în perioada dată.

Rezultatul financiar bugetar. Executarea bugetului public național în nouă luni ale anului bugetar 2019 a rezultat cu un deficit în mărime de 1483,1 mil. MDL, iar majorarea a constituit 19,4% comparativ cu perioada similară a anului precedent. Soldurile în conturile bugetului public național, comparativ cu situația din 1 ianuarie 2019 s-au majorat cu 6404 mil. MDL și la data de 30 septembrie 2019 au constituit 6271,4 mil. MDL.

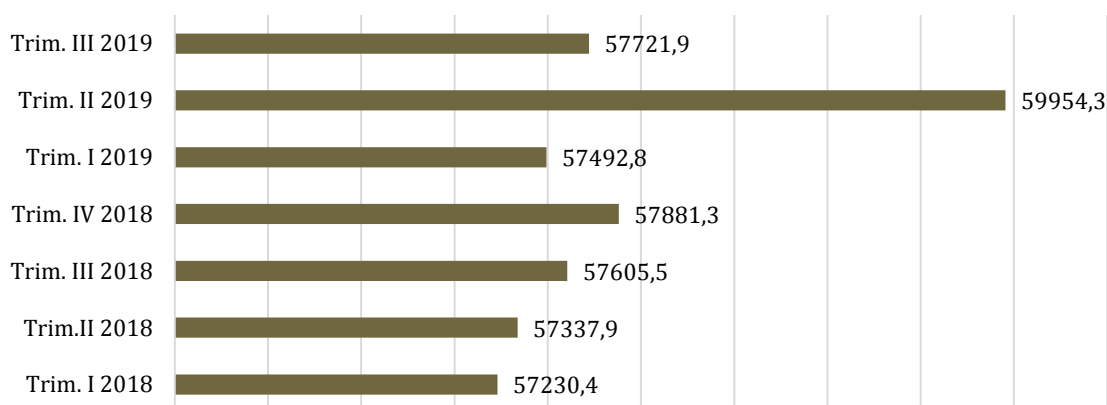

Figura 3.1.3. Datoria sectorului public în perioada 2018-2019, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

La finele lunii septembrie 2019, ponderea **datoriei sectorului public** a constituit 37,2% din PIB, astfel, soldul datoriei sectorului public a constituit 57721,9 mil. MDL, în creștere cu 0,21% f.p.s.a.p. Modificări neesențiale au suportat și componentele sale structurale. *Datoria de stat* a însumat 52369,6 mil. MDL, în creștere cu 2% comparativ cu septembrie 2018. Această majorare a fost influențată de majorarea soldului datoriei de stat interne cu 23081,8 mil. MDL și a datoriei de stat externă cu 29287,8 mil. MDL. Prin urmare, în primele nouă luni ale anului 2019 observăm următoarele modificări la principalele componente ale datoriei publice, f.p.s.a.p.:

- ✓ Datoria de stat formează circa 91% din datoria publică (52369,6 mil. MDL), cu o majorare de 807,7 mil. MDL, dintre care 40% constituie valorile mobiliare de stat;
- ✓ Datoria BNM constituie 6% din datoria publică (3345,1 mil. MDL) a fost în descreștere cu 14,1% și, respectiv cu 551,3 mil. MDL;
- ✓ Datoria întreprinderilor din sectorul public, constituie 3% din datoria publică totală, diminuându-se cu 5% (90 mil. MDL);

- ✓ Datoria externă a UAT cu o pondere mică de 0,50% (286,3 mil. MDL) în datoria totală, respectiv a înregistrat o descreștere cu 15% sau 50,10 mil. MDL față de luna septembrie 2018.

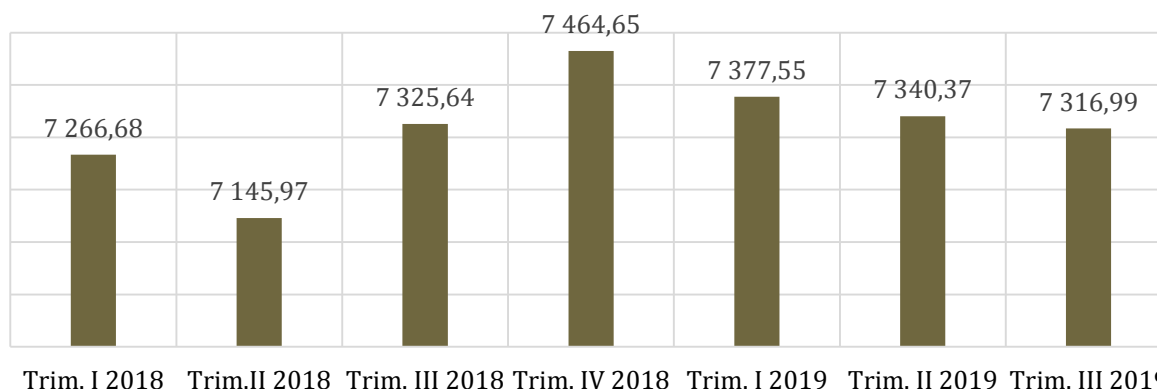

Figura 3.1.4. Dinamica datoriei externe în perioada 2018-2019, mil. USD

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În primele nouă luni ale anului 2019, datoria externă brută a Republicii Moldova a înregistrat 7 316,99 mil. USD cu 2% mai puțin față de finele anului 2018. Prin urmare, datoria externă constituie 61,9% raportat la PIB (-3,3 p.p. față de 31.12.2018). Astfel, cea mai mare parte a stocului datoriei externe brute îi revine datoriei pe termen lung (71,8%), care a constituit 5 250,26 mil. USD la 30.09.2019, în scădere cu 0,9 % față de începutul anului, iar datoria externă pe termen scurt s-a micșorat cu 4,7% pe parcursul primelor nouă luni ale anului 2019 și a constituit 2 066,73 mil. USD.

3.2. SECTORUL BANCAR

În primele nouă luni ale anului 2019, se înregistrează tendințe de îmbunătățire a calității activului și capitalului bancar. Activele totale la nivelul sistemului bancar moldovenesc au crescut în primele nouă luni ale anului 2019 cu 6,3%, până la 87497,19 mil. MDL f.p.s.a.p. În structura activelor cea mai semnificativă contribuție la creșterea acestora au avut creditele, care au sporit cu 14,5% f.p.s.a.p.

Cuantumul total al expunerii la risc, în primele nouă luni ale anului 2019 a constituit 44538,4 mil.MDL, în creștere cu 13% f.p.s.a.p. Iar ponderea acestuia în total active, la sfârșitul trimestrului III 2019 a constituit 51%, în creștere cu 3 p.p. Aceste valori sunt evident mai mari comparativ valorile înregistrate în perioadele precedente pentru indicatorii calculați anterior (activele ponderate la risc) și după alte metodologii, deoarece iau în calcul un set de riscuri suplimentare prevăzute de noile reglementări. Totuși, indicatorii respectivi, pentru primele nouă luni ale anului 2019 sunt în creștere, comparând cu datele înregistrate la sfârșitul anului precedent, comparând indicatori similari. La 30.09.2019 toate băncile din sistemul bancare, într-o măsură mai mare s-au mai mică, au crescut valoarea activelor ponderate la risc. Lider la acest capitol pot fi menționate trei bănci: BC „MOLDOVA - AGROINDBANK” S.A. însumă de 15314,21 mil. MDL, BC „Moldindconbank” S.A. însumă cu 8236,26 mil.MDL, urmat de Mobiasbanca - OTP Group S.A. cu 6989,32 mil. MDL.

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

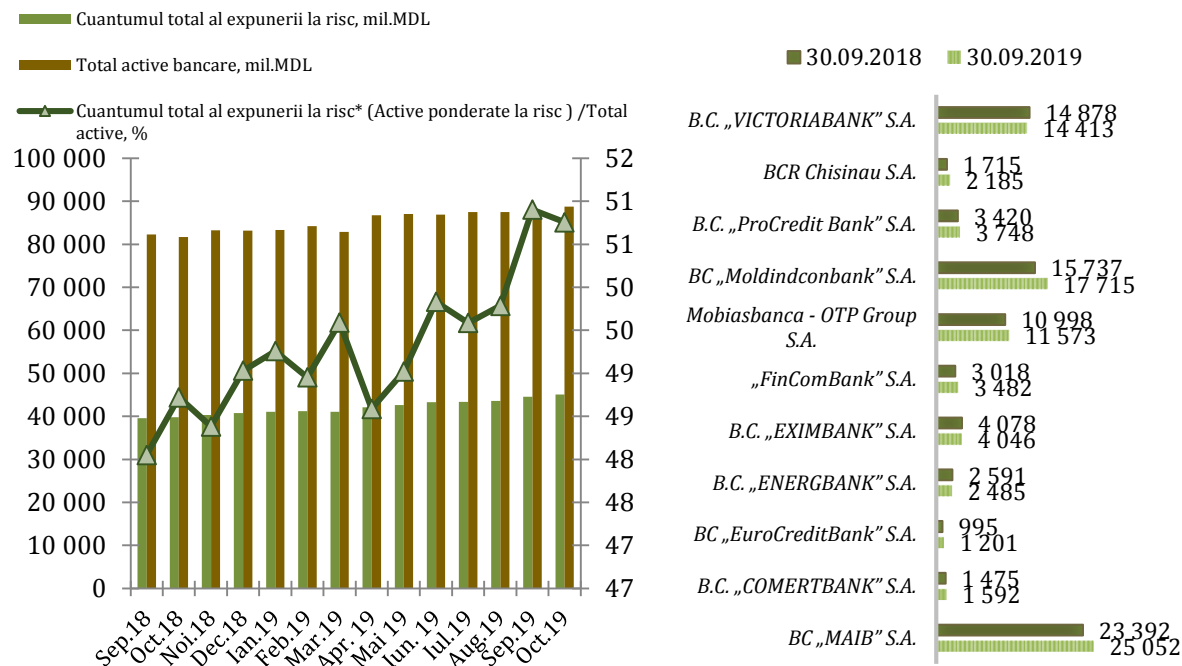

Figura 3.2.1. Evoluția activelor bancare

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

* indicator calculat din iulie 2018 conform BASEL III (anterior – active ponderate la risc)

Rata fondurilor proprii totale este net superioară minimului impus de cerințele prudențiale de 10% ajungând la nivelul de 25,65% în mediu pe sistem.

Din luna iulie 2018, o dată cu intrarea în vigoare a noilor reglementări conform cerințelor Basel III băncile calculează fondurile proprii diminuându-le nu doar cu expunerile la riscul de credit, dar și luând în considerație riscul de piață, riscul operațional, riscul de decontare. Astfel, la sfârșitul trimestrului III 2019, fondurile proprii totale au constituit 11426,28 mil. MDL, înregistrând o creștere cu 4% f.p.s.a.p.

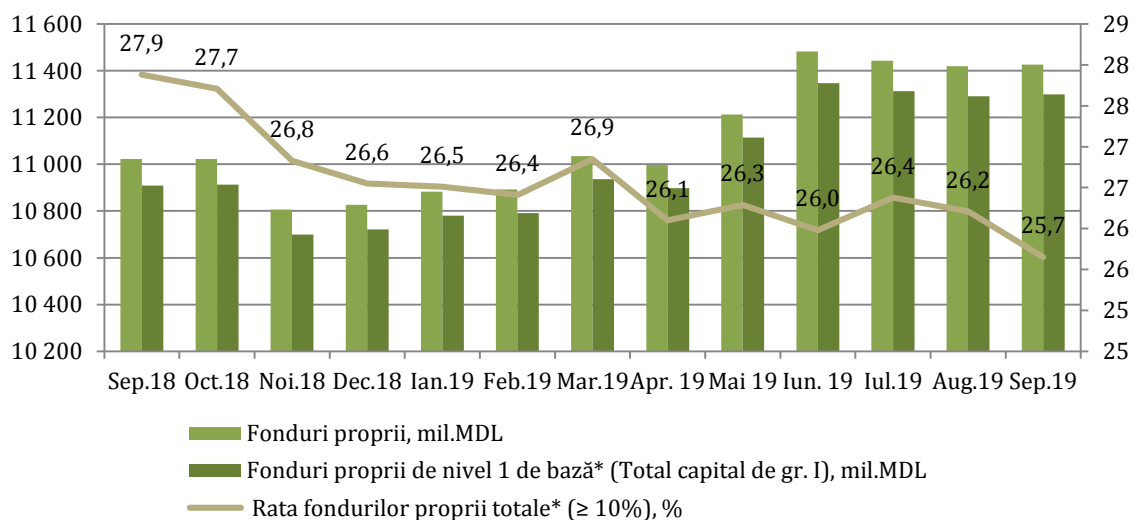

Figura 3.2.2. Evoluția calității capitalului bancar

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

* indicatori calculați din iulie 2018 conform BASEL III (anterior – capitalul de gradul I, capitalul normativ total și raportul dintre capitalul de gradul I și activele ponderate la risc).

Redresarea sectorului bancar prin creșterea profitabilității bancare

În luna septembrie 2019, trei bănci comerciale au contribuit mai mult de 73,3% la profitul pe întregul sector, constituind 1771 mil. MDL, mai mult cu 32,5%, față de perioada similară a anului 2018. Această majorare se datorează principalelor componente a activității operaționale – veniturile din dobânzi care constituie 60,6% din venituri, în creștere cu 3% f.p.s.a.p. În acest context, la 30.09.2019 valorile principalilor indicatori de profitabilitate: rentabilitatea activelor și rentabilitatea capitalului au constituit 2,61% și respectiv 15,57%, fiind în creștere cu 0,53 p.p. și respectiv 2,84 p.p. comparativ cu p.s.a.p.

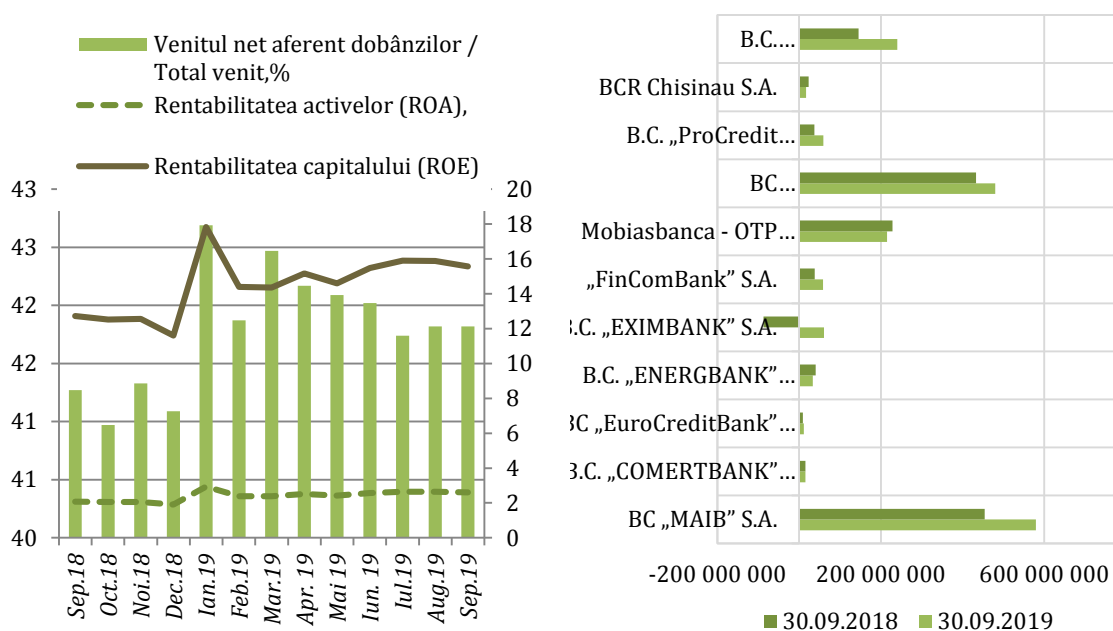

Figura 3.2.3. Evoluția rentabilității și profitabilității bancare

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Rezervele de lichiditate ale sectorului bancar depășesc în continuare limitele prudențiale impuse de BNM pentru a face față unor eventuale evoluții nefavorabile.

Lichiditatea curentă ca medie pe sistem la sfârșitul trimestrului III 2019 a fost de 50,41%, în scădere ușoară față de anul precedent. Unele bănci înregistrează o lichiditate mult peste medie – la Victoriabank ea ajunge până la 66,86% (creșterea lichidităților aici a apărut ca rezultat al modificării strategiei sale de evaluare a riscului de credit în condițiile unei supravegheri intensive în perioada anterioară), în vreme ce altele sunt ușor sub medie, dar nu coboară sub limita prudențială de 20 la sută.

Lichiditatea pe termen lung, valoare calculată conform principiului I al lichidității (≤ 1), al întregului sistem bancar a constituit 0,72 la sfârșitul trimestrului III 2019. Creșterea exagerată a lichidităților bancare este alimentată de menținerea tendinței de a investi în valori mobiliare (certIFICATELE Băncii Naționale și valorile mobiliare de stat) și recitența băncilor de a oferi credite în noile condiții de evaluare a riscurilor.

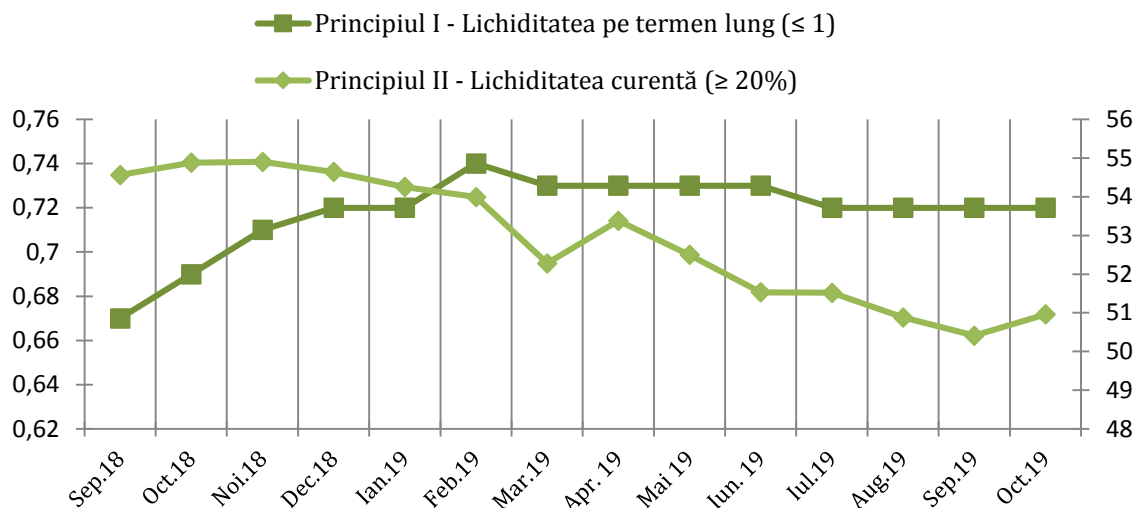

Figura 3.2.4. Nivelul lichidității sectorului bancar

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Volumul creditelor neperformante este în descreștere continuă, însă ponderea acestora persistă la nivel înalt. La sfârșitul trimestrului III, 2019 ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor s-a diminuat cu 3,32 p.p. față de aceeași perioadă a anului 2018, constituind 10,22%. Ponderea creditelor neperformante în fonduri proprii a atins nivelul de 35,41%, în descreștere cu -7p.p. față de data de 30.09.2018 și cu o reducere de 6 p.p. față de finele anului 2018. Diminuarea respectivă este reflectată în rapoartele majorității băncilor din sistem. În ansamblu această descreștere se datorează și curățirii bilanțurilor băncilor o dată cu schimbarea acționarului majoritar.

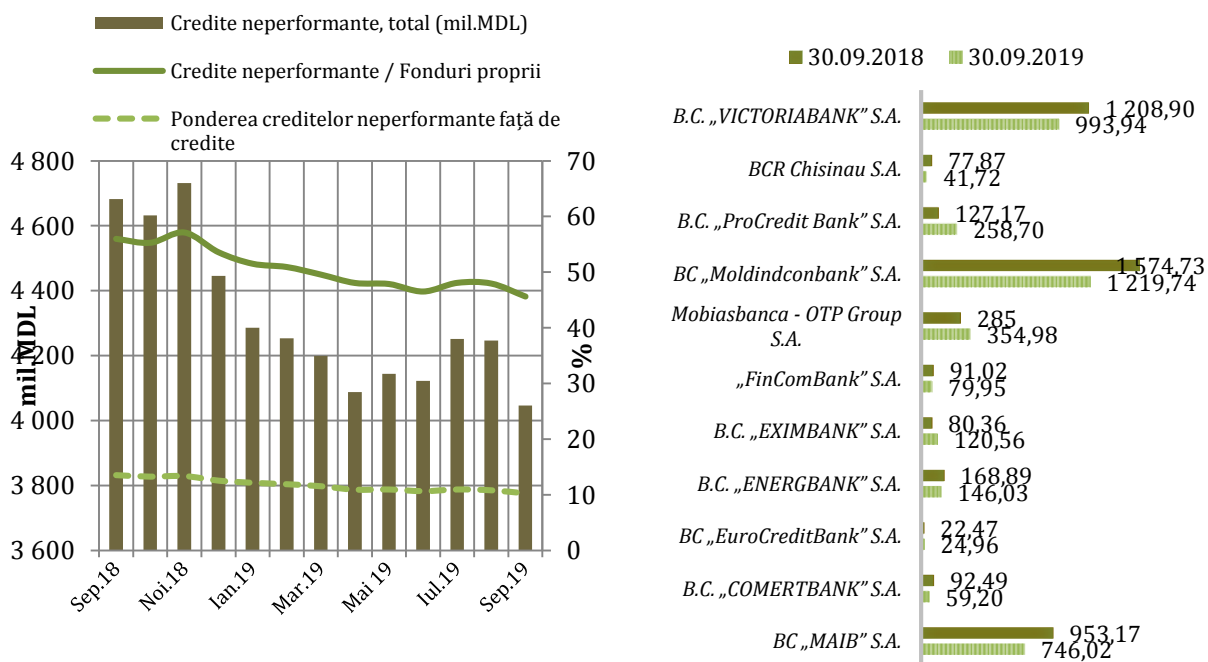

Figura 3.2.5. Evoluția creditelor neperformante în sectorul bancar

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Creșterea volumului depozitelor atrase atât în monedă națională cât și în valută străină. În primele nouă luni ale anului 2019, totalul depozitelor constituite la bănci de către populație și companii a crescut față de anul trecut. Depozitele totale la bănci au însumat 66 miliarde MDL la 30.09.2019, în creștere cu 6,6% față de p.s.a.p. Pe segmente, depozitele populației s-au majorat cu 8,8% și au ajuns la 43,6 miliarde MDL, iar depozitele companiilor s-au majorat cu 2,4% și au ajuns la 22,3 miliarde MDL. Din totalul depozitelor, 42% sunt în valută, procent în creștere ușoară față de anul 2018, când ponderea depozitelor în valută era de 41%. Sporirea ușoară a ponderii depozitelor în valută străină este rezultatul fluctuațiilor monedei naționale pe piața valutară în ultima perioadă, precum și situației politice și economice incerte.

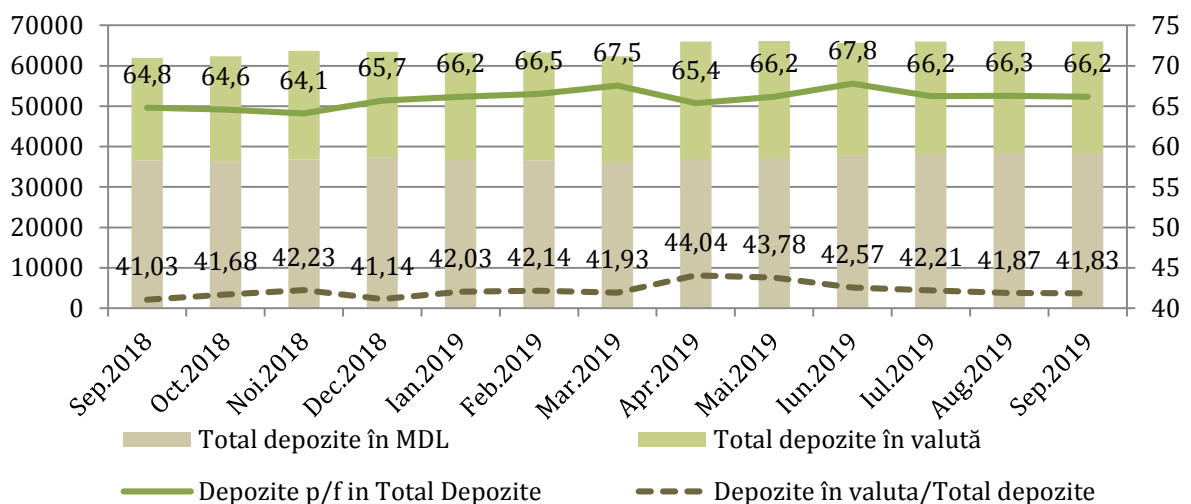

Figura 3.2.6. Evoluția structurii depozitelor atrase de bănci

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Tendință de scădere a creditelor acordate în valută națională. La 30.09.2019 soldul creditelor acordate de bănci a totalizat 39,6 miliarde MDL, în creștere cu 14,5% față de perioada similară a anului precedent. Din totalul soldului de credite, 33,8% sunt în valuta, procent în descreștere comparativ cu anul 2018, când ponderea era de 39,1%. În cazul populației, soldul a ajuns la 13,2 miliarde MDL, fiind în creștere cu 42% față de anul precedent. În ce privește companiile, soldul creditelor a crescut cu 4,4% în perioada vizată, și a constituit 26,3 mld. MDL. Respectiv observăm o tendință de migrare a creditelor de la persoanele juridice spre persoanele fizice și din valută străină în cea națională.

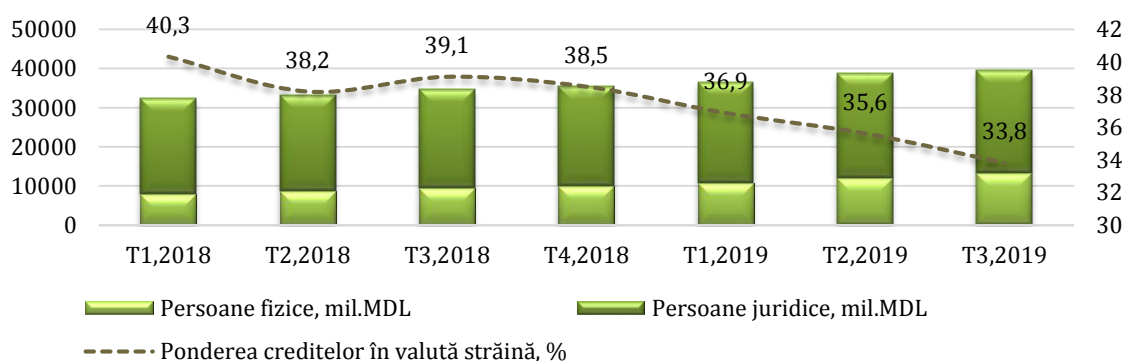

Figura 3.2.7. Evoluția creditelor după valuta în care sunt acordate și categoria debitorilor

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Evoluția ratei medii a dobânzii bancare. La 30.09.2019, ratele de dobândă au înregistrat evoluții pozitive. Această afirmație este susținută de trendul descendent a ratelor de dobândă la credite nou acordate, care în medie au scăzut cu 0,20 p.p. față de datele înregistrate în perioada similară a anului precedent, și sporirea robustă a ratelor medii de dobândă la depozite nou acordate cu 0,18 p.p. f.p.s.a.p. Menținerea acestei dinamici ar fi favorabilă pentru încurajarea economisirii din partea populației și încurajarea creditării economiei în același timp. Marja netă din dobânzi la 30.09.2019 a scăzut ușor cu 0,32 p.p. față de p.s.a.p.

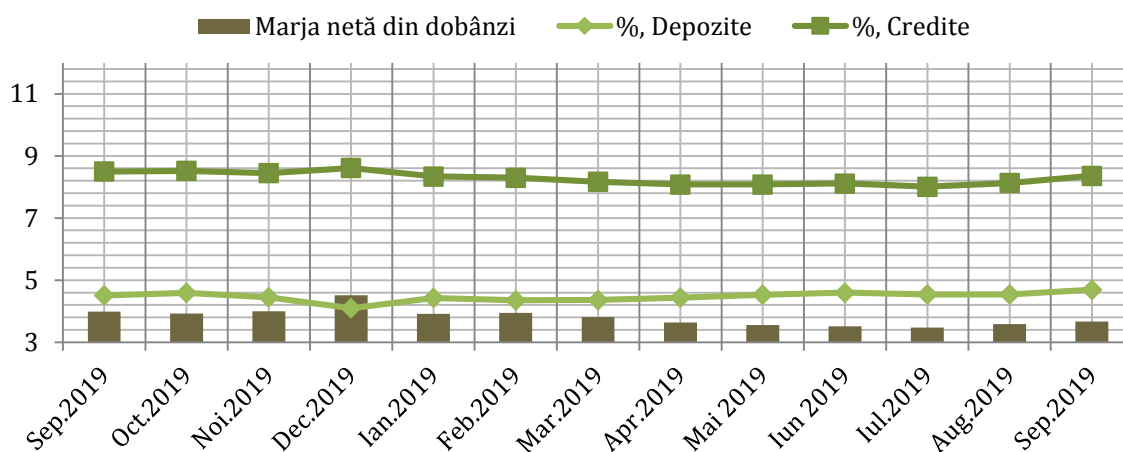

Figura 3.2.8. Evoluția marjei bancare nete, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite noi atrase în MDL, %

Sursa: Calculele autorului conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Capitolul IV SECTORUL EXTERN

Balanța de plăți

Soldul contului curent al balanței de plăți în perioada ianuarie-septembrie 2019, a înregistrat un deficit de 938,26 mil. dolari (din care 377,48 mil. dolari în trimestrul III 2019), care a scăzut cu 12,3% comparativ cu perioada similară a anului precedent. Deficitul contului curent, raportat la PIB, a constituit 10,6%. Comerțul exterior cu bunuri a constituit sursa deficitului contului curent, iar celelalte componente înregistrând solduri excedentare.

Soldul pozitiv al *balanței serviciilor* a constituit 282,17 mil. dolari fiind în creștere cu 4,6% (din care 87,77 mil. dolari în trimestrul III a.2019). Această creștere s-a datorat creșterii exporturilor cu 6,1%, în raport cu perioada similară a anului precedent. Totodată s-au înregistrat majorări la exporturile de servicii de prelucrare a materiei prime cu 21% și de informatică 29,3%. Însă în trimestrul III a anului 2019, exporturile de servicii de prelucrare a materiei prime au scăzut cu 14,2% față de trimestrul III a.2018, fiind cauza diminuării excedentului total al balanței serviciilor. Începând cu anul 2013 și în continuu înregistrăm o scădere a exporturilor de servicii de telecomunicații cu 30,2% față de primele nouă luni ale anului 2018 și cu 31,8% față de trimestrul III 2018.

Importurile de servicii au crescut cu 6,6% comparativ cu perioada similară a anului precedent. Această creștere a importurilor de servicii s-a datorat creșterii importurilor de servicii de călătorii cu 7,8% și de transport cu 4,5%.

Contul de capital a înregistrat un sold negativ de 42,04 mil. dolari (din care 17,28 mil. dolari în trimestrul III a. 2019), în scădere cu 57,1% față de perioada similară a anului precedent. Soldul contului de capital a fost determinat de ieșirile nete de capital înregistrate de sectorul privat 53,78 mil. dolari, în timp ce intrările de asistență din exterior primită de administrația publică pentru finanțarea proiectelor investiționale au constituit 11,76 mil. dolari. Suma soldurilor contului curent și contului de capital denotă că, drept rezultat al tranzacțiilor curente și de capital ale rezidenților R. Moldova cu nerezidenții, necesarul net de finanțare externă a constituit 980,30 mil. dolari (11,1% în raport cu PIB).

Contul financiar al balanței de plăți pe parcursul perioadei ianuarie-septembrie 2019 s-a soldat cu intrări nete de capital în valoare de 1008,93 mil. dolari (din care 349,21 mil. dolari în trimestrul III 2019) ca urmare a majorării nete a pasivelor rezidenților față de nerezidenți cu 510,32 mil. dolari generate de tranzacțiile efective, concomitent cu scăderea netă a activelor financiare externe ale rezidenților cu 498,61 mil. USD.

Pasivele s-au majorat, datorită creșterii nete a angajamentelor sub formă de *investiții directe* cu 518,46 mil. dolari, din care 101,20 mil. dolari în trimestrul III a.2019. În perioada ianuarie-septembrie 2019, valoarea participațiilor la capital (altele decât reinvestirea profiturilor) în posesia nerezidenților a fost în creștere datorită tranzacțiilor efective, cu 394,68 mil. dolari; reinvestirea profiturilor a constituit la 81,03 mil. dolari, iar acumularea netă de datorii față de investitorii străini direcți 42,75 mil. dolari.

Poziția investițională internațională

Poziția investițională internațională a înregistrat un sold net debitor de 4 875,38 mil. dolari, care s-a aprofundat cu 16,1% față de finele anului precedent.

Tranzacțiile efective nete cu nerezidenții de 1008,93 mil. dolari și schimbările de preț ale instrumentelor financiare de 75,94 mil. dolari, au determinat aprofundarea soldului debitor al poziției investiționale internaționale. Totodată au influențat pozitiv soldul debitor al poziției investiționale, fluctuația ratelor de schimb ale valutelor originale față de dolarul SUA (141,26 mil. dolari) și alte schimbări (266,33 mil. dolari). Toate schimbările menționate au dus la deteriorarea totală a poziției investiționale cu 677,28 mil. dolari la 30.09.2019.

Stocul total de pasive sub formă de investiții directe în perioada ianuarie-septembrie 2019 a constituit 4672,83 mil. dolari, fiind în creștere cu 12,3% față de 31.12.2018. Creșterea stocului s-a datorat intrărilor efective nete de investiții directe de 518,46 mil. dolari, de majorarea prețurilor la acțiuni 90,94 mil. dolari și de alte modificări 11,47 mil. dolari. Iar la diminuarea stocului cu 109,33 mil. dolari, a contribuit evoluția ratelor de schimb ale valutelor originale față de dolarul SUA. Comparativ cu situația de la finele anului 2018, ponderea participațiilor și a acțiunilor fondurilor de investiții în stocul total de pasive sub formă de investiții directe este superioară ponderii instrumentelor de natura datoriei (58%, față de 42%), fiind în creștere cu 4,5 p.p. Componenta instrumentelor de natura datoriei este mixtă: 1212,63 mil. dolari reprezintă stocul împrumuturilor contractate de la investitorii străini direcți, 182,07 mil. dolari sunt angajamente sub formă de credite comerciale față de investitorii străini direcți și 568,06 mil. dolari este stocul altor datorii față de investitorii străini direcți.

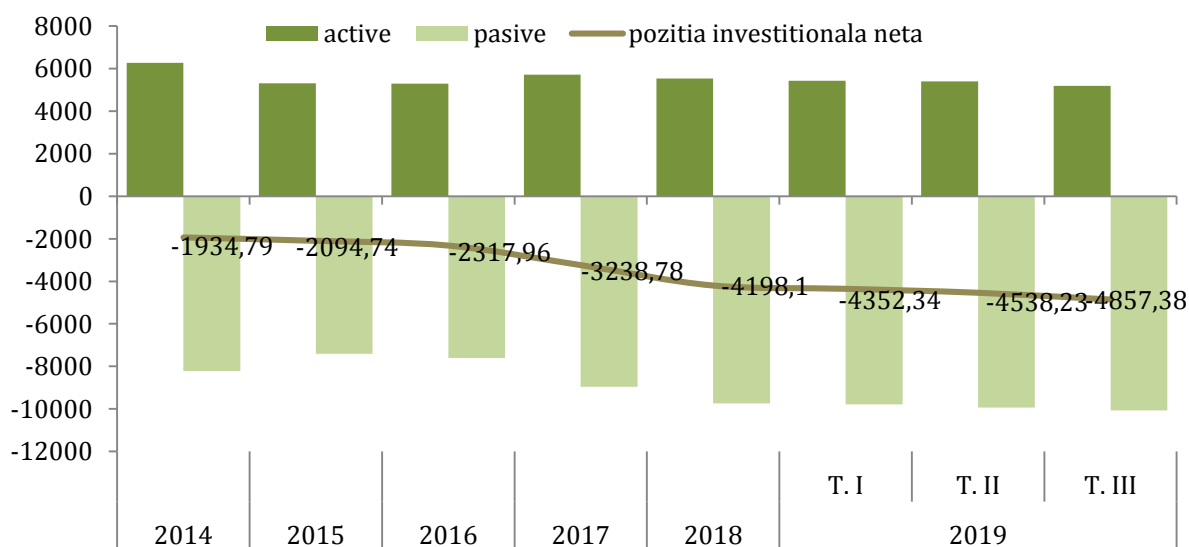

Figura 4.1. Poziția investițională internațională în dinamica, 2014-2019, mil. dolari

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Investițiile directe sub formă de participații și acțiuni acumulate, în distribuția geografică a investitorilor din țările UE le-a revenit ponderea majoritară de 86% fiind în creștere cu 2,9 p.p. față de 31.12.2018. Investitorii din țările CSI au deținut o pondere de 5,3% (mai puțin cu 0,7 p.p. comparativ cu 31.12.2018) din totalul capitalului propriu acumulat, iar cei proveniți din alte țări au deținut o pondere de 8,7%, mai puțin cu 2,1 p.p. față de 31.12.2018.

Transferurile de mijloace bănești

Transferurile de mijloace bănești în Moldova din străinătate prin intermediul băncilor licențiate în favoarea persoanelor fizice în trimestrul III al acestui an au fost în scădere cu 0,2% față de perioada similară anului precedent și o creștere reală de 2,2%, după scăderile sensibile în primele două trimestre ale anului 2019.

În al III trimestru, volumul transferurilor bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice din Republica Moldova prin intermediul băncilor a constituit 314,71 milioane de dolari, fiind cu 0,2% mai puțin față de perioada similară a anului precedent. În trimestru I, transferurile au scăzut cu 7%, iar în trimestrul II cu circa 9%.

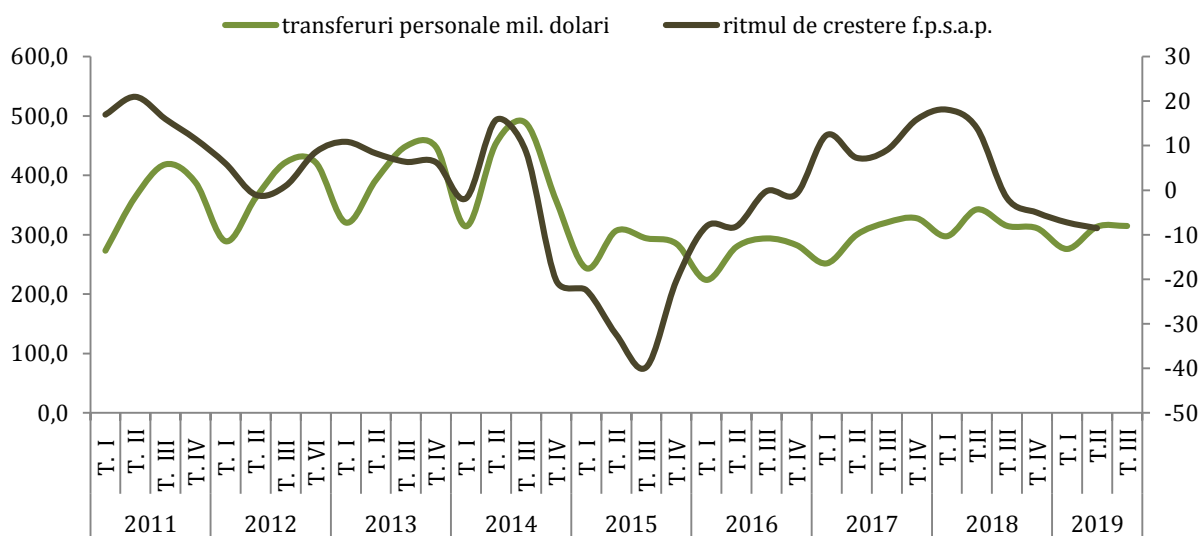

Figura 4.2. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova pe trimestre, în anii 2011-2019, mil. USD

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

La diminuarea transferurilor bănești din trimestrul III a. 2019 cu 2,4 p.p. au contribuit fluctuațiile cursului de schimb al valutei originale față de dolarul SUA. Eliminându-se efectul cursului de schimb prin recalcularea sumelor la cursul perioadei respective a anului precedent, creșterea reală a transferurilor a constituit 2,2%. Aceasta s-a produs ca urmare a impactului majorării transferurilor în euro cu 14,6% și al diminuării transferurilor în dolari cu 10,8% și ruble cu 41,5%. Astfel, în trimestrul III 2019, structura valutară a transferurilor recalculate în dolari a fost următoarea: USD – 121,98 mil., EUR – 177,02 mil., RUB – 12,25 mil. și alte valute 3,46 mil.

În funcție de originea geografică, ponderea transferurilor bănești din țările UE a constituit 46,3%, crescând cu 5,4 p.p.. În structura transferurilor din UE, cea mai mare pondere o au transferurile din Italia 25,9%, urmată de transferurile din Germania 17,5%, Marea Britanie 14,4%, Franța 11,3%, România 3,5%, Irlanda 3,5%, Spania 3,3%, Republica Cehă 3,1%, Portugalia 2,8%, Polonia 2,4%, Belgia 2,1%, Cipru 1,2% și Grecia 1,1%.

Ponderea transferurilor din țările CSI a constituit 22,9%, scăzând cu 6,1 p.p. comparativ cu trimestrul III 2018. Transferurile din Rusia au reprezentat 94,9% din totalul transferurilor în favoarea persoanelor din țările CSI. Iar ponderea transferurilor din alte state, excepție UE și CSI,

au constituit 30,8%. Ponderea altor țări CSI a fost: Ucraina – 2,3%, Kazahstan – 1%, Uzbekistan – 0,6%, Belarus – 0,4%, Azerbaidjan – 0,3% și alte țări CSI – 0,5%.

În trimestrul III, anii 2019 și 2018, ponderea transferurilor din Israel și SUA a constituit, respectiv, 84,3% și 83,7% din totalul pe alte state.

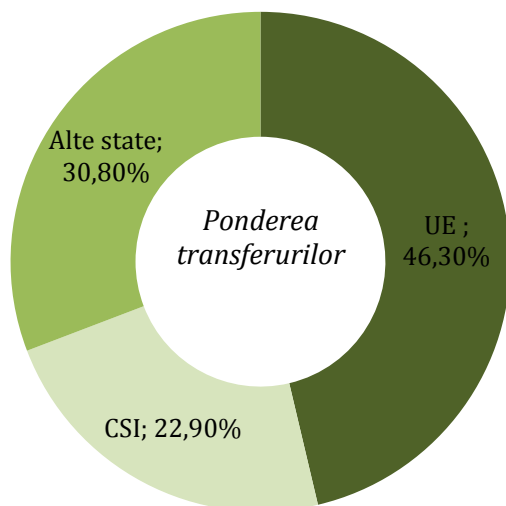

Figura 4.3. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice conform provenienței geografice în trimestrul III a. 2019, %

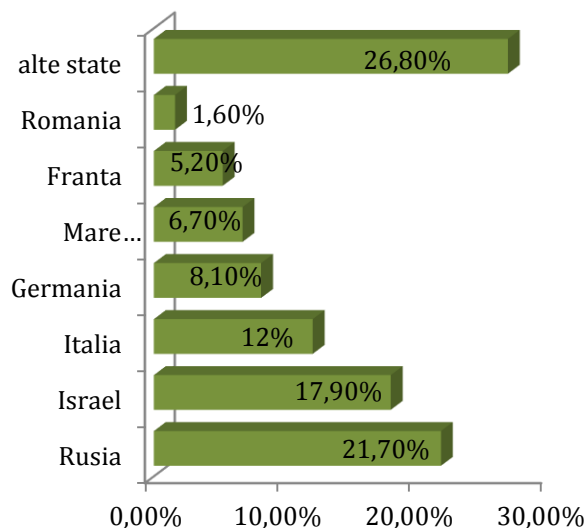

Figura 4.4 Proveniența transferurilor bănești în favoarea persoanelor fizice, în distribuția pe state, în trimestrul III a. 2019, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În distribuția pe state a provenienței transferurilor în favoarea persoanelor fizice pe primul loc se află transferurile din Rusia cu 68,43 mil. dolari sau 21,7%, din total (în descreștere cu 5,9 p.p. comparativ cu trimestrul III al anului precedent), Israel cu o pondere de 17,9% (56,35 mil. dolari), din Italia 12% (37,77 mil. dolari), Germania 8,1% (25,55 mil. dolari), SUA 8% (25,20 mil. dolari), Marea Britanie 6,7% (21,04 mil. dolari), Franța 5,2% (16,46 mil. dolari), România 1,6% (5,12 mil. dolari).

Comerțul exterior cu bunuri

Comerțul exterior cu bunuri a constituit 6298,5 mil. dolari, comparativ cu perioada similară a anului precedent comerțul exterior a crescut cu 2,6%. *Exporturile de mărfuri* în perioada ianuarie-septembrie 2019 s-au majorat cu 3,4%, iar importurile au înregistrat o creștere cu 2,3%. În această perioadă exporturile de bunuri au înregistrat o valoare de 2026,2 mil.USD, mai mult cu 66,8 mil.USD, iar importurile 4272,3 mil.USD, mai mult cu 94,7 mil.USD comparativ cu perioada ianuarie-septembrie 2018.

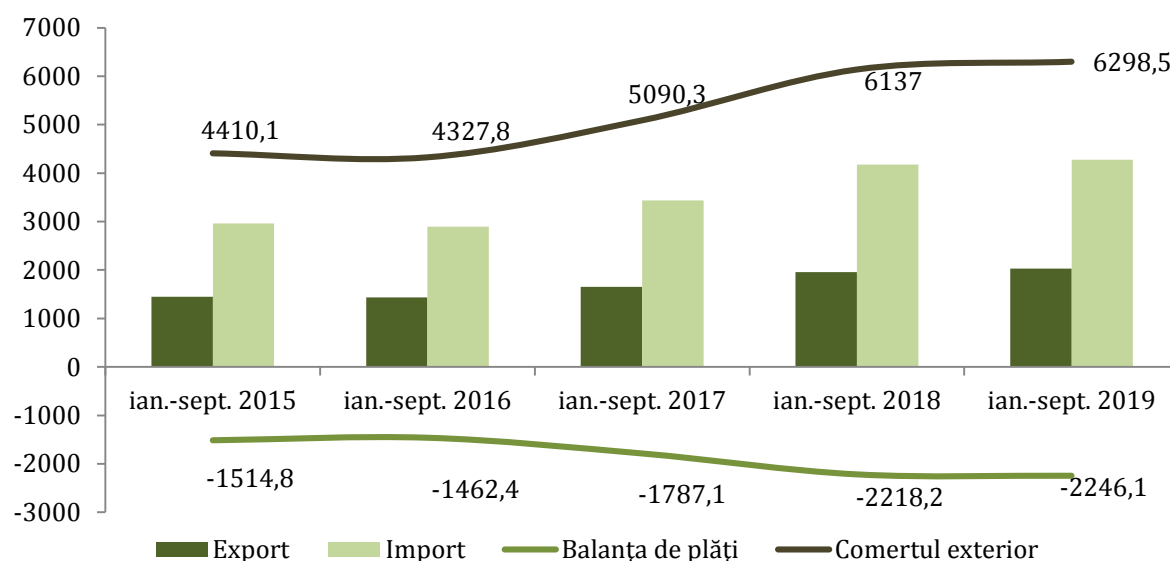

Figura 4.5. Tendințele comerțului exterior de mărfuri, ianuarie-septembrie 2015-2019, mil. lei

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică.

Exporturile de mărfuri autohtone au constituit 1436,7 mil.USD sau 70,9% din total exporturi, fiind în creștere cu 9,2% față de perioada similară a anului precedent, care a contribuit la majorarea per total exporturi cu 6,2%. Reexporturile de mărfuri străine au însumat 589,5 mil.USD sau 29,1% din total exporturi, cu 8,4% mai puțin comparativ cu ianuarie-septembrie 2018. Reexporturile de mărfuri după prelucrare (îmbrăcăminte, încălțăminte și părți de încălțăminte, seturi de fișe pentru bujiile de aprindere și alte seturi utilizate în mijloacele de transport, cabluri coaxiale, nuci decojite, scaune, părți de scaune, jucării) au constituit 21,1%, iar reexporturile clasice de mărfuri, care nu au suferit transformări esențiale (medicamente, țigarete care conțin tutun, distilate de vin sau de tescovină de struguri, whisky, gin, votcă, lichioruri, bere, motorină, țesături și materiale tricotate sau croșetate, uleiuri esențiale, preparate pentru toaleta, autoturisme, mobilier) au constituit 8%. *Deficitul balanței comerciale* a constituit 2246,1 mil.USD, cu 28,1 mil.USD mai mare față de cel înregistrat în ianuarie-septembrie 2018, ce s-a datorat decalajului dintre evoluția exporturilor și importurilor.

Exporturile în această perioadă ianuarie-septembrie 2019 au crescut datorită livrărilor către **celelalte țări ale lumii**, valoarea căruia a constituit 395,7 mil.USD, fiind în creștere cu 36,9% față de perioada similară a anului precedent.

Principala destinație a exporturilor rămâne a fi **țările UE** cu o pondere de 65,6% în total exporturi. Exporturile de bunuri către aceasta grupă de țări au însumat 1328,7 mil.USD și s-au micșorat cu 2,6% față de perioada similară a anului precedent, având cea mai accentuată contribuție negativă la evoluția exporturilor și au sustras 52,2% din creșterea acestora. Principala piață de desfacere pentru Republica Moldova rămâne a fi România cu 572 mil.USD, în creștere cu 1,8%. Alte țări în care au avut loc exportul sunt Italia 207 mil.USD (-9,9%), Germania 182 mil.USD (+11,1%), Polonia 80,3 mil.USD (+15,6%), Republica Ceha 41,9 mil.USD (+37,8%) etc.

Exporturile către **țările CSI** au însumat 301,8 mil.USD, în descreștere cu 1,7% față de aceeași perioadă din anul precedent. Livrările către țările CSI au contribuit negativ la creșterea exporturilor cu 7,3%. Cele mai multe mărfuri au fost livrate către Federației Rusă în valoare de 171,7 mil.USD (+7,7%), Republica Belarus – 60 mil.USD (-12%) și Ucraina – 53,8 mil.USD (-8,1%).

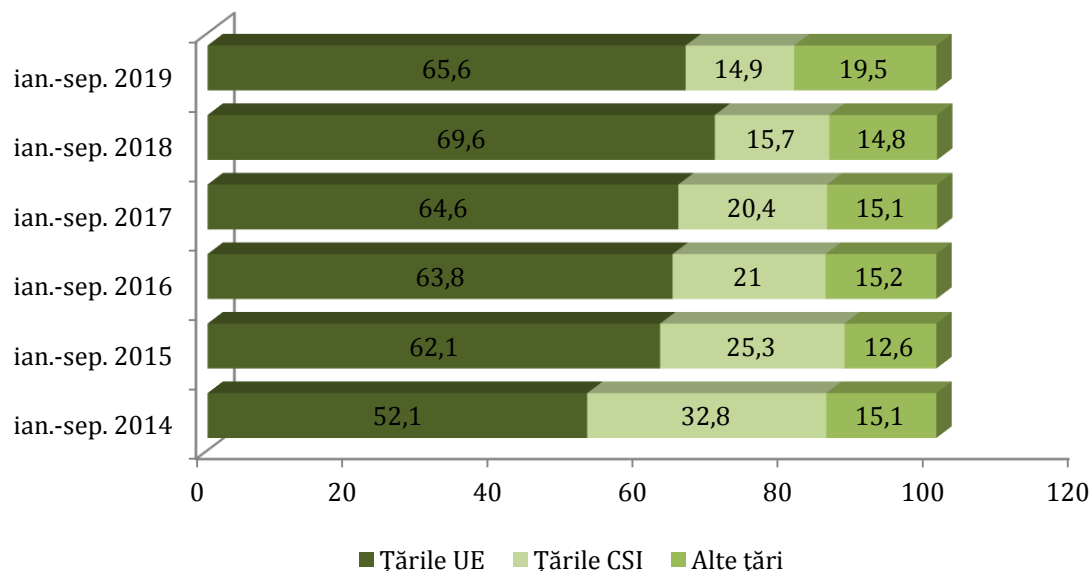

Figura 4.6. Structura exporturilor pe grupe de țări, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Creșterea importurilor totale a fost condiționată de creșterea importurilor din **celelalte țări ale lumii** în proporție de 53,2%. Importurile către aceste țări au constituit 1106,9 mil.USD și au înregistrat o creștere cu 4,8% comparativ cu perioada similară a anului precedent. Cele mai semnificative importuri au provenit din China în valoare de 436,8 mil.USD (-0,3%), Turcia 281,4 mil.USD (+17,7%) și Statele Unite ale Americii 56,2 mil.USD (+4,2%).

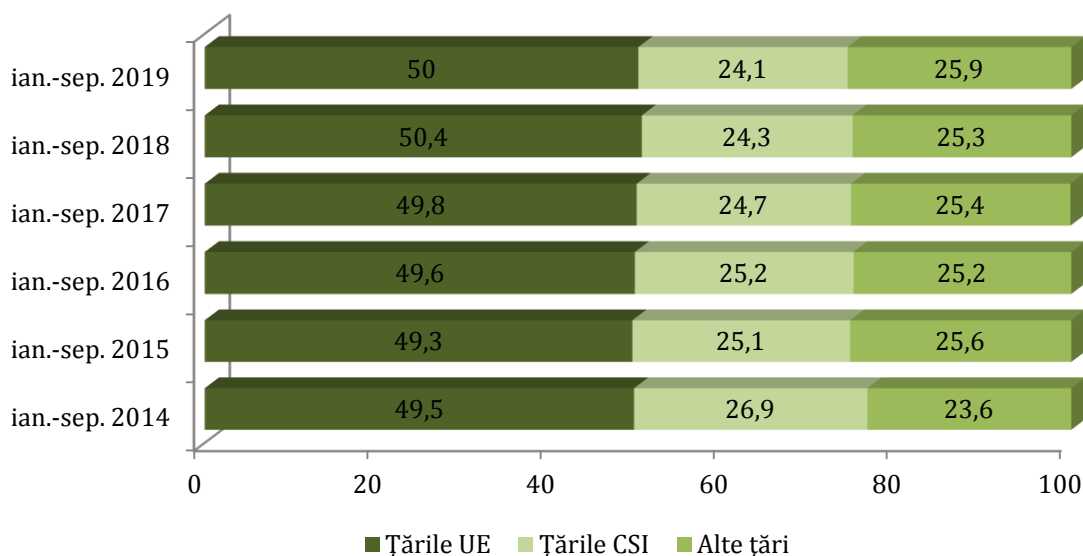

Figura 4.7. Structura importurilor pe grupe de țări, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Importurile din *țările UE* au fost în creștere cu 1,3% față de perioada similară a anului precedent și au constituit 2134,7 mil.USD. La creșterea totală a importurilor, contribuția țărilor UE a constituit 29,1%. În mare parte importurile au provenit din România în valoare de 625,2 mil.USD, cu 0,6% mai mult decât perioada similară a anului precedent, Germania 358,1 mil.USD cu 1,1% mai mult și Italia 294,1 mil.USD (+1,6%).

Importurile din *țările CSI* au fost în creștere cu 1,7% față de perioada similară a anului precedent și au constituit 1030,7 mil.USD, asigurând 17,8% din creșterea totală a importurilor. Cele mai semnificative importuri au provenit din Federația Rusă 494,9 mil.USD, cu 1,2% mai mult față de perioada similară a anului precedent, din Ucraina 425,2 mil.USD cu 1,4% mai mult și Belarus 97,2 mil.USD (+8,9%).

Capitolul V

MEDIUL DE AFACERI

Principali indicatori de dezvoltare a întreprinderilor în a.2018

La finele anului 2018, BNS avea la evidență 56,4 mii de întreprinderi active, cu o ușoară creștere de 4,0% f.p.s.a.p. Creșterea numărului de companii în anul 2018 a avut loc, în primul rând, datorită întreprinderilor mari, mici și micro, care au înregistrat o majorare a numărului de întreprinderi f.p.s.a.p. cu 2,4%, 5,2%, respectiv 4,0%.

În perioada 2017-2018 numărul total de salariați la toate întreprinderile din RM, per total, luate la evidență de organele statistice, a continuat tendința de creștere din perioada precedentă, indicând o creștere cu 2,2%, ca urmare a evoluțiilor pozitive atestate în întreprinderile mari, mici și micro care au marcat o creștere cu 3,3%, 4,4%, respectiv 3,6%.

Și în anul 2018 numărul de salariați din sectorul IMM a continuat să crească, marcând o creștere de 1,5% f.p.s.a.p. În cadrul sectorului IMM, doar întreprinderile mici și micro au marcat o creștere a numărului mediu de salariați în anul 2018 f.p.s.a.p. În anul analizat întreprinderile mijlocii au indicat o diminuare a numărului mediu de salariați cu 4,0% f.p.s.a.p.

Similar anilor precedenți (2015-2017) și în perioada analizată (2017-2018), veniturile din vânzări a întreprinderilor continuă trendul de creștere, inclusiv sectorul IMM a înregistrat în această perioadă o majorare a cifrei de afaceri. Astfel, în anul 2018 veniturile din vânzări, per total întreprinderi, s-a majorat față de anul precedent cu 7,8%.

În anul 2018 rata anuală de creștere a veniturilor din vânzări în sectorul IMM a constituit 4,8% f.p.s.a.p. Rezultatul financiar până la impozitare în anul 2018 a marcat o diminuare cu 6,3% f.p.s.a.p. per total întreprinderi. Sectorul IMM în perioada analizată a înregistrat o creștere a indicatorului dat cu 6,2%, produsă, în special, datorită întreprinderilor mijlocii și mici, care au înregistrat o majorare a rezultatului financiar până la impozitare f.p.s.a.p. cu 6,6%, respectiv 19,01%.

Tabelul 5.1. Dinamica principalilor indicatori ai activității întreprinderilor în perioada 2017-2018

Indicatori	Total			IMM		
	2017	2018	Indici, %	2017	2018	Indici, %
Numărul întreprinderilor, unit.	54 313	56 463	104,0	53573	55705	104,0
Numărul mediu de salariați din sectorul IMM, mii pers.	528,6	540,3	102,2	323,3	328,0	101,5
Venituri de vânzări, mil. MDL	330963,9	356663,5	107,8	137506,1	144160,8	104,8
Rezultatul financiar pina la impozitare. Profit (+) Pierdere (-),mil. MDL	24634,6	23081,9	93,7	10568,9	11220,0	106,2

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Biroului Național de Statistică.

În RM majoritatea întreprinderilor aparțin sectorului IMM (98,7%). În structura sectorului IMM, predomină micro-întreprinderile (86,2%), întreprinderile mici constituie 11,4%, mijlocii -2,3% din total IMM-uri (Tabelul 5.2).

Tabelul 5.2. Principalii indicatori ai sectorului IMM în anul 2018

Indicatori	Total IMM	Mijlocii	Mici	Micro
Numărul întreprinderilor, unit.	55 705	1299	6374	48032
% din Total	98,7	2,3	11,4	86,2
Numărul mediu de salariați din sectorul IMM, mii pers.	328,0	99,3	117,0	111,7
% din Total	60,7	30,3	35,7	34,0
Venituri de vânzări, mil. MDL	144 160,8	44 738,8	60 531,5	38 890,4
% din Total	40,4	31,0	42,0	27,0
Rezultatul financiar pînă la impozitare. Profit (+) Pierdere (-), mil. MDL	11 220,0	3 544,4	4 536,4	3 139,2
% din Total	48,6	31,6	40,4	28,0

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Biroului Național de Statistică.

Un indicator important, care permite evaluarea elementelor cantitative și calitative ale contribuției IMM-urilor în dezvoltarea economică a țării, este ponderea lor în PIB. Acest indicator (începând cu anul 2007 până în 2010 inclusiv și, de asemenea, în 2012 și 2016) a fost caracterizat printr-o tendință de descreștere. În anul 2017 acest indicator a marcat o ușoară creștere cu 0,4 p.p. față de anul precedent, constituind 31,8%.

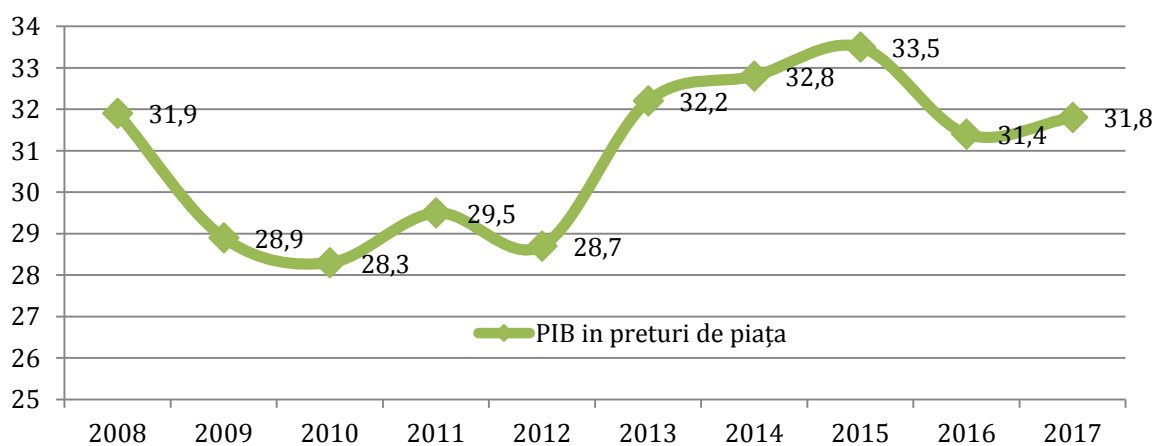

Figura 5.1. Ponderea IMM-urilor în PIB, a. 2008-2017, %

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică.

Capitolul VI SECTORUL SOCIAL

Piața forței de muncă

T III din anul 2019 este caracterizat de o majorare a numărului șomerilor și a populației economice inactive, precum și a ratei de șomaj, având loc și o descreștere a populației economic active și a celei ocupate, precum și a ratelor de activitate și de ocupare. Grupul NEET în T III din anul 2019 a avut o pondere de 27,6% din populația din grupa de vârstă de 15-29 ani (în afară de populația plecată peste hotare la lucru sau în căutarea unui loc de muncă) față de 24,9% în T III din 2018.

În T III din anul 2019 *forța de muncă*, care include populația ocupată și șomerii, a constituit 947,7 mii pers. Totodată, *rata de activitate* a populației a fost de 43,6% și s-a micșorat cu 3,6 p.p. față de nivelul T III al anului 2018 (47,2%). În rândul persoanelor economic active indicatorul a fost mai mare la bărbați (48,0%) decât la femei (39,7%). Rata de activitate este mai mare în mediul urban (50,9%) decât în cel rural (38,8%). În grupa de vârstă 15-29 ani rata de activitate a persoanelor economic active a constituit 35,1%, iar în grupa 15-64 ani – 50,8%. Rata de activitate economică a populației în vârstă de muncă (după legislația națională: 16-58 ani - femei și 16-62 ani și 8 luni - bărbați) a fost 54,0%.

Populația ocupată în T III din anul 2019 a fost de 909,8 mii persoane, micșorându-se cu 34,0% față de nivelul T III din 2018. Nu au fost diferențe majore pe sexe – bărbați – 51,0% și femei – 49,0%. Ponderea persoanelor ocupate în mediul urban a fost mai mică decât cea din mediul rural: în localități urbane - 45,7%, în localități rurale – 54,3%.

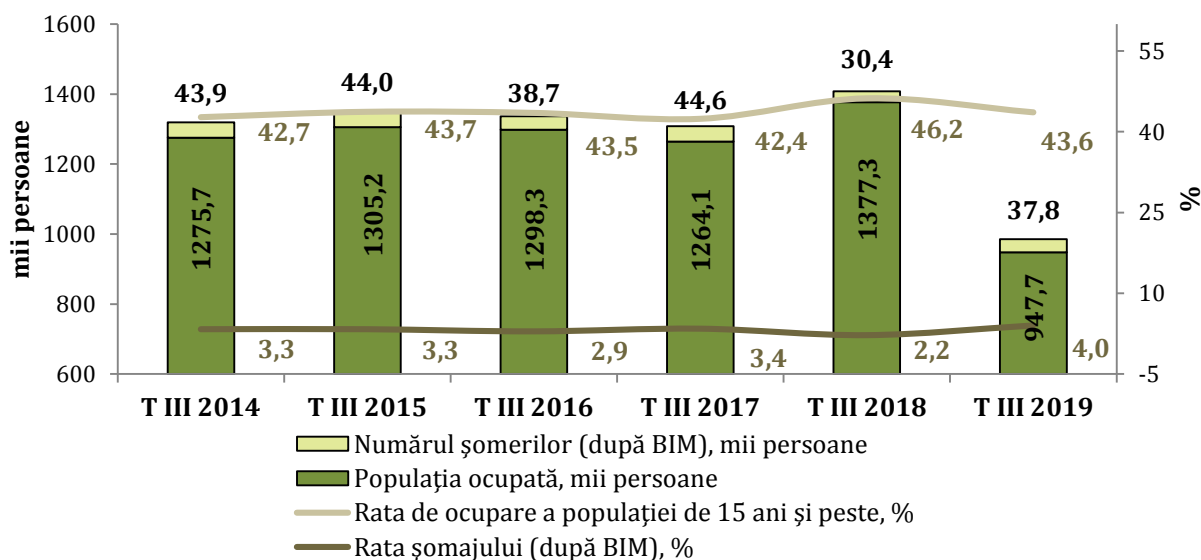

Figura 6.1. Evoluțiile numărului populației ocupate, al șomerilor și a ratelor de ocupare și a șomajului populației de 15 ani și peste, în T III din anii 2014-2019

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste a constituit 41,8%, fiind în descreștere cu 4,4% față de T III din anul 2018. Rata de ocupare a bărbaților – 46,1% a fost mai înaltă în comparație cu cea a femeilor (38,2%). După mediile de reședință, rata de ocupare a constituit în mediul urban – 48,5%, fiind sub cea din mediul rural – 37,5%. Rata de ocupare a persoanelor în vârstă de muncă

(16-58 ani – femei/62 ani și 8 luni – bărbați) a avut valoarea de 51,8%, a persoanelor în vârstă de 15-64 ani – 48,7%, iar în grupa de vârstă 15-29 ani a constituit 32,2%.

Ponderea activităților non-agricole în T III al anului 2019 a fost de 77,5% dintre care persoanele ocupate în *industrie* au constituit 13,7%, iar în *construcții* – 8,7%. În sectorul *servicii* au activat 55,1% din totalul persoanelor ocupate. Populația ocupată în repartizarea după *forme de proprietate* a constituit – 73,0% în *sectorul privat* și 27,0% – în *sectorul public*. Ponderea salariaților după *statutul profesional* constituie 76,1%. Marea majoritate a salariaților au fost angajați pe o perioadă nedeterminată (88,5%).

Munca nedeclarată în rândul salariaților în T III al anului 2019 a constituit 8,7%, dintre care mai mulți salariați sunt bărbați - 10,9% față de femei – 6,8%. Cele mai mari ponderi de salariați care lucrează doar în baza unor înțelegeri verbale sunt: în *agricultură* – 52,1%, *comerț* – 13,4%, *construcții* – 18,0% și *industrie* – 3,6%.

În *sectorul informal* în T III al anului 2019 au activat 18,2% din totalul persoanelor ocupate în economie, iar 25,5% din numărul salariaților au avut un *loc de muncă informal*, astfel din numărul total de persoane ocupate informal salariații au constituit 27,5%.

În T III al anului 2019 *salariu „în plic”* primeau 9,6% din salariați, iar cele mai mari ponderi ale acestora se estimează pentru activitățile din *agricultură* – 54,9%, *construcții* – 14,7%, *comerț* – 14,1% și *industrie* – 3,8%.

Numărul *persoanelor sub-ocupate* (numărul persoanelor care au avut loc de muncă, a căror număr de ore efectiv lucrate, în total, în timpul perioadei de referință a fost mai mic de 40 de ore pe săptămână, care au dorit și au fost disponibile să lucreze ore suplimentare) a constituit 3,8% din totalul persoanelor ocupate.

Numărul șomerilor, definit conform Biroului Internațional al Muncii în T III din 2019 a constituit 37,8 mii pers., fiind în creștere cu 24,3% sau cu 7,4 mii persoane față de T III din anul 2018. Șomajul a fost într-o proporție mai mare în rândul bărbaților – 51,9% din numărul total al șomerilor, precum și în rândul persoanelor din mediul urban – 53,5%.

Rata șomajului la nivelul țării în T III din 2019 a fost de 4,0%, fiind în creștere cu 1,8 p.p. f.p.s.a.p. Rata șomajului la bărbați a constituit 4,1%, iar la femei – 3,9%. Au fost înregistrate mici disparități între ratele șomajului în mediul urban și cel rural (respectiv 4,6% și 3,4%). În rândurile tinerilor (15-24 ani) rata șomajului a fost de 11,3%, iar în categoria de vârstă 15-29 ani a constituit 8,4%.

Populația inactivă din țară (15 ani și peste) în T III din 2019 a fost de 1227,5 mii persoane și s-a redus cu 347,7 mii față de T III din 2018. În populația inactivă se includ: *pensionarii* (45,0%); *persoanele declarate de către gospodării ca fiind plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru* (12,1%); *elevi și studenți* (12,4%); *persoane care (la momentul interviului) se aflau în țară, dar care nu lucrează în Moldova, deoarece deja au un loc de muncă (permanent sau sezonier) peste hotare sau persoane care planifică să lucreze peste hotare* (8,6%).

Grupul NEET îl constituie tinerii în grupa de vârstă de 15-29 ani, ce nu sunt parte a populației ocupate, nu studiază în sistemul formal de educație și nu participă la cursuri sau alte instruirii din afara sistemului formal de educație. În T III din anul 2019 ponderea acestui grup a constituit

27,6% din populația din grupa de vârstă de 15-29 ani (în afară de populația plecată peste hotare la lucru sau în căutarea unui loc de muncă) față de 24,9% în T III din 2018.

Remunerarea muncii

În T III din anul 2019 câștigul salarial nominal mediu lunar brut a constituit 7385,0 MDL, majorându-se cu 13,5% față de T III din anul 2018, iar în termeni reali – cu 7,4%. În sectorul bugetar salariul mediu lunar (6456,4 MDL) s-a majorat f.p.s.a.p. cu 14,8%, într-o mai mare măsură decât câștigul salarial mediu lunar din sectorul real (7726,6 MDL), care a crescut f.p.s.a.p. cu 12,9%. Cele mai bine plătite tipuri de activități economice sunt: Informații și comunicații (16174,6 MDL), Activități financiare și de asigurări (13087,2 MDL) și Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (12854,6 MDL).

În T III din 2019 câștigul salarial nominal mediu lunar brut a constituit 7385,0 MDL și a crescut cu 13,5% față de T III din 2018, iar în termeni reali (ajustat la indicele prețurilor de consum) – cu 7,4%. În sectorul bugetar câștigul salarial mediu lunar a constituit 6456,4 MDL (mai mult cu 14,8% față de T III din anul 2018), în sectorul economic real – 7726,6 MDL (mai mult cu 12,9% față de T III din anul 2018). După tipurile de activități economice, cel mai mare salariu mediu lunar în T III din anul 2019 s-a înregistrat în: *Informații și comunicații* – 16174,6 MDL (de 2,2 ori mai mare decât salariul mediu pe economie), *Activități financiare și de asigurări* – 13087,2 MDL (177,2% din salariul mediu pe economie), *Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* – 12854,6 MDL (174,1% din salariul mediu pe economie). Cele mai mici salarii în T III din anul 2018 au primit persoanele din următoarele activități economice: *Artă, activități de recreere și de agrement* – 5065,1 MDL (68,6% din salariul mediu pe economie), *Agricultură, silvicultură și pescuit* – 5180,0 MDL (70,1% din salariul mediu pe economie) și *Activități de cazare și alimentație publică* – 5372,3 MDL (72,0% din salariul mediu pe economie).

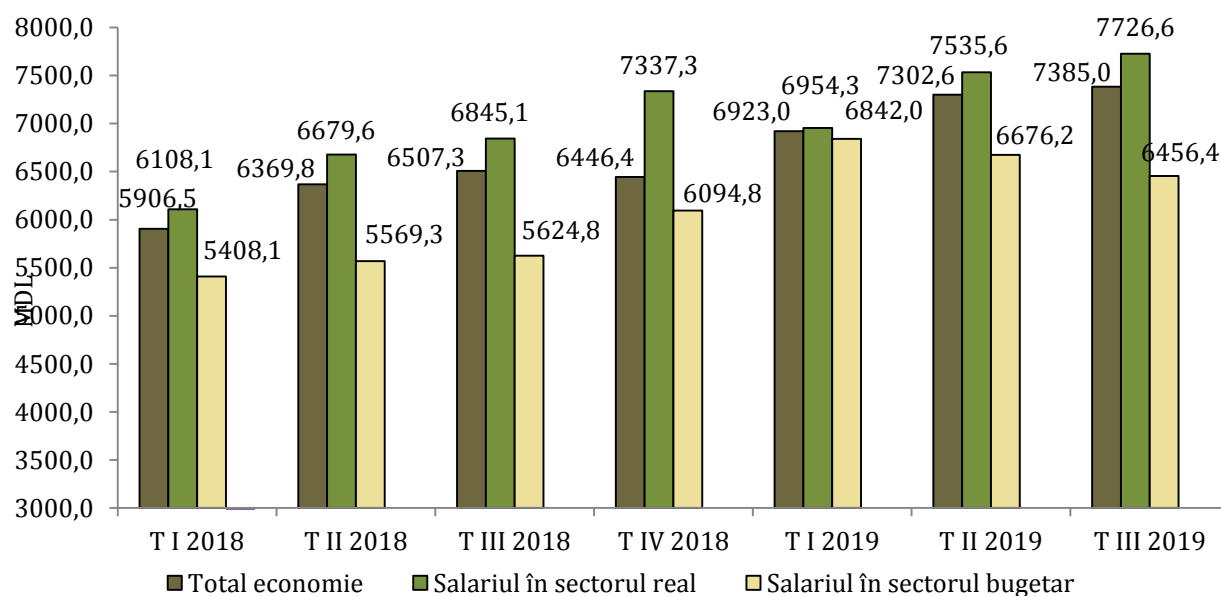

Figura 6.2. Dinamica salariului nominal în sectorul bugetar și în cel real în perioada T I 2018 – T III 2019, MDL

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Boxa 6.1. CNAS lansează un nou serviciu electronic

Casa Națională de Asigurări Sociale lansează un nou serviciu electronic „Statutul certificatului de concediu medical”. El poate fi accesat de beneficiarii de indemnizații pentru incapacitate temporară de muncă pe pagina web a instituției (<http://cnas.md>) de la butonul cu aceeași denumire prin introducerea în câmpul respectiv a numărului certificatului medical. Serviciul electronic va permite verificarea statutului certificatului de concediu medical. Beneficiarii vor putea afla la ce etapă se află examinarea certificatului cu menționarea denumirii etapei.

Sursa: <http://cnas.md/libview.php?l=ro&idc=360&id=5021&t=/Mass-media/Noutati/CNAS-lanseaza-un-nou-serviciu-electronic>

Protecția socială a populației. Conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 octombrie 2019 a constituit 700,5 mii persoane sau cu 8,3 mii persoane mai puțin comparativ cu 1 octombrie 2018. Mărimea medie a pensiei lunare stabilite la 1 octombrie 2019 a constituit 1899,1 MDL, fiind în creștere cu 14,2% față de 1 octombrie 2018. Numărul beneficiarilor de alocații sociale la 1 octombrie 2019 a constituit 65,8 mii persoane, mărimea alocațiilor sociale a constituit în medie 555,4 MDL.

Boxa 6.2. Modificarea și completarea Regulamentului privind evidența plătitorilor de contribuții la bugetul asigurărilor sociale de stat

Conform Ordinului CNAS nr. 54-A din 24.05.2019 cu privire la modificarea și completarea Regulamentului privind evidența plătitorilor de contribuții la bugetul asigurărilor sociale de stat se completează Ordinul nr.257-A din 27.11.2015:

- pct. 11: e) copia certificatului de atribuire a codului fiscal.
- pct. 12 : a) copia de atribuire a codului fiscal;
- b) copia documentului ce confirmă adresa de desfășurare activității pe teritoriul Republicii Moldova;
- c) copia actului de identitate al persoanei împuternicite de a reprezenta interesele reprezentanței pe teritoriul Republicii Moldova.

Sursa: <https://cnas.md/doc.php?l=ro&idc=513&id=4962&t=/Cadrul-juridic/Acte-normative-interne/Ordine/Ordinul-CNAS-nr-54-A-din-24052019-cu-privire-la-modificarea-si-completarea-Regulamentului-privind-evidenta-platitorilor-de-contributii-la-bugetul-asigurarilor-sociale-de-stat>

ANEXE STATISTICE

UTILIZĂRI PIB															
Perioada	PIB		în %		Consum final		Formarea brută de capital fix		Variația stocurilor		Export net				
	mil. lei	pref. curente	f.p.s.a.p.	în %	mil. lei	pref. curente	f.p.s.a.p.	în %	mil. lei	pref.	mil. lei	pref. curente	în %	f.p.s.a.p.	în %
2014	111757,4	121850,9	104,6	102,4	123357,5	27608,2	110,1	1447,4	1447,4	1447,4	-40655,8		x		x
2015	121850,9	134476,6	99,5	98,1	131230,0	29492,3	98,8	-1952,2	-1952,2	-1952,2	-36919,2		x		x
2016	134476,6	150369,3	104,1	103,0	142112,0	32864,9	105,3	2129,9	172,5	172,5	-37829,5		x		x
2017	150369,3	190016,3	104,0	103,2	157666,1	46148,1	114,0	1831,8	2129,9	2129,9	-42291,7		x		x
2018	190016,3	29669,7	103,1	103,4	191142,3	6657,4	103,3	830,5	1831,8	830,5	-49105,9		x		x
Trimestrul I 2017	29669,7	34251,2	102,5	103,2	32357,3	7449,2	106,3	756,6	830,5	756,6	-11534,37		x		x
Trimestrul II 2017	34251,2	45523,5	105,4	104,6	447566,8	9662,6	98,9	1866,6	756,6	1866,6	-10762,5		x		x
Trimestrul III 2017	45523,5	40924,9	106,4	104,7	42972,2	9095,8	105,9	-1323,7	1866,6	-1323,7	-9819,4		x		x
Trimestrul IV 2017	40924,9	37608,5	103,7	103,3	40745,1	7687,5	104,2	-629,9	830,5	-629,9	-10194,1		x		x
Trimestrul I 2018	37608,5	44166,31	105,2	102,8	37022,84	11406,47	109,3	137,07	756,6	137,07	-12354,6		x		x
Trimestrul II 2018	44166,31	57370,49	103,4	101,9	51087,05	15636,67	120,3	3322,83	137,07	3322,83	-12676,07		x		x
Trimestrul III 2018	57370,49	50871,0	103,9	104,7	54332,85	11417,51	118,1	-998,17	3322,83	-998,17	-13881,19		x		x
Trimestrul IV 2018	50871,0	41184,8	104,4	101,9	43909,3	8487,3	111,3	-691,4	137,07	-691,4	-10520,3		x		x
Trimestrul I 2019	41184,8	49704,1	105,8	101,7	48885,3	15137,1	126,1	-349,1	-691,4	-349,1	-13969,25		x		x
Trimestrul II 2019	49704,1	64323,5	104,3	104,6	56934,6	17835,8	110,9	3352,3	-349,1	3352,3	-13799,1		x		x
Trimestrul III 2019	64323,5														

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

RESURSE PIB														
Perioada	PIB		VAB		Agricultura		Industria		Construcții		Alte activități		Impozite nete pe produs	
	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %
	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.
2014	111757,4	104,6	94228,3	105,2	14111,8	108,2	16246,8	107,2	3964,8	110,6	62112,3	103,8	17529,1	101,5
2015	121850,9	99,5	103160,8	99,6	14267,8	86,6	14919,3	103,4	4359,7	100,6	69441,4	102,8	18690,1	99,2
2016	134476,6	104,1	114531,6	104,8	16409,4	118,2	20254,2	102,1	4388,4	93,3	73479,6	102,2	19945,0	100,6
2017	150369,3	104,5	126440,9	103,8	18357,6	107,9	21952,2	103,0	4928,6	104,3	81202,6	102,4	23928,3	108,6
2018	190016,3	104,0	164179,4	104,2	19306,1	101,9	28602,1	104,3	15050,5	116,0	101220,7	103,1	25836,9	102,7
Trimestrul I 2017	29669,65	103,1	24685,63	103,7	990,94	101,8	4685,5	101,2	834,96	102,7	18174,2	103,7	4984,02	100,1
Trimestrul II 2017	34251,17	102,5	28336,6	101,1	2140,64	93,1	5091,95	100	1592,77	105,5	19511,2	102,1	5914,57	110
Trimestrul III 2017	45523,5	105,4	38896,8	104,6	9241,1	106,0	6100,4	104,9	1625,5	104,0	21929,8	102,1	6626,7	110,1
Trimestrul IV 2017	40925,0	106,4	34521,9	105,3	5985,0	118,5	6074,3	105,1	875,3	104,3	21587,3	101,7	6403,0	113,3
Trimestrul I 2018	37608,54	103,7	32238,71	103,6	1115,93	100,0	6467,87	104,6	2230,05	103,5	22424,9	103,6	5369,83	104,0
Trimestrul II 2018	44166,31	105,2	37965114	104,9	2587,0	105,0	6856,59	109,3	4595,41	108,0	23926,1	114,5	6201,2	102,2
Trimestrul III 2018	57370,49	103,4	50251,63	103,5	9796,0	98,6	7522,73	102,5	5533,4	130,0	27399,5	101,5	7118,85	102,4
Trimestrul IV 2018	50871,0	103,9	43724,0	104,1	5807,2	105,9	7754,9	101,7	2691,6	116,2	27470,3	103,2	7147,0	102,3
Trimestrul I 2019	41184,8	104,4	35376,6	105,1	1139,4	99,0	6694,4	103,1	2603,3	115,7	24939,6	104,9	5808,1	100,3
Trimestrul II 2019	49704,1	105,8	43044,25	106,6	2893,6	95,6	7253,7	103,9	6294,35	132,0	26602,7	103,5	6659,8	101,5
Trimestrul III 2019	64323,5	104,3	56932,1	104,7	9677,7	106,3	8058,6	104,3	6435,4	109,6	32760,3	103,4	7391,4	101,7

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

PREȚURILE DE CONSUM					
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	
2014	5,1	6,5	5,5	2,5	
2015	9,7	9,8	11,8	6,2	
2016	6,4	7,4	6,3	4,9	
2017	6,6	7,9	4,5	7,1	
2018	3,0	5,4	2,7	0,2	
T I 2017	4,3	4,5	4,7	3,1	
T II 2017	7,1	8,4	4,9	8,2	
T III 2017	7,4	8,9	4,4	8,7	
T IV 2017	7,5	10,0	4,1	8,2	
T I 2018	5,2	8,4	2,9	3,2	
T II 2018	3,2	5,4	2,8	0,3	
T III 2018	2,9	5,9	2,9	-2,0	
T IV 2018	1,0	2,2	2,1	-2,3	
T I 2019	2,5	3,4	3,2	-0,1	
T II 2019	4,1	6,6	4,0	0,1	
T III 2019	5,7	8,7	4,7	2,4	

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

PREȚURILE DE CONSUM				
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
Ianuarie 2018	6,0	8,4	3,4	5,4
Februarie 2018	5,0	8,1	2,8	3,0
Martie 2018	4,7	8,8	2,4	1,3
Aprilie 2018	3,7	6,8	2,4	0,4
Mai 2018	2,8	4,2	2,7	0,4
Iunie 2018	3,2	5,1	3,3	0,1
Iulie 2018	3	5,5	3,4	-1,7
August 2018	3,2	6,9	2,7	-1,9
Septembrie 2018	2,4	5,3	2,6	-2,5
Octombrie 2018	1,2	2,3	2,5	-2,3
Noiembrie 2018	0,9	2	2	-2,3
Decembrie 2018	0,9	2,2	1,7	-2,3
Ianuarie 2019	2,2	3	3	-0,3
Februarie 2019	2,4	3,5	2,9	-0,2
Martie 2019	2,8	3,8	3,7	0,1
Aprilie 2019	3,2	4,5	3,7	0,5
Mai 2019	4,6	8	4	0,1
Iunie 2019	4,4	7,3	4,4	-0,3
Iulie 2019	5,4	8,6	4,6	1,4
August 2019	5,5	8,3	4,8	2,2
Septembrie 2019	6,3	9,3	4,6	3,7
Octombrie 2019	6,8	10,7	4,7	3,6
Noiembrie 2019	7,1	11,8	4,6	3,5

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

PREȚURILE PRODUCȚIEI INDUSTRIALE							
	Ritmul de creștere al IPII, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria extractivă, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria prelucrătoare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din sectorul energetic, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor în construcții, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele agricole, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	
2014	5,5*	3,9*	6,5*	-1,4*	8,2	6,6	
2015	6,3	4,4	6,8	2,8	8,0	22,5	
2016	4,5	2,8	4,3	6,2	8,7	-3,4	
2017	3,3	2,5	3,0	6,8	7,1	-2,1	
2018	0,4	3,0	0,2	2,3	6,3	-7,5	
T I 2016	6,7	3,3	6,2	10,7	9,1	-0,4	
T II 2016	5,2	3,1	5,1	6,6	7,6	7,8	
T III 2016	3,5	2,7	3,5	3,6	8,7	-7,5	
T IV 2016	2,8	2,1	2,6	4,4	8,9	-4,8	
T I 2017	2,9	1,3	3,2	1,4	6,6	0,8	
T II 2017	3,6	1,9	3,1	8,7	4,6	-1,1	
T III 2017	3,9	3,9	3,2	11,5	2,1	1,2	
T IV 2017	2,9	3,0	2,6	6,1	5	-5,2	
T I 2018	1,5	3,8	1,2	5,1	1,9	-8,5	
T II 2018	0,5	2,0	0,3	2,9	2,1	-4,6	
T III 2018	-0,2	1,8	-0,4	1,1	2,6	-4,6	
T IV 2018	-0,1	5,5	-0,2	0,3	3,4	-1,2	
T I 2019	0,5	6,5	0,4	0,1	8,7	-4,8	
T II 2019	1,7	17,8	1,6	-0,6	7,1	-6,5	
T III 2019	2,7	16,0	2,6	0,3	5	0,7	

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

* Începând cu ianuarie 2014 în statistica prețurilor producției industriale este utilizat clasificatorul CAEM, rev.2 armonizat la clasificatorul NACE-2. Pentru anii 2012-2013, IPII a fost recalculat din CAEM rev.1 în CAEM, rev.2 în retrospectivă.

PREȚURILE PRODUCȚIEI INDUSTRIALE				
	Ritmul de creștere al IPPI, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria extractivă, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria prelucrătoare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din sectorul energetic, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
Ianuarie 2018	1,9	3,1	1,6	5,2
Februarie 2018	1,7	4,3	1,4	5,2
Martie 2018	1,0	4,1	0,6	5
Aprilie 2018	1,0	3,2	0,6	4,8
Mai 2018	0,3	1,9	0	2,9
Iunie 2018	0,2	0,8	0,2	0,9
Iulie 2018	-0,1	1,5	-0,2	0,6
August 2018	-0,4	2	-0,5	0,6
Septembrie 2018	-0,2	2	-0,4	2
Octombrie 2018	-0,3	3,9	-0,4	0,3
Noiembrie 2018	-0,4	4,5	-0,5	0,3
Decembrie 2018	-0,1	5,5	-0,2	0,3
Ianuarie 2019	0,4	7,9	0,3	0,1
Februarie 2019	0,2	5,3	0,1	0,1
Martie 2019	0,8	6,4	0,7	0,1
Aprilie 2019	1,4	17,8	1,2	0,2
Mai 2019	1,5	17,6	1,4	-0,3
Iunie 2019	2,1	17,9	2,1	-1,7
Iulie 2019	2,7	16,4	2,6	0,2
August 2019	2,7	16,5	2,7	0,3
Septembrie 2019	2,6	15	2,5	0,3
Octombrie 2019	2,5	14,6	2,2	2
Noiembrie 2019	2,5	10,9	2,3	2

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

CURSUL VALUTAR						
	Cursul nominal de schimb MDL/USD	Cursul nominal de schimb MDL/EUR	Ritmul de creștere a cursul nominal de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul nominal de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul real de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul real de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)
2014	14,0	18,6	11,1	11,4	6,2	6,6
2015	18,8	20,9	34,3	12,4	19,7	2,2
2016	19,9	22,1	5,3	5,7	0,7	-0,6
2017	18,5	20,8	-7	-5,8	-11,2	-10
2018	16,8	19,8	-9,2	-4,8	-8,2	-5,9
T I 2016	20,1	22,1	11,4	8,8	1,0	-2,0
T II 2016	19,8	22,4	9,2	11,5	1,4	3,3
T III 2016	19,8	22,1	2,1	2,3	-1,5	0,2
T IV 2016	20,0	21,6	0,7	-0,7	-1,4	-2,6
T I 2017	20,0	21,2	-0,6	-0,4	-2,6	-6,4
T II 2017	18,8	20,6	-5,3	-7,9	-10,2	-12,6
T III 2017	17,9	21,0	-9,5	-4,9	-14,2	-10,0
T IV 2017	17,4	20,5	-13,3	-5,5	-17,6	-10,5
T I 2018	16,7	20,6	-16,1	-3,2	-13,8	-6,5
T II 2018	16,7	19,9	-11,2	-3,4	-11,6	-4,8
T III 2018	16,7	19,4	-6,9	-7,7	-6,9	-8,3
T IV 2018	17,1	19,5	-1,5	-4,5	-0,4	-3,9
T I 2019	17,2	19,5	2,4	-5,3	-3,6	-5,7
T II 2019	17,9	20,1	7,7	1,3	5,4	-0,3
T III 2019	17,8	19,7	6,4	1,8	2,1	-1,9

Sursa: Conform datelor BNM, BNS, OCDE, calculele INCE.

POLITICA MONETARĂ					
	Agregatul monetar M0, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M1, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M2, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M3, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Baza monetară, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)
2014	17508,7	26513,2	43219,9	65973,0	27722,2
2015	15509,4	23561,8	39260,8	64006,2	29689,1
2016	17274,3	28091,2	46429,5	70519,6	33276,5
2017	19052,6	34593,0	52989,3	77055,9	36997,0
2018	21077,4	39165,0	58334,2	83158,6	43556,9
Ianuarie 2018	18411,1	34255,2	52819,6	77179,5	38102,7
Februarie 2018	18400,7	33356,2	53224,5	77692,6	37185,7
Martie 2018	18458,3	33254,7	52914,3	76918,4	39039,9
Aprilie 2018	18483,3	33501,4	53137,4	77243,5	38680,8
Mai 2018	18296,5	33554,2	53523,9	77427,5	38562,6
Iunie 2018	18611,1	34237,0	54149,1	77895,2	38796,9
Iulie 2018	19053,2	34913,9	54764,7	78486,9	38187,3
August 2018	19427,1	35529,6	55276,2	79149,5	39054,1
Septembrie 2018	19819,0	36037,5	56152,8	80157,5	40723,3
Octombrie 2018	19641,8	35855,9	55796,7	80429,8	40731,5
Noiembrie 2018	19791,2	37451,3	56430,4	82041,4	41178,5
Decembrie 2018	21077,4	39165,0	58334,2	83158,6	43556,9
Ianuarie 2019	20508,5	38035,4	57018,5	82248,5	40722,9
Februarie 2019	20669,7	37896,9	57081,5	82588,0	41820,7
Martie 2019	20936,3	37883,6	56936,4	81953,0	42732,8
Aprilie 2019	22432,0	39871,0	59109,8	86467,7	44096,8
Mai 2019	22428,2	39978,8	59371,5	86859,1	44236,1
Iunie 2019	23159,8	41270,4	60640,6	87293,4	44960,6
Iulie 2019	23157,2	41535,0	61094,8	87601,8	45653,8
August 2019	23234,4	41692,7	61383,2	87773,2	45737,6
Septembrie 2019	22765,8	41545,5	60963,4	87455,0	45637,0
Octombrie 2019	22745,4	41548,7	61091,0	88242,5	45570,8
Noiembrie 2019	22578,9	41578,7	61357,8	87904,6	46309,7

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

POLITICA MONETARĂ									
	Rata de bază, %	CBN, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la credite overnight, %	Credite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la depozite overnight, %	Depozite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata rezervelor obligatorii atrase în MDL, %		
Ianuarie 2018	6,5	8842,0	9,5	0	3,5	733,3	40		
Februarie 2018	6,5	9043,2	9,5	0	3,5	633,6	40		
Martie 2018	6,5	9076,5	9,5	11	3,5	898,8	40		
Aprilie 2018	6,5	7916,9	9,5	0	3,5	832	40		
Mai 2018	6,5	8364,1	9,5	0	3,5	806,5	40		
Iunie 2018	6,5	8533,3	9,5	0	3,5	840,4	40		
Iulie 2018	6,5	8898	9,5	0	3,5	484,9	40		
August 2018	6,5	8947,3	9,5	0	3,5	270	40		
Septembrie 2018	6,5	8384,3	9,5	0	3,5	412	42,5		
Octombrie 2018	6,5	7646,8	9,5	6,8	3,5	238,2	42,5		
Noiembrie 2018	6,5	7262,2	9,5	0	3,5	370	42,5		
Decembrie 2018	6,5	7920,2	9,5	0	3,5	421,7	42,5		
Ianuarie 2019	6,5	6698,4	9,5	0	3,5	359,2	42,5		
Februarie 2019	6,5	5560,2	9,5	0	3,5	356	42,5		
Martie 2019	6,5	6482,4	9,5	0	3,5	628,1	42,5		
Aprilie 2019	6,5	4758	9,5	0	3,5	245,1	42,5		
Mai 2019	6,5	5380,2	9,5	3,9	3,5	416,5	42,5		
Iunie 2019	7,0	4809,3	9,5/10	3,8	3,5/4,0	201,4	42,5		
Iulie 2019	7,0	5147,9	10/10,5	0	4,0/4,5	193	42,5		
August 2019	7,5	4965,5	10,5	19,4	4,5	103,3	42,5		
Septembrie 2019	7,5	5308,8	10,5	3,7	4,5	204,7	42,5		
Octombrie 2019	7,5	5273,8	10,5	18,2	4,5	123,6	42,5		
Noiembrie 2019	7,5	8742,2	10,5	0	4,5	257,5	42,5		
Decembrie 2019	5,5	5739,3	8,5	0	2,5	374,6	42,5		

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

FINANȚE PUBLICE							
Perioada	Veniturile la BPN, mil. MDL	Creșterea veniturilor la BPN, % (f.p.s.a.p.)	Cheltuielile din BPN, mil. MDL	Creșterea cheltuielilor din BPN, % (f.p.s.a.p.)	Surse de finanțare a BPN, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Presiunea fiscală, %	
2014	42 446,8	0,15	44 393,1	15	1946,7	32	
2015	43 660,7	2,86	46 393,9	4,51	2732,2	35,8	
2016	45 946,9	5,24	48 434	4,40	3 298,5	31,61	
2017	53 379,4	16,2	54 524,1	12,5	1 144,7	33,24	
2018	57 964,9	8,6	59 576,9	9,3	-1 612,0	28,84	
Trimestrul I 2017	11 993,2	20,8 %	12 260,7	24,7%	678,8		
Trimestrul II 2017	24 909,2	18,5	25 010,7	15,2%	101,5		
Trimestrul III 2017	38 425,5	18,3	37 263,4	11,2	-1162,1		
Trimestrul IV 2017	53 379,4	16,2	54 524,1	12,5	1 144,7		
Trimestrul I 2018	13 248,8	10,8	12 153,7	-0,9	-1131,1		
Trimestrul II 2018	27 776,9	11,5	26 884,4	7,5	-892,5		
Trimestrul III 2018	42 645,4	11,0	40 874,7	9,7	1 770,7		
Trimestrul IV 2018	57 964,9	8,6	59 576,9	9,3	-1 612,0		
Trimestrul I 2019	14 128,3	6,3	14 483,8	19,1	-355,5		
Trimestrul II 2019	29 467,2	6,0	31 572,3	17,4	-2105,1		
Trimestrul III 2019	45 278,6	6,2	46 761,7	14,4	1483,1		

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

Perioada	SECTORUL BANCAR															
	Indicatori					Structura Depozitelor, %			Veniturile și profitabilitatea, %		Rata lichidității, %		Rata dobânzii la depozite, %		Rata dobânzii la credite, %	
	Total Active, mil. MDL*	Total Obligățiuni, mil. MDL*	Total Credite, mil. MDL*	Total Depozite, mil. MDL*	depozite ale pers. fizice/ total depozite	depozite ale pers. juridice/ total depozite	depozite în valută/ total depozite	Rent. active-lor	Rent. capi-talului	princi-piul I	princi-piul II > 20 %	în moneda națională	în moneda străină	în moneda națională	în moneda străină	
2014	97584,4	85152,9	40841,9	65462,5	52,8	26,1	52,0	0,9	5,8	1,5	22,48	5,72	4,19	10,59	7,99	
2015	69095,5	57330,1	38186,6	50201,4	69,7	29,9	52,4	1,7	10,2	0,70	41,73	12,10	2,56	14,06	7,01	
2016	72 942,2	46318,7	34 761,3	54838,5	68,69	31,0	46,47	1,8	11,1	0,64	49,30	10,71	2,12	14,20	5,90	
2017	79 541,8	69 435,1	33 473,3	59 896,8	66,15	33,85	42,79	1,9	11,4	0,61	55,46	5,73	1,63	10,33	5,01	
2018	83 152,6	68 860,7	35 452,7	63 577,3	65,67	34,33	41,14	1,9	11,6	0,72	54,64	4,47	1,00	8,79	4,69	
T I 2017	70 233,77	60 956,72	38 165,6	55 616,5	67,89	32,11	45,71	2,5	15,6	0,7	42,6	6,12	1,96	11,03	5,33	
T II 2017	76567,63	61853,28	34216,6	55 370,4	67,87	32,13	45,16	2,4	14,6	0,64	51,3	6,35	1,79	10,55	5,87	
T III 2017	77547,5	66956,8	33841,9	58178,8	66,19	33,81	45,99	2,4	14,3	0,6	53,2	5,82	1,44	9,96	4,9	
T IV 2017	79 541,8	69 435,1	33 473,3	59 896,9	66,15	33,85	42,79	1,85	11,07	0,61	55,48	5,19	1,37	9,58	4,66	
T I 2018	80978,7	67118,5	32354,5	60 577,8	65,87	34,13	42,74	2,4	15,2	0,6	56,8	4,46	1,07	9,0	4,69	
T II 2018	80327,8	66396,2	33146,1	61014,4	65,55	34,31	41,31	2,19	13,40	0,61	55,5	4,58	0,91	8,72	4,71	
T III 2018	82303,7	67978,4	34580,6	62018,3	64,80	35,20	41,03	2,08	12,72	0,67	54,56	4,51	0,83	8,50	4,60	
T IV 2018	83 152,6	68 860,7	35 452,7	63 577,3	65,67	34,33	41,14	1,9	11,6	0,72	54,64	4,10	1,08	8,61	4,56	
T I 2019	82871,4	68057,2	36463,4	62369,3	67,55	32,45	41,93	2,39	14,6	0,73	52,28	4,36	0,86	8,17	4,27	
T II 2019	86862,6	71585,9	38771,0	65700,5	67,77	32,23	42,57	2,56	15,5	0,73	51,53	4,6	1,04	8,11	4,41	
T III 2019	87497,2	71597,8	39606,2	66023,5	66,17	33,63	41,83	2,61	15,57	0,72	50,41	4,69	0,90	8,36	4,42	

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

* stoc la sfârșitul perioadei

SECTORUL EXTERN: INVESTIȚII ȘI TRANSFERURI DE MIJLOACE BĂNEȘTI						
Perioada	Capital social	Venit reinvestit	Alt capital	Transferuri de mijloace bănești		
Trimestrul I 2017	6,74	33,05	28,47	241,78		
Trimestrul II 2017	4,24	16,36	30,24	299,89		
Trimestrul III 2017	14,6	43,58	37,81	320,59		
Trimestrul IV 2017	14,14	-60,73	90,68	327,71		
Trimestrul I 2018	35,58	47,12	53,73	297,71		
Trimestrul II 2018	15,13	-0,64	62,80	342,67		
Trimestrul III 2018	33,35	9,08	29,98	315,46		
Trimestrul IV 2018	31,09	-30,28	55,66	311		
Trimestrul I 2019	64,48	53,7	31,21	276,02		
Trimestrul II 2019	322,59	-7,11	32,07	313,47		

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Perioada	SECTORUL EXTERN- COMERȚUL EXTERIOR CU BUNURI												Exportul net. mil. USD	Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi, %
	Valoarea totală a schimburilor comerciale cu bunuri. mil. USD				Valoarea exportului. mil. USD				Valoarea importului. mil. USD					
	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări		
2015	5953,7	1510,4	3171,7	1271,6	1966,9	492,3	1217,6	257,0	3986,8	1018,1	1954,1	1014,6	-2019,9	49,3
2016	6065,7	1441,6	3306,1	1317,5	2045,3	414,2	1332,4	298,7	4020,4	1027,4	1973,7	1019,2	-1975,1	50,8
2017	7256,8	1668,8	3986,1	1601,4	2425,3	462,8	1596,9	365,3	4831,3	1206	2389,2	1236,1	-2406	50,2
2018	8471,2	1865,3	4713,8	1892,1	2706,9	416	1862,1	428,8	5764,3	1449,3	2851,7	1463,3	-3057,4	47
Trimestrul I 2017	1559	377,5	826,3	355,2	528,2	106,0	335,6	86,6	1030,8	271,5	490,7	268,6	-502,6	51,2
Trimestrul II 2017	1650,7	382,2	898,7	369,8	500	110,8	316,6	72,6	1150,7	271,4	582,1	297,2	-650,7	43,5
Trimestrul III 2017	1880,9	427,2	964,4	398,3	623,6	119,5	414,5	89,6	1257,3	307,7	549,9	308,7	-633,7	49,6
Trimestrul IV 2017	2166,2	482	1205,8	478,4	773,5	126,5	503,4	116,6	1392,7	355,5	675,4	361,8	-619,2	55,5
Trimestrul I 2018	2004,4	445,3	1098,6	459,5	678,2	113,7	454,7	109,8	1326,2	332,6	643,9	349,7	-648	51,1
Trimestrul II 2018	2045,9	399,4	1198,6	447,9	637	94,6	446,1	96,3	1408,9	304,8	752,5	351,6	-771,9	45,2
Trimestrul III 2018	2091,3	475,1	1175	441,2	644,9	98,7	463,2	83	1446,4	376,4	711,8	358,2	-801,5	45,6
Trimestrul IV 2018	2329,5	544,3	933,7	544,5	746,8	109	498,2	139,6	1582,7	435,3	742,5	404,9	-835,9	47,2
Trimestrul I 2019	2098	469,2	1123,9	504,8	733,0	102,2	470,8	159,9	1365	367	653,1	344,9	-632	53,7
Trimestrul II 2019	2070,9	433,1	1159,1	447,4	628,5	104,4	409,4	118,7	1442,4	328,7	749,7	328,7	-813,9	43,6

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului.

Perioada	Creșterea schimburilor comerciale cu bunuri f.p.s.a.p., %				Ritmul de creștere a exporturilor, f.p.s.a.p., %				Ritmul de creștere a importurilor, f.p.s.a.p., %				Ritmul de creștere a exportului net, f.p.s.a.p., %
	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	
2015	-22,2	-30,9	-16,8	-23,3	-15,9	-33,1	-2,3	-28,2	-2,5	-29,8	-23,9	-22	-32,2
2016	1,9	-4,6	4,2	3,6	3,9	-15,9	9,4	16,2	0,8	0,9	1,0	0,5	-2,3
2017	19,6	15,8	20,6	21,5	18,6	11,7	20	22,3	20,2	17,4	21,1	21,3	21,8
2018	16,7	11,8	18,3	18,2	11,6	-10,1	16,6	17,4	19,3	20,2	19,4	18,4	27
Trimestrul I 2017	19,3	12,5	19,2	27,6	26,6	20,4	26,4	31,2	19,7	8,4	23,2	26,5	-6,4
Trimestrul II 2017	10,3	17,7	8	8,9	2,3	7,9	2,8	-7,2	14,2	22,3	14,1	13,7	-25,4
Trimestrul III 2017	25,7	15,5	13	20,4	18,3	5,5	21,6	22,7	22,4	19,9	7,3	19,7	-26,8
Trimestrul IV 2017	24,7	17,1	26	29,4	26,3	11,7	20,5	43,2	23,8	19,2	25,4	25,5	-20,8
Trimestrul I 2018	28,6	17,9	32,9	29,4	28,4	7,3	35,5	26,8	28,7	22,5	31,2	30,2	28,9
Trimestrul II 2018	23,9	4,5	33,3	21,1	27,4	-14,7	40,9	32,6	22,4	12,3	29,3	18,3	-18,6
Trimestrul III 2018	11,2	11,2	21,8	10,7	3,4	-17,4	11,7	-7,4	15	22,3	29,4	16	-26,5
Trimestrul IV 2018	7,5	12,9	77,4	13,8	-3,5	-13,8	-1	19,9	13,6	22,4	9,9	11,9	35
Trimestrul I 2019	4,6	5,4	2,3	9,6	8	-10,1	3,5	45,6	2,9	10,3	1,4	-1,4	-2,5
Trimestrul II 2019	1,2	8,4	-3,3	-0,2	-1,3	10,4	-8,3	23,3	2,4	7,8	-0,4	-6,5	5,4

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului.

SECTORUL EXTERN: INDICIJI COMERȚULUI CU BUNURI

Perioada	Indicii valorii ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %
2016	104	101,5	96,2	68,8	108,3	108,4
2017	118,5	116,4	104,6	104,7	113,4	114,7
Trimestrul I 2017	126,8	119,7	99,4	99,7	127,6	120,1
Trimestrul II 2017	102,3	114,3	97,4	100,8	105	113,3
Trimestrul III 2017	118,3	107,9	107,7	107,9	109,8	113,4
Trimestrul IV 2017	126,4	123,8	113,9	110,5	111	112
Trimestrul I 2018	128,4	128,7	111,5	115	115,1	111,9
Trimestrul II 2018	127,4	122,4	111,4	112,1	114,4	109,2
Trimestrul III 2018	103,5	115	103,5	108	99,9	106,5
Trimestrul IV 2018	96,6	113,7	96,9	104,4	99,6	108,9
Trimestrul I 2019	108,1	102,9	94,9	97,9	113,8	105,1
Trimestrul II 2019	98,7	102,4	95,7	96,6	103,1	106,0

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

SECTORUL EXTERN	Valoarea exporturilor, mil USD USD																
	T1/16	T2/16	T3/16	T4/16	T1/17	T2/17	T3/17	T4/17	T1/18	T2/18	T3/18	T4/18	T1/19	T2/19			
Total export	417,2	488,8	527,3	612,7	528,2	500,0	623,6	773,6	678,2	367	644,9	746,8	732,9	628,4			
Produce agroalimentare	176,1	205,8	230,6	329,4	238,7	191,4	282,6	418,2	318,0	246	258	345,4	338,8	223,3			
Fruite și legume	41,5	34,1	32,8	61,4	48,8	25,4	43,8	112,6	70,97	47,8	39	56,9	62,2	42,1			
Cereale	14,2	37,7	70,3	43,1	32,9	20,5	76,4	53,2	51,2	34	66,4	71	68	35,4			
Semințe oleaginoase	36,3	49,6	33,4	82,7	58,3	44,9	54,3	85,2	74,9	44,2	42,5	80,6	85,1	43,5			
Băuturi	35,5	42,8	45,8	43,0	41,8	49,1	52,5	62	54,1	53	58,8	57,4	47,3	50,8			
Uleiuri	13,3	11,5	1,4	28,0	13,2	11,7	1,2	27,7	24,5	23,7	1,6	17,2	25,2	9,0			
Mașini și echipamente electrice	53,0	62,7	66,4	69,2	70,2	80,4	90,4	105,4	118	140,9	146,2	159,5	171,4	163,8			
Materiale textile	54,8	61,8	67,0	59,3	61,6	83,5	89,7	92,9	96,8	93,2	92,0	87	59,6	88,0			
Medicamente	4,5	11,5	14,0	18,9	11,6	14,4	19,2	17,5	17,9	14,7	15,7	23,8	17,9	22,5			
Mobilă	29	29,7	34,4	31,6	31,8	34	36,9	41	41,7	42,2	40	41,7	38,2	37,4			
	Valoarea importurilor, mil USD USD																
	T1/16	T2/16	T3/16	T4/16	T1/17	T2/17	T3/17	T4/17	T1/18	T2/18	T3/18	T4/18	T1/19	T2/19			
Total import	861,1	1007,2	1026,9	1125,2	1030,7	1150,7	1257,4	1392,6	1326,2	1408,9	1446,5	1582,8	1365	1442,4			
Produce alimentare	23,2	24,9	28,7	30,2	27,3	31,8	35,0	37,2	33,5	36,2	36,3	37,8	38,8	37,6			
Uleiuri, grăsimi	4,7	6,3	7,2	5,8	5,2	6,4	7,9	6,3	5,0	4,8	4,7	6,2	4,7	4,8			
Băuturi și tutun	22,7	27,5	29,9	29,6	17,5	31,2	37,6	37,9	16,8	32,0	38,4	38,5	20,6	36,2			
Produce minerale	159,3	130,4	140,9	199,5	177,5	175,6	184,5	236,7	228,8	217,7	256,3	305,5	247,8	216,0			
Produce farmaceutice	28,1	44,9	46,4	64,6	47,9	55,9	56,5	63,3	55,6	57,3	57,3	74,6	63,9	63,2			
Mașini și echipamente, aparate de înregistrat...	61,8	79,2	92,5	110,2	84,2	186,5	219,0	247,9	210,3	261,7	269,8	283,5	222,5	266,9			
Materiale plastice și articole din materiale plastice	51,4	66,1	75,0	65,3	53,8	72,7	82,6	83	70,7	87,6	95,8	91,5	72,9	88,0			

Sursa: Calculele ajutorului conform datelor Biroului Național de Statistică.

NUMĂRUL ÎNTRINDERILOR DUPĂ MĂRIME, UN.						
Perioada	Total întreprinderi, inclusiv:	Sectorul IMM, dintre care:			Mici	Micro
		Mijlocii	Mici	Micro		
2015	51216	50555	1268	5849	43438	
2016	52320	51626	1299	5780	44547	
2017	54313	53573	1328	6061	46184	
2018	56463	55705	1299	6374	48032	
Numărul angajaților după mărimea întreprinderii, pers.						
Perioada	Total întreprinderi, inclusiv:	Mijlocii	Mici	Micro		
2015	510268	316937	102205	109755	104977	
2016	512474	313533	101529	107156	104848	
2017	528607	323277	103460	112028	107789	
2018	540277	328018	99311	117030	111677	
Venitul din vânzări după mărimea întreprinderilor, mln lei						
Perioada	Total întreprinderi, inclusiv:	Mijlocii	Mici	Micro		
2015	282253,4	119398,8	39558,5	48356,5	31483,8	
2016	300733,4	124954,4	41303,7	50079,3	33571,4	
2017	330963,9	137506,1	45237,0	56090,4	36178,7	
2018	356663,48	144160,75	44738,78	60531,53	38890,44	
Rezultatul financiar (profit) pana la impozitare după mărimea întreprinderilor, mln lei						
Perioada	Total întreprinderi, inclusiv:	Mijlocii	Mici	Micro		
2015	3453,5	2905,0	1195,4	1631,4	78,2	
2016	15026,1	5878,5	2101,3	2229,8	1547,4	
2017	24634,6	10568,9	3322,9	3811,5	3434,4	
2018	23081,93	11220,02	3544,43	4536,38	3139,21	

Sursa: datele BNS

Note:

Conform datelor din situatiile financiare prezentate de catre entitati, cu exceptia organizatiilor necomerciale, băncilor, companiilor de asigurări, asociațiilor de economii și împrumut a cetățenilor.

Criteriile de raportare la sectorul întreprinderilor mici și mijlocii sunt determinate conform Legii Republicii Moldova nr. 179 din 21 iulie 2016 'Cu privire la întreprinderile mici și mijlocii: a) număr mediu anual de salariați (numărul mediu scriptic al personalului în perioada de gestiune) de pînă la 250, și b) realizeaza o cifra anuală de afaceri (venituri din vânzări) de pînă la 50 de milioane de lei sau detin active totale (active imobilizate și active circulante) de pînă la 50 de milioane de lei.

SITUAȚIA DEMOGRAFICĂ														
Perioada	Numărul populației stabile (mii locuitori) la începutul anului	Numărul populației prezente (mii locuitori) la începutul anului	Născuți-vii		Decedați		Decedați în vârstă sub 1 an		Sporul natural		Căsătorii		Divorțuri	
			Numărul de născuți-vii total (pers.)	Născuți-vii la 1000 locuitori	Numărul de decedați total (pers.)	Decedați la 1000 locuitori	Numărul de decedați în vârstă sub 1 an - total (pers.)	la 1000 locuitori	Sporul natural (pers.)	la 1000 locuitori	Numărul căsătoriilor - total (numărul)	Căsătorii la 1000 locuitori	Numărul divorțurilor - total (numărul)	Divorțuri la 1000 locuitori
2014	3557,6	3413,2	38616	10,9	39494	11,1	372	9,6	-878	-0,2	25624	7,2	11130	3,1
2015	3555,2	3384,1	38610	10,9	39906	11,2	375	9,7	-1296	-0,3	24709	7,0	11199	3,2
2016	3553,1	3369,1	37394	10,5	38489	10,8	353	9,4	-1095	-0,3	21992	6,2	10605	3,0
2017	3550,9	3356,8	34059	9,6	36764	10,4	330	9,6	-2705	-0,8	20921	5,9	9312	2,6
2018	3547,5	n/d	32605	9,2	37199	10,5	326	9,9	-4594	-1,3	20333	5,7	10707	3,0
Trimestrul I 2017			8526	9,6	10834	12,2	86	10,1*2	-2308	-2,6	3343	3,8	2498	2,8
Trimestrul II 2017			16868	9,5	19775	11,2	174	10,3*	-2907	-1,6	8060	4,6	4980	2,8
Trimestrul III 2017			26064	9,8	27585	10,4	250	9,6*	-1536	-0,6	16366	6,1	6978	2,6
Trimestrul IV 2017			34059	9,6	36764	10,4	330	9,7*	-2705	-0,8	20921	5,9	9312	2,6
Trimestrul I 2018			8068	9,2	10185	11,7	86	10,7*	-2117	-2,4	3176	3,6	2669	3,1
Trimestrul II 2018			16040	9,1	19099	10,9	173	10,8*	-3059	-1,7	7899	4,5	5051	2,9
Trimestrul III 2018			24915	9,4	27307	10,3	257	10,3*	-2392	-0,9	15844	6,0	7973	3,0
Trimestrul IV 2018			32605	9,2	37199	10,5	326	9,9*	-4594	-1,3	20333	5,7	10707	3,0
Trimestrul I 2019			7339	9,2	10489	10,5	66	9,0*	-3150	-1,3	3544	5,7	2682	3,0
Trimestrul II 2019			14615	n/d	19612	11,2	n/d	n/d	-4997	-2,9	8105	4,6	5280	3,0

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

* Cifrele marcate cu asterisc (*) au fost calculate în baza datelor BNS după formula $D/N \cdot 1000$ (%), unde D – numărul de decedați sub vârsta de 1 an, N – Numărul de născuți-vii în perioadele respective.

Activități economice	REMUNERAREA MUNCII DUPĂ ACTIVITĂȚI ECONOMICE																
	Total economie	Agricultura, silvicultura și pescuit	Industrie	Construcții	Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a	Transport și depozitare	Activități de cazare și alimentație publică	Informații și comunicații	Activități financiare și de asigurări	Tranzacții imobiliare	Activități profesionale, științifice și tehnice	Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	Administrație publică și apărare; servicii sociale obligatorii	Invățământ	Sănătate și asistență socială	Artă, activități de recreere și de agrement	Alte activități de servicii
2016	5084,0	3321,4	5353,7	5064,5	4558,0	4746,3	3454,8	11027,5	10338,9	4779,6	6806,8	4144,3	6144,2	4017,7	5010,0	3130,1	9081,0
Trimestrul I 2017	5218,9	3265,6	5276,5	4784,8	4713,4	4797,7	3495,2	11567,4	9821,9	4634,6	6908,5	4336,6	7197,4	4085,6	5066,8	3318,1	7039,6
Trimestrul II 2017	5636,7	3554,6	5812,6	5577,6	5047,8	5244,8	3680,1	12553,8	10503,2	5010,6	7448,0	4651,2	7258,2	4530,6	5718,6	3307,2	7406,0
Trimestrul III 2017	5809,1	4035,5	6112,6	5884,2	5304,7	5650,6	3965,9	12775,1	10763,9	5337,0	7413,5	5019,8	7272,2	4565,9	5517,3	3209,3	7547,7
Trimestrul IV 2017	6113,6	4254,2	6367,7	6225,1	5398,2	5881,1	4106,0	12875,5	13021,6	5475,8	7814,9	5012,5	7727,9	4663,9	6234,9	3460,2	8353,7
2017	5697,1	3798,0	5902,7	5649,8	5120,1	5389,6	3812,9	12443,7	11034,7	5107,2	7392,1	4752,3	7361,4	4459,0	5634,6	3323,9	7592,9
Trimestrul I 2018	5906,5	3713,3	5904,5	5597,8	5509,2	5470,0	4404,8	13089,4	11262,6	5188,5	7770,6	4944,5	8307,2	4679,5	5476,8	3685,1	6592,4
Trimestrul II 2018	6369,8	4154,6	6533,9	6413,0	5931,1	5943,0	4075,5	13089,4	11724,7	5596,8	8531,1	5201,7	8187,4	5142,0	6331,6	3734,8	7229,9
Trimestrul III 2018	6507,3	4530,5	6759,7	6682,2	6154,1	6227,0	4750,7	14228,4	11976,5	5583,0	8265,6	5327,8	8123,5	5263,1	6096,6	3529,7	7089,1
Trimestrul IV 2018	6987,5	4793,1	6946,9	6979,5	6436,2	6658,0	4063,0	15741,6	13723,0	5785,8	9262,8	5499,8	8971,6	5513,2	6999,9	4165,6	7809,8
2018	6446,4	4318,4	6544,7	6456,2	6009,7	6077,0	4544,0	14276,1	12181,8	5534,9	8447,7	5243,1	8397,8	5147,4	6228,0	3780,2	7182,1
Trimestrul I 2019	6923,0	4241,1	5480,8	6558,0	6241,6	6438,3	4702,2	15454,9	12502,5	5673,4	9421,0	5158,1	9404,2	6247,7	6469,1	5015,0	8188,3
Trimestrul II 2019	7302,6	4578,3	7143,0	7187,5	6564,1	6933,4	4965,9	16056,6	13834,4	6008,5	9748,4	5694,9	8665,2	6523,3	7300,1	5158,8	8540,0
Trimestrul III 2019	7385,0	5180,0	7372,9	7661,5	6880,2	7265,7	5372,3	16174,6	13087,2	6239,9	9776,6	5966,1	8692,8	6203,4	6915,1	5065,1	8882,8

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Notă: Informația cuprinde unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare, indiferent de numărul de salariați.

Perioada	Infrapecțiuni înregistrate – total, (cauze)	Infrapecțiuni contra vieții și sănătății persoanei (cauze)			Infrapecțiuni privind viața sexuală (cauze)		Infrapecțiuni contra patrimoniului (cauze)								Infrapecțiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale (cauze)			Infrapecțiuni contra familiei și minorilor (cauze)		Infrapecțiuni economice (cauze)			Infrapecțiuni contra securității publice și a ordinii publice (cauze)	
		Total	Omor	Vătămărire intenționată gravă	Total	Viol	Total	Furt	Tălbărire	Jaf	Escrocherie	Pungășie	Șantaj	Total	Infracțiuni legate de droguri	Total	Trafic de copii	Total	Contrabandă	Fabricarea banilor falsi	Total	Huliganism		
2014	41786	1542	172	320	647	352	16729	125	1127	2068	836	77	1439	1288	2423	24	1305	216	286	1804	1614			
2015	39782	1389	177	252	639	303	15363	113	994	2077	1011	67	1362	1191	2058	38	1429	229	433	1752	1491			
2016	41921	1505	189	250	642	341	16238	128	1082	2390	1598	92	1330	1153	1836	28	1132	240	216	1954	1699			
2017	35581	1250	154	196	592	301	17224	98	846	2159	1217	69	1411	1269	1025	41	1060	212	194	1653	1447			
2018	32035	1218	170	208	611	266	15240	85	762	2071	1081	99	1485	1351	1111	37	881	239	200	1539	1335			
Trimestrul I 2017	8287	n/d	41	48	n/d	59	2835	34	198	n/d	n/d	n/d	n/d	287	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	331			
Trimestrul II 2017	16778	n/d	76	89	n/d	136	5754	49	367	n/d	n/d	n/d	n/d	564	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	635			
Trimestrul III 2017	25818	n/d	113	137	n/d	215	8735	65	612	n/d	n/d	n/d	n/d	961	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	1052			
Trimestrul IV 2017	35581	1250	154	196	592	301	17224	98	846	2159	1217	69	1411	1269	1025	41	1060	212	194	1653	1447			
Trimestrul I 2018	7402	n/d	49	51	n/d	58	2223	16	194	n/d	n/d	n/d	n/d	310	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	313			
Trimestrul II 2018	15041	n/d	89	91	n/d	114	4742	29	357	n/d	n/d	n/d	n/d	634	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	633			
Trimestrul III 2018	23265	n/d	126	144	n/d	199	7506	57	572	n/d	n/d	n/d	n/d	1011	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	965			
Trimestrul IV 2018	32035	n/d	170	208	n/d	266	10411	85	762	n/d	n/d	n/d	n/d	1351	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	1335			
Trimestrul I 2019	6722	n/d	44	46	n/d	79	1964	30	165	n/d	n/d	n/d	n/d	308	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	318			
Trimestrul II 2019	14241	n/d	92	90	n/d	150	4378	49	307	n/d	n/d	n/d	n/d	529	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	647			

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Echipa redacțională a Complexului Editorial:
Redactor-șef: Bîrcă Iulita
Machetare: Grapă Cătălina
Tehnoredactare: Bîrcă Valentin
Designer coperta: Alexandru Sandulescu

Bun de tipar: 20.01.2020, Tirajul 300 ex.
Coli de tipar 6,5, Coli editoriale 7,2, Com.1
Complexul-Editorial al INCE, 2020

Complexul Editorial, INCE, 2019
MD 2068. Chișinău, str. Ion Creanga, 45.
fax. (+37322) 74-37-94, tel.: (+37322) 50-11-30
www.ince.md, bircailita@mail.ru